

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Praha

Diplomová práce

F. D. Rooseveltův New Deal v letech 1933--36. Pohled z Československa

F. D. Roosevelt's New Deal Policy. Czechoslovak Perspective

Bc. Valchář Filip

Ústav světových dějin

Studijní program Historické vědy

Historie - obecné dějiny: Nejnovější dějiny se zaměřením na dějiny Evropy

Vedoucí práce: prof. PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D.

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat panu prof. PhDr. Václavu Horčíčkovi, Ph.D. za jeho čas, ochotu, velkou trpělivost a velmi cenné rady. Dále chci také poděkovat archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky a jeho zaměstnancům za jejich ochotu, vlídnost a pomoc při hledání dokumentů k mému tématu. Děkuji také zaměstnancům jednotlivých knihoven Univerzity Karlovy za zapůjčení literatury. Poděkování patří také mé rodině, která mi byla vždy oporou při psaní této diplomové práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma F. D. Roosevelťův New Deal v letech 1933-36. Pohled z Československa vypracoval pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Zároveň prohlašuji, že jsem práci nevyužil v rámci jiného vysokoškolského studia.

Praha 2020 Bc. Valchář Filip

Klíčová slova (česky):

F. D. Roosevelt, New Deal, Československo

Keywords (english):

F. D. Roosevelt, New Deal, Czechoslovakia

Abstrakt

Autor se zaměří na analýzu programu na „obnovení“ Spojených států amerických ve třicátých letech 20. století, tzv. programu *New Deal*. Soustředí se především na analýzu jeho první části v letech 1933–1936, až do nástupu Franklina Delana Roosevelta do druhého funkčního prezidentského období. Vycházet bude z analýzy velké hospodářské krize (*Great Depression*) a jejího dopadu na Spojené státy, kterou bude nahlížet v kontextu „zlatých dvacátých let“ (*Roaring Twentieth*), jejichž prosperita výrazně poznamenala vnímání *Great Depression*. Kromě analýzy rozhodovacích procesů FDR se autor bude věnovat především klíčovému součástí *New Dealu* – projektům NIRA, AAA a TVA, dopadu jednotlivých zákonů a vývoje odvětví, které přímo ovlivnily. Autor se bude snažit analyzovat vztah mezi USA a Československem v období *New Dealu* v letech 1933–1936. Práce bude vycházet především z vydaných pramenů a odborné literatury převážně anglosaské provenience.

Abstract

The author will focus on analysis the program of the "restoration" of the United States of America in the thirties of twenty century, so called *New Deal*. Primarily focuses on the analysis of his first part in 1933–1936, untill Franklin Delano Roosevelt come in the second presidential term. It will be based on the analysis of the Great Depression and its impact on the United States, which will be seen in the context of the "Roaring Twenties", which prosperity had great affect on the perception of the Great Depression. Except analysis of the process decisions of the FDR, the author will aim on the key components of *New Deal*– NIRA, AAA and TVA projects, the impact of specific laws and sector development, that has directly affect on them. The author will try to analyze relationship between the USA and Czechoslovakia in time of the *New Deal* in the years 1933–1936. Thesis will be based mainly on Publisher sources and professional literature predominantly from Anglo-Saxon provenance.

Obsah

1. Zlatá dvacátá léta v USA	12
1.1. Spojené státy před „ <i>New Dealem</i> “	12
1.2. Hospodářská situace v USA ve dvacátých letech	20
2. Velká hospodářská krize v USA	28
2.1. Odvrácená strana dvacátých let a protikrizová opatření prezidenta Hoovera	28
2.2. Dopad krize na vybrané sektory v USA a pokračující záchranné programy federální republikánské vlády	34
3. Franklin Delano Roosevelt 1882–1936	38
3.1. Rodinné kořeny a předci Franklina Delano Roosevelta	38
3.2. Mládí Franklina Delano Roosevelta	42
3.3. Školní léta budoucího prezidenta.....	45
3.4. Politická kariéra do roku 1936.....	49
4. New Deal 1933–1936.....	54
4.1. První ochranná opatření.....	54
4.2. Pomocné programy veřejných prací	65
4.3. Program na obnovu agrárního sektoru v USA.....	73
4.4. Rekonstrukce průmyslu ve Spojených státech	77
5. Závěr.....	84
NEW DEAL-Literatura.....	87

Úvod

Ve své práci se budu zabývat programem na obnovu hospodářství Spojených států amerických, který do historie vešel pod názvem *New Deal*. Především jeho první části v letech 1933 až do roku 1936 pro celkové pochopení atmosféry, a tomu co *New Dealu* předcházelo. První kapitola budu věnovat dvacátým létům ve Spojených státech, které se nesly ve znamení velké ekonomické prosperity, technologického a průmyslového pokroku. Moje druhá kapitola bude o velké hospodářské krizi, jakou Spojené státy do této doby nepoznaly. Třetí kapitola bude věnována samotné postavě prezidenta Franklina Delano Roosevelta, od narození až po nástup do druhého funkčního období. Ve čtvrté kapitole se budu zabývat samotným programem *New Dealu*, a kromě jednotlivých odvětví i charakteristice vztahu mezi USA a Československem v letech 1933 až 1936. Zároveň ukážu, jak o dění v USA v této době informovalo do Prahy Československé velvyslanectví. Československý pohled na dění v USA bude reprezentovat velvyslanec Ferdinand Veverka a jeho kolegové.

Proto, abychom dobře pochopili *New Deal*, je nutné vrátit se do USA po skončení 1. světové války a ke dvacátým létům. Moje první kapitola bude popisovat dvacátá léta, které do historie Spojených států vešly jako „*zlatá dvacátá léta*“, v angličtině často nazývána „*roaring twenties*“. Dvacátá léta budou mou první kapitolou z důvodu, aby bylo možné si představit, jak toto období vypadalo, a jak velkou prosperitou a rozvojem USA prošly. Popíši i období tří republikánských prezidentů, kteří v době dvacátých let v USA zastávali nejvyšší funkci, tedy prezidentskou. Po skončení 1. světové války nastalo období částečné izolace Spojených států od okolního světa. Nicméně vnitrostátně se zemi dařilo jako v historii dlouhou dobu ne. Nastávala doba nových technologií, nových prostředků pro domácnosti a zlepšování výrobních procesů a revolučních postupů při masové výrobě. Válečný průmysl přinesl velké množství zakázek, ze kterých profitovaly tuzemské firmy a Spojené státy zvládly poměrně dobře přechod na mírovou ekonomiku. Lidé začali ve velkém obchodovat na burze a často zde investovali veškerý svůj majetek. Nezaměstnanost se držela na nízké úrovni. V Bílém domě na postu prezidenta se během dvacátých let vystříдалa trojice republikánských prezidentů. V pořadí Warren Harding, který úřad zastával v období 1921 až 1923, poté nastoupil jeho viceprezident Calvin Coolidge, který byl v prezidentském úřadu v letech 1923 až do roku 1929. Republikánskou éru v tomto období uzavřel Herbert Hoover, který USA vedl od roku 1929 až do roku 1932. Díky republikánské politice, kterou prosazovali

všichni tři prezidenti, se podařilo snižovat daně a vytvářet dobré podmínky pro podnikání. Stát měl velký zájem o spolupráci s velkými podniky a bohatými lidmi, kteří zastávali důležité funkce a měli politický vliv. Zároveň se ve dvacátých letech velmi rozšířil organizovaný zločin, který těžil z toho, že v celých Spojených státech platila prohibice.

Organizovaný zločin ze zákazu prodeje alkoholu ve Spojených státech dokázal vytěžit velké finanční výtěžky a zároveň tak rozšířit i svůj politický a všeobecný vliv. Pokusím se zdůvodnit, proč došlo k zavedení prohibice na území USA a jaké měla důsledky na tuzemskou společnost, a proč došlo k jejímu zrušení již za vlády prezidenta Franklina Delano Roosevelta v první polovině třicátých let. Abych lépe popsal jednotlivé prezidentské osobnosti v čele USA, budu čerpat z knih Petra Mareše, *Prezidenti Spojených Států*, Praha 1994.¹ Dále také z knihy od kolektivu autorů Detlefa Junkera, *Franklin Delano Roosevelt*, in: HEIDEKING, Jürgen – MAUCH, Christof (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Mnichov 2005.² Dobou dvacátých let a samotného *New Dealu* se dlouhodobě zabývá americký autor a profesor na Severokarolínské univerzitě v Chapel Hill William Edvard Leuchtenberg. Pro první kapitolu jsem vybral z jeho děl mimo jiné, William Edvard Leuchtenburg, *The perils of prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993,³ kde se autor zaměřil na dobu od roku 1914 až 1932. Od stejného autora jsem ke dvacátým létům zvolil knihu o posledním republikánském prezidentovi, který USA vedl v závěru zlatých dvacátých let a na začátku let třicátých, knihu Williama Edvarda Leuchtenburga, *Herbert Hoover*, New York 2009.⁴ Pro běžný denní život obyvatel Spojených států a celkovou atmosféru v zemi jsem zvolil knihu Davida Edwarda Kyviga, *Daily life in the United States, 1920-1940: how Americans lived through the "Roaring Twenties" and the Great Depression*, Chicago: Ivan R. Dee, 2004.⁵ Od českého autora budu čerpat z knihy Ladislava Tajovského, *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*, České Budějovice 2014,⁶ který se již delší dobu věnuje mimo jiné, jak létům

¹MAREŠ, Petr, *Prezidenti Spojených Států*, Praha 1994.

² JUNKER, Detlef, *Franklin Delano Roosevelt*, in: HEIDEKING, Jürgen – MAUCH, Christof (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha, 2008.

³ LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of Prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993.

⁴ LEUCHTENBERG, E., William, *Herbert Hoover*, New York 2009.

⁵KYVIG, E., David, *Daily life in the United States, 1920-1940: how Americans lived through the "Roaring Twenties" and the Great Depression*, Chicago: Ivan R. Dee, 2004.

⁶ TAJOVSKÝ, Ladislav, *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*, České Budějovice 2014.

dvacátým, tak i samotnému programu „*New Dealu*“. Pro dokreslení situace na konci dvacátých let v USA a pro kapitulu o velké hospodářské krizi jsem se rozhodl pro knihu od Gene Smileyho, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, Praha 2009.⁷

Má druhá kapitola se bude orientovat na velkou hospodářskou krizi. *New Deal* reagoval na ty události, které měly své kořeny ve dvacátých letech a vyvrcholily velkou hospodářskou krizí, na kterou *New Deal* hledal bezprostředně řešení. Velká hospodářská krize se stala do té doby největší, jakou kdy svět poznal. Lidé přišli o své někdy i celoživotní úspory, které vkládali na burzu a snažili se s nimi obchodovat. Kromě ekonomického šoku to bylo také silné trauma psychické. Ukázalo se, že prosperita nemusí trvat navždy. Nicméně i přes tyto pohromy ve Spojených státech nezaznamenáváme tak silný nárůst levicového nebo pravicového extremismu jako například v Evropě. A přestože někteří obyvatelé USA to mohli vnímat jako krizi nejen kapitalismu, ale i demokracie, se část z nich mohla obrátit k extrémním řešením a stranám. Důvody, proč ve Spojených státech nedochází k tak razantnímu nárůstu extremismu, můžeme hledat v samotných základech, na kterých je postavená společnost v USA, kde je silně zakořeněn částečně konzervatismus, ale především pevný individualismus. Hospodářská krize zůstává silným traumatem v historii USA, která silně poznamenala tamní generaci. V kapitole o hospodářské krizi se zaměřím na příčiny jejího vzniku a dopadu na Spojené státy. Vylíčím, jak na krizi reagovala republikánská administrativa a jaké recepty nabízela na její řešení. Pro tuto kapitolu budu znovu čerpat z části již výše zmíněných autorů a jejich děl, připojím ještě Mitchella Broaduse, *Depression decade: From new era through New deal 1929 –1941*, New York 1966,⁸ a Roberta F., Himmelbera, *The Great Depression and the New Deal*, Greenwood Press, 2001.⁹

Třetí kapitola se bude týkat samotné postavy prezidenta Franklin Delano Roosevelta. Nastíním zde jeho život od narození v roce 1882 až po nástup do druhého funkčního období v roce 1936, kdy podruhé vyhrál volby. Vysvětlím, z jakých poměrů pocházel a jaké měl dětství, které ho formovalo do budoucna. Poté se zaměřím na jeho životní dráhu během 1. světové války a vstupu USA do ní. Stejně tak na poválečnou dobu a na dvacátá léta, kdy se kromě pozitivních událostí musel vyrovnávat jak s neúspěchem v politice, tak

⁷ SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, Praha 2009.

⁸BROADUS, Mitchell, *Depression decade: From new era through New deal 1929 –1941*, New York 1966.

⁹HIMMELBERG, Robert F., *The Great Depression and the New Deal*, Greenwood Press, 2001.

zároveň s velmi vážnou zdravotní komplikací. Nicméně bojoval dále a jeho chvíle přišla v roce 1932, kdy zvítězil v prezidentských volbách a vstoupil do Bílého domu. Nicméně musel se potýkat s řadou nesnází, „*zlatá dvacátá léta*“ byla již dávno pouze krásnou vzpomínkou a Spojené státy prožívaly nejhorší hospodářskou krizi ve své historii. Kromě domácí ekonomiky musel na nohy postavit samotnou společnost v USA a její důvěru v demokratický systém. Znovu vrátit víru v prezidentský úřad, kdy se lidé znovu začnou obracet na prezidenta jako na toho, kdo jim pomůže a bude jim oporou. Prezident Roosevelt ve svém úřadě zůstal nejdéle ze všech prezidentů USA a zanechal velký odkaz. I někteří jeho kritici uznávají jeho přínos. Pro tuto kapitolu budu čerpat z knih Emila Ludwiga, „*Roosevelt*“, Kladno 1947,¹⁰ a Eduarda Mašky, „*Kdo je F. D. Roosevelt*“, Praha 1946.¹¹

Poslední kapitolu zaměřím na první funkční období a převážně se budu soustředit na program, který prezident propagoval, a který dnes známe jako „*New Deal*“. Soustředím se na jeho jednotlivé části, jako byla obnova tuzemského zemědělství, průmyslu a bankovníctví. „*New Deal*“ se stal synonymem pro naději a zlepšení hospodářské situace. Prezident velmi často mluvil k občanům prostřednictvím rádia, okolo kterého se v této době scházela celá rodina a prezident, zde obhajoval a vysvětloval jednotlivé zákony, které se momentálně schvalovaly. Prvních 100 dní bylo ve znamení velkého množství nových zákonů. Rooseveltova politika a jeho program „*New Deal*“ měly i mnoho odpůrců. Část Republikánské strany jeho program považovala za příliš levicově orientovaný, velký experiment, který zvětšuje roli státu a federální moc ve Washingtonu. Objasním, proč se některé zákony a část programu „*New Dealu*“ dostaly do sporu s Nejvyšším soudem Spojených států a jak Nejvyšší soud některé zákony vnímal. V rámci této kapitoly se budu věnovat vztahům Československé republiky a Spojených státům v období prvního „*New Dealu*“ v letech 1933 až 1936. Představím, jak o dění v USA v prvním funkčním období prezidenta Roosevelta informovalo Československé velvyslanectví ve Washingtonu a dalších místech. A jak celé dění sledoval Československý velvyslanec v USA Ferdinand Veverka a další spolupracovníci z Československa ve Spojených státech. Zaměřím se nejen na zprávy politické a diplomatické, ale i na zprávy o krajanech působících v USA. U samotného „*New Dealu*“ se vrátím mimo jiné k výše zmíněnému autorovi a jeho několika dílům, Williamu

¹⁰ LUDWIG, Emil, *Roosevelt*, Kladno 1947.

¹¹ MAŠKA, Eduard, *Kdo je F. D. Roosevelt*, Praha 1946.

Edvardu Leuchtenburgovi, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932–1940*“, New York 1963,¹² a Williamu Edvardu Leuchtenburgovi, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, New York: Columbia University Press, 1995.¹³ A ještě k jeho dalšímu dílu William Edvard Leuchtenburg „*New deal and global war: 1933–1945*“, New York 1964.¹⁴ Na politické zprávy ze Spojených států včetně diplomatických vztahů USA a Československa budu čerpat především z dokumentů archivu Ministerstva zahraničí České Republiky.¹⁵ Doplním jej dvousvazkovým dílem české autorky Milady Polišenské, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I. Díl: 1918-1938, 1. svazek: Ministerstva, legace a diplomaté, Praha 2012,¹⁶ a Milady Polišenské, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918 –1968*, I. Díl: 1918-1938, 2. svazek: Priority, diplomatická praxe a politický kontext, Praha 2014.¹⁷

Má práce se bude z hlediska metod historického výzkumu nejvíce blížit ke dvěma metodám. A to metodě přímé, která bude napříč celou prací. Ve třetí kapitole o životě prezidenta Roosevelta se bude metoda blížit metodě biografické s individuální biografickou koncepcí. Na konci své práce vše shrnu a budu si klást otázku, zda byl první „*New Deal*“ úspěšný. Jak vypadala zlatá dvacátá léta v USA a velká hospodářská krize, která dvacátá léta překryla a téměř upozadila jejich éru. Stala se velkým traumatem v dějinách USA a pro tamní společnost tímto traumatem zůstala až do války ve Vietnamu. Shrnu životní dráhu hlavního aktéra prezidenta Franklina Delano Roosevelta, a zda již od dětství směřoval k této politické dráze. Jakým způsobem vytvořil svůj odkaz, který je uznáván i některými republikánskými politiky, kteří mají odlišné názory, a přesto si prezidenta Roosevelta váží. Poukáži, v jakém stavu se nacházely vztahy v letech 1933 až 1936 mezi Československem a Spojenými státy. Téma této práce jsem si zvolil z důvodu zájmu o historii Spojených států ve dvacátém století.

¹² LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932–1940*, New York 1963.

¹³ LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, New York: Columbia University Press, 1995.

¹⁴ LEUCHTENBERG, E., William, *New deal and global war: 1933–1945*, New York 1964.

¹⁵ Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV).

¹⁶ POLIŠENSKÁ, Milada, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I. Díl: 1918-1938, 1. svazek: Ministerstva, legace a diplomaté, Praha 2012.

¹⁷ POLIŠENSKÁ, Milada, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918 –1968*, I. Díl: 1918-1938, 2. svazek: Priority, diplomatická praxe a politický kontext, Praha 2014.

1. Zlatá dvacátá léta v USA

1.1. Spojené státy před „*New Dealem*“

Po vstupu USA do 1. světové války převážilo vítězství definitivně na stranu Dohody. Spojené státy, které disponovaly lidskými, nerostnými, technologickými a průmyslovými zdroji předstihly válkou zničené a vyčerpané země v Evropě. Následné období dvacátých let vstoupilo do dějin pod názvem „*Roaring Twenties*“. Celá republikánská trojice prezidentů Hardinga, Coolidge a Hoovera na sebe částečně navazovala a pokračovali více méně v politice svého republikánského předchůdce. Republikánská strana po skončení funkčního období prezidenta Wilsona začala poměrně silně dominovat na tuzemské politické scéně. Republikáni se snažili vymezovat vůči politice demokratických předchůdců a nabídnout jiné směřování Spojených států. Republikánská dominance začala vítězstvím v boji o Bílý dům a vítězstvím v kongresových volbách. Demokratická strana se ocitla v opozici a dočasné krizi po těžkých volebních porážkách. Nastalo období hledání takové osobnosti, která by dokázala svým charismatem a programem přesvědčit obyvatele pro volbu demokratické strany.¹⁸

Prvním republikánským prezidentem po 1. světové válce se stal Warren Harding. Před převzetím úřadu se budoucí prezident již nějakou dobu v politice pohyboval a nebyl tedy nezkušeným nováčkem v americké politice. Původem byl Warren Harding z Ohia, po vystudování nějakou dobu pracoval jako učitel. Názorově a politicky se spojil s Republikánskou stranou, která ho nejvíce oslovila. Nebyl špatným řečníkem, a spolu s vybudovanými konexemi se po roce 1900 rozhodl naplno zapojit do politického života v USA. Po určitou dobu byl i ve funkci zástupce guvernéra státu Ohio, později se mu podařilo získat i post senátora za Ohio, když roku 1914 zvítězil ve volbách do amerického Senátu.¹⁹ Jeho snahou bylo držet se republikánské stranické linie.²⁰ Podporoval zvyšování celních ochranných opatření a byl pro rozšíření námořnictva pro účely obchodu. Byl příznivcem zavedení prohibice v USA a podporoval ženy při snaze získat volební práva. Nicméně nesouhlasil, aby Spojené státy vstoupily do Společnosti národů a staly se jeho členem. Při výběru republikánského kandidáta do prezidentských voleb v roce 1920 se stal vítězem, poté co dva hlavní favorité Leonard Wood a Frank O. Lowden svedli mezi

¹⁸ SCHÄFER, P., *Warren G. Harding*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 343.

¹⁹ Tamtéž, s. 344.

²⁰ MAREŠ, Petr, *Prezidenti Spojených Států*, Praha 1994, s. 41.

sebou těsnou, a nakonec nerozhodnou, bitvu o vítěze na kandidáta Republikánské strany. Naděje a podporu do Hardinga vkládal hlavně sektor velkých podniků a obchodních gigantů, které doufaly, že pokud Warren Harding zvítězí a stane se prezidentem, ekonomika USA se znovu vrátí do mírového a klidného provozu. Svou volební kampaň se snažil vést v duchu konzervativního patriotismu a bez radikálních tendencí. Do voleb šli republikáni se slibem, že pokud zvítězí, sníží daňovou zátěž pro obyvatele, což se stalo jedním z typických znaků této strany.²¹

Warren Harding a republikáni se také pokusili získat hlasy nových voličů, a to především žen, které získaly volební právo v roce 1920 a staly se tak novou velmi početnou voličskou skupinou, na které se jednotlivé strany snažily cílit. Republikáni se snažily ženské hlasy získat snahou o rovné platové podmínky pro ženy a muže. Volební klání se uskutečnilo 2. listopadu 1920 a skončilo vítězně pro Republikánskou stranu. Prezident Harding zvítězil v 37 státech. Demokratický protikandidát, proti Hardingovi, byl James M. Cox, který získal převahu v 11 amerických státech unie, převážně na jihu země. Vítězství Warren Hardinga ukazovalo, že voliči prozatím nechtějí žádné velké reformní kroky v domácí ani zahraniční politice.²² Zároveň se ukázalo, že je prozatím odmítnuta politika prezidenta Wilsona. Republikáni se maximálně snažili využít potenciál nálady společnosti proti politice demokratické strany.²³

Při svém inauguračním projevu, který byl v této době ještě 4. března 1921, Warren Harding slíbil, v hlavním městě, všem občanům „*rekonstrukci, nové přizpůsobení, restauraci*“.²⁴ Nový republikánský kabinet tvořili silné osobnosti. Ministerstvo obchodu vedl budoucí prezident Herbert Hoover, který své kvality ukázal jako organizátor. Ministerstvo zahraničí měl pod svým vedením Charles E. Hughes, který se v minulých dobách stavěl pozitivně vůči Společnosti národů. Ministerstvo financí vedl vlivný muž Andrew Mellon. Prezident Harding se obklopil řadou lidí a přátel, které znal z doby působení v Ohiu. Ministerstvo spravedlnosti měl ve svých rukách ministr Daugherty, který v době voleb byl manažerem Hardingovy volební kampaně a pomohl mu vyhrát

²¹SCHÄFER, P., c., d., s. 344.

²²Tamtéž, s. 345.

²³LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of Prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993, s. 84.

²⁴SCHÄFER, P., *Warren G. Harding*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 345, ISBN 978-80-7260-194-3.

volby. Resort Ministerstva vnitra dostal do své gesce ministr Fall. Prezident se snažil o dobré vztahy s novináři a často s nimi organizoval tiskové konference. I když byl obklopen různými osobnostmi, byl prezident pracovitým administrativním pracovníkem. Prezident a první dáma Florence se pokoušeli otevřít Bílý dům americké společnosti.²⁵ První dáma se snažila přiblížit občanům a sdělila, že ona a její muž jsou „jen prostí lidé“.²⁶

Republikánská administrativa se snažila o co největší zrušení regulací, především ze strany státu. Bylo sníženo daňové zatížení pro obyvatele, zároveň byla zvýšena celní ochrana na ekonomické a potravinářské produkty. V roce 1921 byly stanoveny kvóty pro přijetí nově příchozích lidí.²⁷

V zemědělské politice se vláda snažila o snadnější přístup k úvěrům pro tuzemské zemědělce, kdy na tento program vyčlenila více jak 2 miliardy dolarů. Prezident také podpořil návrh, aby federální vláda přispěla na stavbu hlavních silničních uzlů a infrastruktury důležité pro dopravu na místní úrovni, ale především na té federální. Prezident se pokusil přesvědčit především státy na jihu země, aby udělily občanská práva lidem tmavé barvy pleti. Roku 1922 se napjaly vztahy mezi vládou a kongresem. Především z toho důvodu, že vláda neprosadila přes kongres zákony proti lynčování a vznik nového resortu, a to Ministerstva pro veřejné blaho. I spolupráce mezi vládou a odborovými organizacemi nebyly jasně vyhraněné.²⁸

V roce 1923 se začaly dostávat na světlo světa informace o korupci mezi jednotlivými politiky v administrativě prezidenta Hardinga. Aféry velmi poškozovaly prezidenta a jeho vládu. V roce 1923 se vydal na cestu po Aljašce, aby se pokusil o navrácení důvěry. Zemřel při návštěvě San Francisca ve stejném roce. Vláda prezidenta Hardinga měla některé pozitivní rysy jako přechod z válečné ekonomika zpět na mírovou.²⁹

Novým prezidentem se stal viceprezident Calvin Coolidge. Nový prezident představoval tradičního občana USA se standartními vlastnostmi, byl pracovitý, tichý a velmi spořivý, při osobním kontaktu mluvil jen v nejnútnejších případech a lidé mu přezdívali „tichý

²⁵ Tamtéž, s. 345.

²⁶ SCHÄFER, P., *Warren G. Harding*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 345, ISBN 978-80-7260-194-3.

²⁷ Tamtéž, s. 345.

²⁸ Tamtéž, s. 346.

²⁹ Tamtéž, s. 347.

Cal“ (*Silent Cal*).³⁰ I přes aféry kolem spolupracovníků prezidenta Hardinga se mu podařilo poměrně rychle obnovit důvěru veřejnosti ve federální vládu a dokázal si vybudovat kladné poměry s tiskem. Velmi dobře si uvědomoval možnosti využívání nových technologií a stal se tak jedním z prvních prezidentů, který začal ve větší míře využívat rádio k vysvětlování svých kroků tuzemským občanům. Prezident Coolidge svůj úřad zastával v době velké prosperity, která pokračovala v jeho éře. Pro mnoho obyvatel USA se začínal stávat znakem tohoto období a garancí, že tento proces je věčný a neměnný. Prezident pokračoval v efektivní federální vládě, které zasahuje jen v těch nejnnutnějších věcech a snažil se o prohlubování spolupráce s velkými domácími firmami.³¹

To, že se prezident snažil o podporu amerického podnikatelského ducha a individualismus, dokládá, jeho proslov z ledna 1925, který pronesl před nakladateli novin, prezident uvedl „*Hlavní záležitosti amerického lidu je podnikání.*“³² V dalších vnitropolitických i zahraničních problémech, kterým země čelila, si prezident počínal podobně, jako jeho předchůdce prezident Harding. Pokračovalo se v ochraně tuzemského průmyslu a udržovala se celní bariéra. Podporovali se zemědělci novými státními úvěry a privatizovaly se loděnice.³³

Ve volbách v roce 1924 se prezident Coolidge snažil prezentovat otázku „*zda si Amerika samotná dovolí, aby se degradovala do komunistického nebo socialistického státu nebo zda zůstane Amerikou.*“³⁴ Hlavním oponentem byl demokrat, orientován spíše konzervativněji, John W. Davis a Robert La Follett, který měl podporu některých zemědělských a ženských sdružení a části odborů.³⁵

³⁰ SCHÄFER, P., *Calvin Coolidge*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 350, ISBN 978-80-7260-194-3.

³¹ Tamtéž, s. 350.

³² SCHÄFER, P., *Calvin Coolidge*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 350, ISBN 978-80-7260-194-3.

³³ Tamtéž, s. 350.

³⁴ LEUCHTENBERG, E., *William, The Perils of Prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993, s. 136, ISBN 0-226-47371-6.

³⁵ SCHÄFER, P., c., d., s. 350.

Republikáni šli do voleb s heslem, „Coolidge nebo Chaos.“³⁶ Zvolili velmi úspěšný způsob kampaně, který zafungoval. Prezidenta Coolidge volilo více jak 15 miliónů oprávněných voličů, demokratického kandidáta Davise přes 8 miliónů. Získal tedy necelých 29 % hlasů a třetí místo obsadil La Follette se ziskem necelých 5 miliónů hlasů. Pro Republikánskou stranu a prezidenta Coolidge to bylo velké vítězství. Prezident získal více hlasů než oba jeho protikandidáti dohromady. Naopak pro druhou nejsilnější stranu, Demokratickou stranu, to byla další z poměrně těžkých porážek. Pro Demokratickou stranu nebylo jisté, zda se dokáže v příštích letech udržet na pozici nejsilnější opoziční síly vůči Republikánské straně, nebo zda bude nahrazena jinou stranou.³⁷

Jeden ze zpravodajů, který pozoroval národní demokratické vedení ve Washingtonu, po volbách poznamenal, že jsou „jako římské katakomby nebo jako pompejská atria elegantně zachovalé, ale opuštěné“.³⁸ Bývalý prezident Taft se k tomu, jak volby dopadly, vyjádřil slovy, „Tato země není zemí pro radikály. Myslím, že je to skutečně nejkonzervativnější země světa.“³⁹ Při svém inauguračním projevu bylo patrné, že prezident bude pokračovat v konzervativní politice. V ekonomice bylo patrné, že prezident bude zastávat tradiční pohled republikánů na hospodářství, když mimo jiné prohlásil „Nesouhlasím s extrémně vysokými sazbami, protože přinášejí malé nebo žádné příjmy, protože jsou pro zemi špatné a konečně proto, že se mýlí“.⁴⁰

S velkým rozvojem Spojených států a technologického pokroku byly přijímány nové zákony, které se snažily reagovat na novou dobu. Především ministr obchodu Herbert Hoover přicházel s návrhy na nové zákony spojené s leteckou dopravou nebo rádiovým vysíláním. Zákon o rozhlasovém vysílání pocházel z roku 1927 a jejím prostřednictvím se soukromé stanice dostaly pod dohled federální vlády.⁴¹ Jak je patrné, prezident

³⁶LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of Prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993, s. 136, ISBN 0-226-47371-6.

³⁷Tamtéž, s. 136-137.

³⁸LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of Prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993, s. 137, ISBN 0-226-47371-6.

³⁹SCHÄFER, P., *Calvin Coolidge*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 350-351, ISBN 978-80-7260-194-3.

⁴⁰COOLIDGE, Calvin, *Inaugural Address*, March 4, 1925, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Calvin Coolidge Presidency, <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-4-1925-inaugural-address>[cit.. 2019-2020.]

⁴¹SCHÄFER, P., c., d., s. 351.

Coolidge měl na svých bedrech velké množství práce a technologický pokrok musel jít ruku v ruce s novou legislativou, která měla USA pomoci zvládat nové výdobytky. Na prezidentský život později prezident Coolidge vzpomínal se slovy: „*Každý den prezidentského života je přeplněný aktivitami*“.⁴²

Velkou výzvou se stal projekt „*Boulder Canyon*“.⁴³ Ten se projednával v roce 1928, a když byl schválen, bylo vše připraveno k tomu, aby se začalo se stavbou do této doby největší přehrady na světě. Prezident i přes svůj silný konzervativní pohled nakonec tyto projekty a zákony podpořil. Věděl, že se země musí posunout dále, a že jsou pro dobro země jako celku. Vláda podporovala podnikání a usnadnění s jeho začínáním.⁴⁴

Prezident Coolidge se překvapivě rozhodl znovu nekandidovat v nadcházejících prezidentských volbách v roce 1928. Příčiny byly především osobní. Místo tak bylo uvolněno pro Herberta Hoovera. Za prezidentství Calvina Coolidge si Spojené státy dokázaly udržet svou prosperitu, ale již se objevují jisté náznaky vedoucí ke krizi. Prezident po odchodu psal své paměti a zemřel v roce 1933. Na prezidenta Coolidge se vzpomíná spíše kladně, jako na člověka s tradičním viděním světa, který nezbytně nezasahoval a snažil se o to i na federální úrovni.⁴⁵

Prezident, který uzavřel éru republikánské vlády ve dvacátých letech a zároveň vedl USA do prvních let třicátých, byl Herbert Hoover. Než vstoupil do světa velké politiky, měly na něj při jeho formování vliv dvě události. Výchova v náboženském duchu a velmi brzká smrt obou jeho rodičů. Obě tyto události ho vedly k úvaze, že mu nikdo již nepomůže a musí jít tedy životem sám, spoléhat se jen sám na sebe.⁴⁶ Během první světové války cestoval po světě a sbíral zkušenosti. Po vstupu USA do války se osvědčil jako schopný organizátor, kdy měl na starosti „*úřední správu potravinového zásobování*“.⁴⁷ Po návratu do rodné země byl v roce 1921 jedním z možných adeptů na prezidenta za Republikánskou stranu. Spokojil se se jmenováním do čela resortu Ministerstva obchodu

⁴²COOLIDGE, Calvin, *The Autobiography of Calvin Coolidge*, New York: Cosmopolitan Book Corporation, 1929, s. 200, dostupné: FF Historický kabinet, Signatura: H-45-C60, č. 19838, značka 37Ž, ISBN: 255 190 925.

⁴³SCHÄFER, P., *Calvin Coolidge*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 351, ISBN 978-80-7260-194-3.

⁴⁴Tamtéž, s. 351.

⁴⁵Tamtéž, s. 353.

⁴⁶SCHÄFER, P., c. d., s. 355.

⁴⁷SCHÄFER, P., *Herbert C. Hoover*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 355. ISBN 978-80-7260-194-3.

v administrativě prezidenta Hardinga. Na tomto postu byl Hoover osm let a podporoval kooperaci federální vlády a velkého světa businessu. Jako republikán jasně podporoval silný, a v prostředí USA nedotknutelný, individualismus. Stál na straně nového budování infrastruktury a bytů, zároveň se zasazoval o větší prostor pro nové odvětví leteckého cestování a obchodování.

Coby ministr obchodu se snažil o podporu kapitalistického a průmyslového výzkumu, spolu s prohlubováním a posilováním jejich pozic v hospodářství USA. Byl velkým zastáncem součinnosti mezi tuzemskými podnikatelskými kruhy a odborovými organizacemi. Tato spolupráce se měla stát základním kamenem pro pokračování růstu Spojených států. Poté, co se prezident Coolidge rozhodl již nekandidovat, přišla velká chvíle pro Herberta Hoovera, pokusit se udržet Bílý dům v rukou Republikánské strany. Budoucí prezident svedl boj s demokratickým protikandidátem Alfredem E. Smithem, guvernérem za stát New York. Hoover se snažil akcentovat hospodářskou prosperitu a její udržení a prohloubení pro občany, pokud občané dají hlas jemu.⁴⁸ Budoucí prezident vstoupil do volebního boje s několika programovými koncepty, které zněly: „*Protestantismus, prohibice, prosperita*“.⁴⁹

Lidé se znovu rozhodly pro třetího republikánského kandidáta v pořadí. Herbert Hoover slavil triumf a stal se prvním prezidentem USA, který se narodil na západ od řeky Mississippi. Získal 21,4 miliónu hlasů, demokraté obdrželi 15 milionu hlasů.⁵⁰ Při svém projevu prezident prohlásil „*Nemám strach o budoucnost naší země*“.⁵¹ Republikánská strana znovu triumfovala, a opět do Bílého domu protlačila svého straníka. Dalším pozitivním rysem byla skutečnost, že Republikánská strana dokázala opět navýšit svou většinu v obou dvou částech komor Kongresu.⁵² Vše tedy nasvědčovalo tomu, že jednotlivé zákony a legislativní procesy, které bude prezident předkládat a navrhopvat, budou ve velké míře přijaty a obě komory Parlamentu zareagují kladným způsobem v krátkém čase.⁵³ Předseda Sněmovny reprezentantů, republikán Nicholas Longworth,

⁴⁸Tamtéž, s. 356.

⁴⁹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 56, ISBN 978-80-7232-472-9.

⁵⁰LEUCHTENBERG, E., William, *Herbert Hoover*, New York 2009, s. 76.

⁵¹HOOVER, Herbert, *Inaugural Address*, March 4 1929, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Herbert Hoover Presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-4-1929-inaugural-address>[cit.. 2019-2020.]

⁵²MAREŠ, P., c. d., s. 43.

⁵³LEUCHTENBERG, E., William, *Herbert Hoover*, New York 2009, s. 82.

svůj odhad doby nastínil myšlenkou: „*Kongresu nebude trvat déle než jeden měsíc dát prezidentovi co chce*“.⁵⁴

Prezident se ve svém úřadu ukázal jako schopný manažer svého postu. Všechny tyto kvality již ukazoval v roli ministra ve vládě prezidenta Coolidge. Před koncem roku 1929 byly vztahy s veřejností ještě dobré, nicméně se začaly velmi prudce zhoršovat po vypuknutí krize. Prezident pokračoval ve snaze o prohlubování spolupráce vlády a velkých podniků.⁵⁵

Obrovskou zátěží byla krize, která poznamenala jeho vládu a do jisté míry i jeho odkaz. Krize naplno udeřila v roce 1929 a prezident a jeho administrativa snažila příliš nezasahovat do dění. V duchu republikánského pohledu a víry, že se tuzemská ekonomika bude schopna sama postavit znovu na nohy. Nicméně když se situace dále zhoršovala, musela federální vláda alespoň částečně zasáhnout.⁵⁶ Krize ovšem srazila podporu vlády a prezidenta na minimum. Z důvodů absence jiného výrazného představitele získal prezident Hoover znovu podporu Republikánské strany ve volbách v roce 1932. Prezident Hoover byl však poražen demokratickým kandidátem Franklinem Delano Rooseveltem. Demokratům se podařilo získat nejen Bílý dům, ale také Kongres. I přes porážku je dnes Herbert Hoover vnímán jako výrazná osobnost prezidentského úřadu, a to navzdory krizi, která byla opravdu velkou zkouškou nejen pro něj, ale i pro jeho demokratického nástupce Roosevelta.⁵⁷

⁵⁴LEUCHTENBERG, E., William, *Herbert Hoover*, New York 2009, s. 82, ISBN 978-0-8050-6958-7.

⁵⁵SCHÄFER, P., c. d., s. 356.

⁵⁶Tamtéž, s. 357.

⁵⁷Tamtéž, s. 358-359.

1.2. Hospodářská situace v USA ve dvacátých letech

Spojené státy, které stály po boku vítězných velmocí v první světové válce, zaznamenaly v poválečných letech období všeobecného vzestupu, jak po ekonomické stránce, tak i technologické a kulturní. Do jisté míry se první světová válka a posléze i válka druhá odrazila v tuzemském vývoji velmi znatelně a oba konflikty zformovaly Spojené státy do podoby, jak je známe. Po vítězství v první světové válce se nezdálo, že by se jakýkoliv stát světa mohl rovnat ekonomickým kapacitám USA. Německo se ještě plně nevzpamatovalo z porážky ve válce. Sovětský svaz byl světovou válkou a poté revolucí těžce vyčerpán. Nová komunistická vláda, částečně SSSR, dostala před okolním světem zemi do izolace. Velká Británie získala rozsáhlá území a byla jednou z vítězných velmocí a tento status si udržela i do budoucna. Nicméně po hospodářské stránce byla taktéž velmi oslabena. Z výše uvedeného je patrné, že Spojené státy začaly dominovat, ale prozatím se omezily pouze na ekonomickou stránku. Hospodářství USA se tak rozmohlo, že podíl, který země vytvářela na světovém hrubém domácím produktu, činil 50 %. Po celá první poválečná desetiletí tuzemská ekonomika vytvářela mezi 40–50 % celosvětové výroby.⁵⁸

Po hospodářské stránce Spojené státy prosperovaly, po vojenské se dočasně stáhly. Roli světového hegemonu držely prozatím po hospodářské stránce. Svou úlohu dominantní velmoci plně, ve všech směrech i ohledech, převezmou během 2. světové války a následně po ní.⁵⁹

Spojené státy zažívaly velký rozmach, který se odrazil v životní úrovni obyvatel, která byla na nejvyšší úrovni za dlouhá léta. Nicméně hospodářský zázrak se nedotkl všech vrstev obyvatel a někteří byli stále ohroženi chudobou. Platy dělníků byly největší za celou historii USA.⁶⁰ Mezi roky 1923 až 1929 byl nárůst reálných příjmů na jednu osobu o 12,6 %. Ve stejném období vzrostly v průměru zaměstnancům mzdy o 15,7 %. Samotná produktivita se zvýšila o 14 %.⁶¹

Jedním z mnoha vysvětlení, proč se začalo Spojeným státům dobře dařit, leží v nových technologických, pracovních a výrobních postupech, které se díky inovátorským podnikatelům a do jisté míry i válečné ekonomice a pracovitosti zaměstnanců úspěšně

⁵⁸TAJOVSKÝ, Ladislav, *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*, České Budějovice 2014, s. 26-27.

⁵⁹Tamtéž, s. 33.

⁶⁰LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 178.

⁶¹SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, Praha 2009, s. 2.

aplikovaly do výrobních kapacit Spojených států. Dalším silným impulsem byl velmi dobře organizovaný proces výroby a jeho efektivita. Henry Ford přišel do výroby s novými prvky, především s masivní pásovou výrobou. Tato pásová výroba se v tuzemském průmyslu velmi osvědčila, kdy během míru z linek sjížděly ve velkém měřítku automobily různých typů.⁶² Velmi viditelným se stal především model typu T z Fordových továren.⁶³ Pásová výroba se osvědčila i během dvou světových konfliktů, ve kterých se Spojené státy ocitly. Dělníci a dělnice v továrnách dokázali vyrábět zbraně všech možných typů v té nejlepší světové kvalitě a v masivním množství.⁶⁴

Automobilce Ford se podařilo ještě do začátku první světové války v roce 1914 stlačit cenu za jeden automobil modelu T na 490 dolarů za jeden vůz.⁶⁵ V polovině let dvacátých se model T dal pořídit za 240 dolarů. V roce 1929 jedny z největších automobilek v USA, Ford a Chevrolet, dokázaly vyrobit okolo 25 milionů automobilů.⁶⁶

Ve dvacátých letech ve Spojených státech můžeme velmi dobře vidět návaznost jednotlivých odvětví průmyslu, kultury a masové spotřeby. Pokračovala masivní výstavba infrastruktury a dálnic, které propojovaly USA a jejich města a menší oblasti. Spolu s obrovskou výrobou osobních automobilů narůstá potřeba míst, kde by pro tyto vozy mohli lidé dočerpávat palivo. Proto začaly vznikat podél silnic a cest benzinové stanice a motely, které se tak začaly stávat trvalým prvkem, který je na cestách vidět do dnes. S rozvojem pohonných hmot byla samozřejmě spojena výstavba nových rafinérií.⁶⁷ Do jisté míry automobilismus přispěl ve Spojených státech k rozvoji turismu, kdy se díky automobilům a dalším dopravním prostředkům mohli lidé daleko rychleji než doposud pohybovat po městech a venkově. Zároveň byly schopni navštěvovat další místa a památky USA.⁶⁸

Díky nárůstu počtu osobních i služebních automobilů, jak ve městech, tak na venkově, byla města nucena přijímat nové policisty, aby hustější dopravu řídili. Na městských křižovatkách, spolu s náborem nových strážníků, byly instalovány i nové semaforové signalizace. Díky automobilům bylo možné snadněji a pohodlněji cestovat za prací a

⁶²Tamtéž, s. 179.

⁶³MAREŠ, P., c. d., s. 40.

⁶⁴LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 179.

⁶⁵KYVIG, E., David, *Daily life in the United States, 1920-1940: how Americans lived through the "Roaring Twenties" and the Great Depression*, Chicago: Ivan R. Dee, 2004, s. 29.

⁶⁶SMILEY, G., c. d., s. 4.

⁶⁷MAREŠ, P., c. d., s. 42.

⁶⁸LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 194.

rekreací. Pro obyvatele, kteří neměli svá osobní vozidla, bylo také několik možností pro pohodlnou přepravu. Začala fungovat taxi služba, jak pro linkovou, tak posléze i běžnou přepravu. Bylo možné využít i železniční síť, která začala spojovat větší města.⁶⁹ Firmy se začaly orientovat také na zásilkovou přepravu, úspěšná byla firma „SEARS“.⁷⁰

Petrolejový průmysl zažíval také nebyvalý rozmach a ruku v ruce s výstavbou nových rafinérií a benzinových pump docházelo k průzkumu nových nalezišť ropných polí a prohlubování těžby ve stávajících. Nebývale dobře se ropnému průmyslu začalo dařit na jihu Spojených států, především v Oklahomě a Texasu, ale také na západním pobřeží USA v Kalifornii. Začínají vznikat celá nová průmyslová odvětví. Továrny ve Spojených státech vyráběly produkty, které nám mohou v dnešní době připadat samozřejmé, ale mají svůj základ v poválečném desetiletí. Produkty jako jsou náramkové hodinky, nemrznoucí směsi, barevné spreje. Ve stavebnictví se prohlubovaly stávající znalosti a přidávaly nové poznatky, jako byla železobetonová konstrukce při stavbě.⁷¹

Celkově se stavba nových budov a dokončování stávajících projektů znovu rozběhla ihned po skončení první světové války. Ve velkých městech docházelo k nové masivní výstavbě. Jedním ze symbolů, nejen města New York, ale i Spojených států, se stal Empire State Building, dokončený v roce 1931. Mnoho dalších měst se snažilo následovat příklad New Yorku a zahájilo vlastní výstavbu.⁷² Velmi úspěšným v budování nových budov byl také Cleveland, kde byla postavena budova s celkem 52 patry, která je dnes známá jako Terminal Tower. Velmi podobně na tom bylo i Chicago, kde byla postavena budova Tribune Tower.⁷³

Vznikly i do té doby nové služby a produkty, které firmy začaly poskytovat obyvatelům pro vybavení a ulehčení práce v jejich domovech. Na tyto všechny nové výdobytky bylo navázáno také zemědělství a zemědělské produkty, které byly nabízeny ze strany domácích farmářů. Obyvatelé získali stálou možnost výběru velkého množství kvalitních, čerstvých a rozmanitých potravin pro konzumaci. Lidé si velmi rychle zvykli na tento rozmanitý komfortní standard. V zimních měsících tak bylo možné koupit třešně z Louisiany, kukuřici z Alabamy nebo melouny z Arizony. Ovoce a zeleninu bylo také

⁶⁹SMILEY, G., c. d., s. 3.

⁷⁰SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, Praha 2009, s. 3, ISBN 978-80-7357-489-5.

⁷¹LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 180.

⁷²Tamtéž, s. 182.

⁷³Tamtéž, s. 183.

možno zakoupit v konzervované podobě. Konzervované ovoce a zelenina se mezi lety 1914 a 1929 zdvojnásobila a mléko v této konzervované formě až ztrojnásobilo.⁷⁴

Po vyhrané světové válce se ve Spojených státech odehrávaly poměrně velké přesuny obyvatelstva mezi venkovem a velkými městskými aglomeracemi. Ještě v roce 1910 54.2 % obyvatel USA žilo na venkově nebo v menších vesnicích. Nicméně na konci dvacátých let již na venkově a na rodinných farmách žilo okolo 48.6% populace Spojených států. Přibližně během deseti let se přesunulo z venkovských oblastí do měst okolo šesti milionů lidí. Poměrně značný nárůst počtu obyvatel zaznamenalo Los Angeles, které mělo v roce 1910 zhruba 319,000 lidí, v roce 1930 to již bylo okolo 1,238,000 obyvatel.⁷⁵

Zároveň čím více měli lidé volného času po práci, tím více vznikalo velké množství příležitostí, jak ho trávit. Velkým fenoménem, který se stal součástí života v USA, byl sport, kterému se kromě dětí a mužů ve velké míře začaly věnovat také ženy.⁷⁶ Sport se stal nedílnou součástí tuzemské společnosti a sportovci ve všech odvětvích sportů se stávali národními hrdiny. Zároveň se stali i hvězdami, které stáli po boku těch filmových z Hollywoodu. Sport se stal běžnou součástí vyučování na školách a mnoho studentů začalo reprezentovat své univerzity v různých sportovních odvětvích.⁷⁷

Velkým rozmachem a znakem úspěchu se stala kultura a s ní spojená filmová a reklamní sféra. Díky větším mzdám se reklama stala součástí životů obyvatel USA a lidé utráceli peníze za výrobky uváděné v reklamách, které přispívaly k vyšší životním standardům. S příchodem prvních velkých Hollywoodských filmů se začal prosazovat nový způsob uvažování o nákupech a mentalita spotřebitelů.⁷⁸ Během deseti let se ve Spojených státech postavilo na 20 000 nových kin. V roce 1922 kina běžně prodávala 40 milionů lístků za každý týden. Hollywoodské hvězdy jako byly Charlie Chaplin anebo Harold Lloyd byli slavní nejen v USA, ale téměř po celém světě.⁷⁹ Na začátku třicátých let měly Spojené státy okolo 123 milionů obyvatel. Na konci dvacátých let měly tuzemská kina návštěvnost

⁷⁴Tamtéž, s. 180.

⁷⁵Tamtéž, s. 225.

⁷⁶MAREŠ, P., c. d., s. 41.

⁷⁷LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 195.

⁷⁸TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 41.

⁷⁹LEUCHTENBERG, E., William, *The Perilsof...*, s. 195.

přibližně 80 až 100 milionů lidí za týden. Můžeme tedy říct, že vliv na náladu spotřebitelů byl značný.⁸⁰

První světová válka pro Spojené státy otevřela dveře k dalšímu rozvoji průmyslovému odvětví a to byla oblast chemického průmyslu. Odborníci v USA se o tuto oblast zajímali již od 19. století a války znovu poskytly prostor pro široké využití nejen v oblasti válečnictví. Válka ukázala, že i přes velké zdroje Spojených států bylo potřeba některé suroviny dovést, než budou Spojené státy schopny objevit vlastní naleziště.⁸¹

V roce 1923 se do výroby dostal lak v takové podobě, jak ho známe více méně dnes. Díky novému postupu při výrobě laků a jeho následné aplikaci bylo možné dosáhnout řádnější obrany materiálů, na které byl lak aplikován a zároveň byl schopný snést větší paletu barev. Vznikly i laky které byly schopny uschnout ve velmi krátké době a zároveň neztratily nic na svých trvanlivých účincích. Tyto rychleschnoucí laky se využívaly pro velmi široké množství produktů. V automobilovém průmyslu se za přispění těchto laků podařilo velmi citelně zkrátit výrobu automobilů z 26 dnů na otázku několika hodin.⁸²

Dalším velmi důležitým materiálem, který byl znám již delší dobu, ale svého plného užití se mu dostalo až po první válce, byl celofán. Jedna z tuzemských firma velmi rychle pochopila jeho možnosti balení velmi širokého množství potravin a v roce 1924 ve Spojených státech otevřela manufakturní továrnu na výrobu celofánu a dosáhl slušných prodejních výsledků, tato firma se jmenovala „Du Pont“.⁸³

Spolu s masivním nárůstem kinematografie Spojených států se masivně dostávalo do popředí i rádio, které v době vypuknutí hospodářské krize v roce 1929 vlastnilo okolo 40 % všech rodin.⁸⁴ Ještě v roce 1922 vlastnilo rádiový přijímač okolo tří milionů domácností.⁸⁵ Rádio se stalo jedním z prvních masových médií v netištěné formě, které mělo široký dopad, a bylo schopno oslovit obyvatele napříč generacemi. Rádio začalo hrát také velmi důležitou roli nejen při trávení volného času, ale také do jisté míry formovalo další životní oblasti lidí, jako byl společenský, kulturní nebo politický život,

⁸⁰TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 42.

⁸¹LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*,s. 180.

⁸²Tamtéž, s. 181.

⁸³LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of Prosperity 1914-1932*,Chicago: University of Chicago Press, 1993, s. 181, ISBN 0-226-47371-6.

⁸⁴TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 43.

⁸⁵LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*,s. 196.

případně politické preference a nálady voličů.⁸⁶ Velmi dobrou schopnost, skrz rádio vystihnout danou situaci slovy, měl budoucí prezident Franklin Delano Roosevelt.⁸⁷ Rozhlas zároveň začal propojovat velkoměsta s menšími městečky, až po menší usedlosti, napříč zemí. Spolu s rozvojem nových rozhlasových sítí a firem rostly i akcie jednotlivých společností, které se zabývaly rozhlasem.⁸⁸ Vzorovým příkladem vzrůstu akcií během dvacátých let byla firma RCA „*Radio Corporation of America*“.⁸⁹

Další dva poměrně důležité faktory, které táhly ekonomiku Spojených států nahoru, byly mimo jiné velká spotřeba domácností, ale i stavba silnic a dalších infrastrukturních projektů, které se stavěly prostřednictvím veřejných prací a programů jím podobných. Federální a regionální vláda a její investice se staly klíčovým při modernizaci železniční a infrastrukturní sítě.⁹⁰ Stavba nových silnic a budov byla také jednou z mnoha velkých odvětví, které zaměstnávalo obrovské množství lidí a spotřebovávalo nemalé částky.⁹¹

Nicméně novým odvětvím, které se stalo brzy obrovskou investiční příležitostí, byla letecká doprava. Federální vláda si ihned uvědomila potenciál letectví a poměrně masivně se angažovala při jejím rozvoji a stavbě letišť. Během dvacátých let stavby, které byly financovány federální vládou, pohltily obrovské částky a zároveň spolu s financemi dokázaly zaměstnat více zaměstnanců než soukromý sektor.⁹² Poskytování vlá

dních zakázek pro řešení poštovní přepravy a výstavby nových letišť a infrastrukturních cest s nimi spojené bylo upraveno Kellyůvovými zákonem o letecké poště („*Kelly Act*“).⁹³

Dařilo se i ocelářskému a automobilovému průmyslu. V době vypuknutí krizového stavu v roce 1929 bylo 15% celé produkce oceli využito v automobilovém průmyslu, kde pracovalo okolo 3,7 milionu lidí. Na začátku první světové války se pohybovalo množství nově registrovaných vozů okolo jednoho milionu a čtvrt vozů, při vypuknutí hospodářské krize v roce 1929 jich už bylo okolo dvaceti šesti milionů automobilů. Při těchto číslech

⁸⁶TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 43.

⁸⁷Tamtéž, s. 44.

⁸⁸SMILEY, G., c. d., s. 3.

⁸⁹SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, Praha 2009, s. 3, ISBN 978-80-7357-489-5.

⁹⁰TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 43.

⁹¹LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 184.

⁹²TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 43.

⁹³TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 43, ISBN 978-80-7232-472-9.

připadlo přibližně jedno auto na pět obyvatel a automobil se velmi rychle zařadil k základním dopravním prostředkům většiny rodin USA a stal se jejich nedílnou součástí.⁹⁴

Automobilový průmysl se stal v této době opravdu ukázkovým příkladem úspěchu Spojených států v industriálním odvětví. Oproti okolnímu světu a dalším velmocím, které se stále vzpamatovávaly z 1. světové války, jsou tyto výsledky velmi dobré. V prvním roce míru, v roce 1919, bylo vyrobeno domácími automobilkami 1 658 000 automobilů za jeden rok. Za deset let, v roce 1929, se výroba vyšplhala zhruba na trojnásobek předchozí výroby před dekádu a nových aut už bylo 4 587 000 za rok. Celkově tuzemská průmyslová výroba zaznamenala nárůst mezi lety 1923 až 1929 o 23,5 %.⁹⁵ Městem, které se stalo jedním ze symbolů síly průmyslu Spojených států, byl Detroit.⁹⁶ Kromě osobních a menších automobilů se přibližně trojnásobně rozrostl počet nákladních automobilů, kterých bylo okolo 3,550,000. V oblasti agrárních strojů čísla také narůstala, kdy ve stejné době bylo mezi farmáři ve Spojených státech již okolo 840,000 zemědělských traktorů.⁹⁷

Nárůstu výroby a celkovému pokroku také velmi napomáhalo celkové zavádění elektřiny do dalších částí a území Spojených států. Elektřina byla podstatná nejen pro provoz velkých továren, ale také pro spotřebiče, které začínaly vstupovat do domácností, a přinášely kromě ušetření práce i více volného času pro využití. Novinkami, které byly nyní dostupné pro koncové zákazníky, byly toustovače, luxy, fény, žehličky, ledničky nebo gramofony. Aby bylo možné elektřinu zavést do domů a správních budov, bylo potřeba postavit více budov pro rozvod elektrické sítě, které by byly schopné pokrýt a zároveň rozvést elektrickou energii.⁹⁸ Spojené státy do roku 1929 byly schopné vyrobit více elektrické energie, než zbylý svět jako celek.⁹⁹ Ve stejném roce mělo již přes jeden milión domácností v USA svou vlastní elektrickou lednici.¹⁰⁰

I přesto, že se elektrická energie rozšiřovala do měst i na venkov a rodinné farmy, někteří farmáři stále ještě hospodařili bez elektřiny a celková elektrifikace se k nim teprve dostávala. Ke konci dvacátých let tak bylo plně elektrifikováno z přibližně 6,5 milionu farem asi 600 000. Většina z těchto farem byla v severovýchodních a západních oblastech Spojených států. I přesto, že některé oblasti zůstávaly bez elektrického vedení, bylo pouze

⁹⁴ Tamtéž, s. 43.

⁹⁵ SMILEY, G., c. d., s. 2.

⁹⁶ LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 186.

⁹⁷ KYVIG, E., David, c. d., s. 27.

⁹⁸ SMILEY, G., c. d., s. 2.

⁹⁹ LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of...*, s. 190.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 194.

otázkou času, než se k nim dostane nebo bude zesíleno vedení stávající. Po první světové válce a před válkou druhou spotřeba a využívání elektrické energie neustále narůstala. Počet domácností, které využívaly elektřinu, se v meziválečném období v roce 1920 pohyboval okolo 24 milionů. V roce 1940 se číslo navýšilo k 35 milionům. Velký nárůst v tomto období byl právě v agrárních oblastech Spojených států.¹⁰¹

Celých deset let trvalého ekonomického růstu a prosperující země, inovátorského počínání a objevů v technologickém odvětví, se začalo zdát, že stav daných věcí je neměnný a bude trvat již navždy. Část samotné federální vlády a lidí z okolí obchodních kruhů se snažili udržet optimistickou náladu a pokusit se jí rozšiřovat i mezi další vrstvy obyvatel. Nicméně na Spojené státy a posléze i celý svět se začala řídit hospodářská krize, jejíž drtivý dopad téměř zastínil období velké prosperity dvacátých let v USA. I přes velkou konjunkturu, která Spojené státy provázela v letech dvacátých, obyvatelstvo ani vláda nemohla ani v těch nejhorších nočních můrách tušit, co je čekalo na konci této éry a v letech třicátých.¹⁰²

¹⁰¹KYVIG, E., David, c. d., s. 67-68.

¹⁰²Tamtéž, s. 210.

2. Velká hospodářská krize v USA

2.1. Odvrácená strana dvacátých let a protikrizová opatření prezidenta Hoovera

Během dvacátých let USA opravdu prožila velmi prosperující období. Přesto, že se obecně dařilo, existovaly sektory, které byly úspěšné, ale objevovaly se zárodky krize, která měla přijít. Velmi dobrým příkladem se stal agrární sektor. Farmáři obecně, kteří prosperovali, ale zároveň vzrůstající nejistota na trhu u nich vyvolávala poměrně velkou obavu z budoucnosti.¹⁰³ Přestože během dvacátých let zbohatlo velké množství lidí a posílila tak střední třída, na konci prosperity s příchodem krize se na hranici chudoby nebo již pod ní nacházelo okolo dvou pětín obyvatel Spojených států.¹⁰⁴ Šok byl silný po psychické stránce obyvatelstva, kdy po letech prosperity, možnostech opatřit si automobil, postavit krásný dům a poslat děti studovat do prestižních škol nebo na univerzity, neměli lidé peníze, mnohdy ani na základní životní komodity a služby. Děti často musely svá studia odkládat a mohly se k nim vrátit až po zlepšení situace. Musely se pokusit získat práci a pomoci tak sobě a svým rodičům, kteří nyní potřebovali každý dolar.¹⁰⁵

Během první světové války mohli tuzemští farmáři počítat téměř s jistotou, že o jejich produkty bude zájem především ve válkou zničené Evropě. Evropa tehdy potřebovala mimo jiné i zemědělské komodity z USA. Velký zájem byl o obilí, jehož ceny šly i díky evropské poptávce velmi rychle vzhůru. Ti zemědělci, kteří neměli své vlastní prostředky a nemohli si je ušetřit, se museli stále častěji uchýlovat k hypotékám nebo půjčkám. Tyto půjčky poté používali převážně na koupi dalších pozemků a nutné investice, zvláště do nových technologií a prohlubující se mechanizace. Banky a další věřitelé agrárnímu sektoru půjčovali peníze téměř vždy, protože farmáři převážně ručili svými pozemky a ceny za zemědělské plochy byly na vzestupu. Velký problém nastal, když se vzpamatoval agrární sektor v Evropě. Po něm následoval propad zájmu o zemědělské produkty z USA. Do té doby byly velkoobchodní ceny na vzestupu. Mezi lety 1920 a 1921 jen spotřebitelské ceny poklesly přibližně o 11,3 %, a ještě hůře na tom byly velkoobchodní ceny, které zaznamenaly pád zhruba o 46 %. Velmi podobně na tom byly i ceny, které se

¹⁰³ SMILEY, G., c. d., s. 4.

¹⁰⁴ KYVIG, E., David, c. d., s. 211.

¹⁰⁵ HACKER, M., Louis, *The Third American Revolution*, In: ROZWENC, C., Edwin, *The New deal: revolution or evolution?*, D. C. Heath and Company, Massachusetts, Lexington, 1959, s. 1.

týkaly přímo zemědělství. Po skončení první světové války byly zemědělské ceny na poklesu, ale v letech 1920 až 1921 se prudce propadly až o 53,3 %.¹⁰⁶

I přes tato nepříznivá čísla se podařilo zemědělskou oblast ve Spojených státech do první poloviny dvacátých let stabilizovat. V roce 1925 se zdálo, že se situace zlepšuje a vrací se k předválečným hodnotám.¹⁰⁷ Dluhy, kterými zemědělci trpěli, narůstaly i nadále. Zůstávaly pevně na svém místě, zato příjmy a spolu s nimi ceny se pro farmáře neustále snižovaly.¹⁰⁸

Další postup, při pomoci zemědělcům zasažených krizí, byl přijetí zákona o obchodování se zemědělskými produkty (*Agricultural Marketing Act*).¹⁰⁹ V rámci tohoto zákona byl vytvořen Federální zemědělský výbor (*Federal Farm Board, FFB*).¹¹⁰ Tento výbor vedl Alexandr Legge. V době vypuknutí krize v roce 1929 dokázal výbor získat částku 600 miliónů dolarů. Tato částka měla být použita především na vykoupení zemědělské výroby, kterou se měl zabrzdit pád cenové hladiny.¹¹¹ Federálnímu zemědělskému výboru tak byly přiřknuty větší pravomoci pro zažehnutí krize v agrárním sektoru.¹¹²

Během deseti let, mezi lety 1910 až 1920, se dluhy vyšplhaly z 3,2 miliardy až na 8,4 miliardy.¹¹³ Když v roce 1929 krize propukla již plnou silou, začala být situace tuzemských zemědělců velmi špatná. Situaci nepomohl ani nový celní sazebník, který vstoupil v platnost 18. června 1930 a je nazýván „*Smoot-Hawley Tariff Bill*“.¹¹⁴ Prezident Hoover se k novému celnímu sazebníku vyjádřil podrobněji 16. června 1930. Ve své řeči nastínil na koho je sazebník převážně směřován, když řekl: „*Zvýšení sazeb je z velké části zaměřeno na zájem zemědělce*“.¹¹⁵

¹⁰⁶SMILEY, G., c. d., s. 4-5.

¹⁰⁷MITCHELL, Broadus, *Depression Decade from New Era through New Deal 1929–1941*, Volume IX The Economic History of the United States, Holt Rinehart and Winston, New York – Chicago – San Francisco – Toronto - London, Printed in The United States of America 1947, July 1966, s. 183.

¹⁰⁸SMILEY, G., c. d., s. 5.

¹⁰⁹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 82, ISBN 978-80-7232-472-9.

¹¹⁰TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 82, ISBN 978-80-7232-472-9.

¹¹¹Tamtéž, s. 82.

¹¹²SMILEY, G., c. d., s. 19.

¹¹³WATKINS, H., Tom, *The Great Depression America in the 1930s*, Canada by Little, Brown & Company (Canada) limited, Boston, New York, Toronto, London, Printed in the United States of America, Designed by Barbara Werden, 1993, s. 44.

¹¹⁴TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 83, ISBN 978-80-7232-472-9.

¹¹⁵HOOVER, Herbert, *Message regarding the Smoot-Hawley Tariff Act*, June 16, 1930, UVA/MILLER CENTRE, Source:(not specified), Presidential Speeches, Herbert Hoover Presidency, dostupné z:

Sazebník měl být převážně směřován na pracovníky v zemědělství a samotné farmáře, jelikož zvyšoval celní dovoz na agrární komodity přibližně o 70 %. Celní sazby vzrostly na 53,2 %. Část hospodářských expertů nebyla z nového sazebníku příliš nadšená a více jak tisíc odborníků, kteří byli zároveň členy Americké ekonomické asociace, se snažili prezidenta od tohoto kroku odradit.¹¹⁶

Vzestup ochranných cel se týkal i výrobků, jako byla vlna, cukr a tabák.¹¹⁷ Avšak i přes nový celní sazebník se farmářům v USA příliš neulevilo, přestože sklizně bavlny, pšenice a tabáku byly poměrně velké.¹¹⁸ Farmářům tedy nový sazebník nepřinesl to, co od něj očekávali. Dalšími důvody, proč tomu tak bylo, můžeme vidět v oblasti dovozu. Komodity jako rýže, kukuřice, burské oříšky, oves, žito a mnoho dalšího nebylo pro Spojené státy nutné dovážet ve velkém množství.¹¹⁹

Pro některé farmáře se stal sazebník jedním z důvodů, spolu se zhoršující se situací, proč se přiklonili v blížících se volbách k demokratickému kandidátovi Franklin Delano Rooseveltovi. Ještě v roce 1932 se nedařilo zemědělský sektor uvést do přijatelných mantinelů. Situace se obrátila definitivně ve prospěch farmářů až s koncem třicátých let, kdy se znovu začalo USA přeorientovávat na válečnou ekonomiku. Díky tomu začal růst zájem o zemědělské komodity. Důsledky celního sazebníku na zemědělce se promítly především na cenách za jednotlivé zemědělské komodity. Ceny za pšenici se v letních měsících roku 1930 pohybovaly okolo 71 centů. O rok později, v říjnu v roce 1931, ovšem mimo jiné i v důsledku zavedení nového celního sazebníku se ceny ještě snížily tentokrát na 36 centů.¹²⁰

Úspěchy dvacátých let se nepromítaly ve velké míře ani do průmyslu, který zaměstnával poměrně velké množství pracovníků, jednalo se především o průmysl uhelný. Problémy se týkaly mimo jiné klesající poptávky. Tato sestupná poptávka se promítala na menších mzdách pro zaměstnance, především horníky. I přesto, že uhlí zůstávalo důležitým prvkem pro hospodářství a domácnosti, nové technologie jako elektřina, nové pokroky s párou a inovované způsoby vytápění domovů, těžba ropy a spotřeba benzínu se stávaly

<https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/june-16-1930-message-regarding-smoot-hawley-tariff-act>[cit. 2019-2020.]

¹¹⁶TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 83.

¹¹⁷MITCHELL, B., c. d., s. 66.

¹¹⁸Tamtéž, s. 67.

¹¹⁹SMILEY, G., c. d., s. 12.

¹²⁰TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 83.

stále větší konkurencí, což mělo za následek další snižování cen uhlí. Velmi podobně na tom byly z části textilní a obuvnická odvětví, která musela technologicky inovovat.¹²¹

To, že se začala blížit krize, bylo poměrně dobře viditelné na akciových trzích i přesto, že se zdálo, že ještě nedosáhly svého vrcholu. Ještě, než začal mít akciový trh velké problémy, ceny akcií překonávaly dosud známé vrcholy.¹²²

V letech 1927 až 1928 se i na akciovém trhu ukazovala zhoršující se situace. Především rok 1928 a právě končící prezident Calvin Coolidge se snažil o podporu investic na burze. Růst akcií obecně považoval za jednu z částí blahobytu Spojených států. Pokračovaly také půjčky, které banky poskytovaly makléřům.¹²³

Již v letních měsících klíčového roku 1929 začal pozvolný pokles a tento pokles zmenšil ziskové naděje. Tato nervozita a nedobré vyhlídky do budoucnosti se dále šířily i do dalších odvětví a institucí a dospěly i na „*Wall Street*“.¹²⁴ Ve dnech 24. října až 29. října ceny akcií poklesly, jak ještě nikdy za celá léta. Obrovské množství jednotlivých akcií změnilo vlastníky.¹²⁵ 24. říjen byl již opravdovou pohromou, okolo 13 milionů akcií mělo nové držitele. Ještě tentýž večer byla svolána schůze čtyř gigantických newyorských bankovních ústavů, které se rozhodly pro vytvoření skupiny. Ta si vzala za cíl návrat rovnováhy cen a zastavení klesajícího trendu.¹²⁶ Prezident Hoover se snažil zůstat u pozitivního vidění a pokusil se apelovat na to, aby v nadějně náladě zůstalo i obyvatelstvo Spojených států, prezident řekl: „*pilíře ekonomiky stojí na zdravých základech*“.¹²⁷

Makléři se snažili prodat akcie klientům, které zastupovali na burze. Činili tak převážně u klientů, na které dopadl pokles ceny akcií a oni tak nemohli pokrýt své dluhové zatížení.¹²⁸ Instituce a jednotlivé federální orgány, které měly ve své gesci regulaci, byly danou situací na nějakou dobu téměř zmrazeny. Samy o sobě neměly příliš mnoho možností, jak do daného okamžiku účinně zasáhnout.¹²⁹ Velké problémy pokračovaly 29. říjnem, který se stal do té doby nejhroživějším dnem v historii cenných papírů na území

¹²¹SMILEY, G., c. d., s. 5.

¹²²Tamtéž, s. 7.

¹²³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 61.

¹²⁴SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR a Liberální institut, 2009, s. 9, ISBN 978-80-7357-489-5.

¹²⁵Tamtéž, s. 9.

¹²⁶TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 64.

¹²⁷TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014, s. 64, ISBN 978-80-7232-472-9.

¹²⁸SMILEY, G., c. d., s. 9.

¹²⁹TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 64.

Spojených států. Tento den prošlo obchodním procesem zhruba 16,4 miliónů akcií. Hospodářské ztráty během říjnové situace na trhu jsou odhadovány na 15 miliard dolarů a do poloviny listopadu ještě stouply na 30 miliard. Strašlivá situace měla i lidské oběti, kdy spáchalo sebevraždu výskokem z oken budovy na Wall Streetu, 11 zkušených a známých makléřů a finančníků.¹³⁰

Přibližně v polovině roku 1929 se začal snižovat celkový index výroby v průmyslovém odvětví. Na konci léta byla burza na svém vrcholu, ale byla již patrná obrovská nervozita, co bude následovat. Nicméně i přesto, že byla burza na svém vrcholu, se velcí investoři s velkými podíly, ale také již investoři ze zahraničí, rozhodli prodávat své akcie. Na začátku října je velmi rychle následovali menší nebo středně velcí akcionáři, kteří přišli o své vložené peníze a nemohli tak dále financovat své spekulativní investice.¹³¹ Úplného dna se akcie na Wall Streetu dotkly v letních měsících v roce 1932, kdy se znovu začaly zvedat z krizových čísel.¹³²

Burzovní a akciové problémy, kterými v průběhu krize Spojené státy a světová ekonomika procházely, pravděpodobně nepatřily k jediným příčinám vzniku krize jako celku. Nicméně již problémy na burze a potíže s akciemi a měnou s krizí úzce souvisely. Zároveň odкрыly potíže, kterými trpělo hospodářství, jak evropských zemí, tak USA. Jakmile se začaly snižovat celkové ceny na trzích ve světě, prezident Hoover ve spolupráci s Výborem federálních rezerv se snažili o to, aby se udržela celková pevnost tuzemské ekonomiky a nedošlo tak k jejímu úplnému zhroucení. Ještě v roce 1928 se transakce za den pohybovaly okolo sedmi miliónů, ale v roce 1929 již překračovaly osm miliónů. Přitom ještě mezi lety 1925 a 1926 se transakce pohybovaly zhruba okolo tří miliónů.¹³³

To, co po celá dvacátá léta bylo motorem úspěchu, byl průmysl automobilový, který začal pozvolna zpomalovat. Ještě v březnu některé automobilky v USA vyrobily 622 000 vozů, poté již výroba začala rapidně klesat.¹³⁴ Sám Ford byl ještě v roce 1929 schopen vyrobit

¹³⁰Tamtéž, s. 64.

¹³¹Tamtéž, s. 63.

¹³²SMILEY, G., c. d., s. 19.

¹³³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 62.

¹³⁴Tamtéž, s. 61.

1 436 000 automobilů, ale i on byl zasažen krizí.¹³⁵ Rok 1929 se nesl ve znamení útlumu také ve stavebnictví.¹³⁶

Začaly se připojovat i další sektory, které byly navázány na hospodářství. Od letních měsíců začal celkový propad indexu průmyslové výroby, zároveň klesly i pracovní příjmy pro obyvatelstvo. Výroba v průmyslovém odvětví se od měsíců srpna do října snížila meziročně okolo 20 % a spolu s tím klesly ceny o 7,5 % a osobní příjmy o 5 %. I přesto se tyto poklesy ještě naplno neprojevily, to se stalo až po krachu na burze. Také těmto náznakům horších dob ještě nebyla věnována velká pozornost, protože obecně osobní příjmy rostly, a to právě díky příjmům z obchodů na burze.¹³⁷

¹³⁵SMILEY, G., c. d., s. 20.

¹³⁶TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 63.

¹³⁷Tamtéž, s. 61.

2.2. Dopad krize na vybrané sektory v USA a pokračující záchranné programy federální republikánské vlády

Poté co již bylo zřejmé, že krizová situace není jenom krátkodobou záležitostí, snažil se prezident Hoover znovu o zlepšení situace. Pokusil se apelovat na Kongres, aby pokračoval dále s programy veřejných prací. Prezident pokoušel zprostředkovat dohody na dobrovolném principu mezi podnikatelskou sférou a odbory. Podnikatelé měli garantovat, že nebudou propouštět zaměstnance a zároveň se neměla zmenšovat výroba.¹³⁸

Prezident se zároveň 21. listopadu 1929 v Bílém domě sešel s předními představiteli velkých korporací a společností, ale také se šéfy průmyslu.¹³⁹ Prezident zástupcům a představitelům mimo jiné řekl: „že by je nezavolal, kdyby nevnímal krizi vážněji než pouhý akciový krach na burze“.¹⁴⁰ V oválné pracovně, tak byli na návštěvě šéf automobilky Ford Henry Ford, Walter Teagle, který zde zastupoval Standard Oil Company a Owen D. Young z General Electric.¹⁴¹ Odbory se měly zavázat, že prozatím nebudou požadovat nárůst mezd.¹⁴² Podnikatelské kruhy a velké korporace se rozhodly připojit k prezidentovi, a proto mzdy, i v době nejhlubší krize, byly snižovány velmi málo, aby lidé ve Spojených státech měli stejné kupní prostředky jako doposud.¹⁴³

Velmi zle na tom byla i oblast měnová a peněžní. Velmi zásadním byl podzim a zima roku 1930, kdy téměř rok od krachu na burze krize udeřila plnou silou, a bylo zřejmé, že potrvá dlouhou dobu. Naplno se projevil důsledek krachu na Wall Streetu, v celkovém snížení ekonomických výsledků.¹⁴⁴

Začátkem roku 1931 se zdálo, že situace je na dobré cestě k celkovému zlepšení. I prezident začal doufat v obrat k lepšímu. Nicméně již v letních měsících se dostaly do velmi těžké situace finance i ekonomika v Evropě, krize se znovu projevila v plné síle.¹⁴⁵

¹³⁸MAREŠ, P., c. d., s. 44.

¹³⁹MITCHELL, B., c. d., s. 83.

¹⁴⁰MITCHELL, Broadus, *Depression Decade from New Era through New Deal 1929–1941*, Volume IX The Economic History of the United States, Holt Rinehart and Winston, New York – Chicago – San Francisco – Toronto - London, Printed in The United States of America 1947, July 1966, s. 83.

¹⁴¹TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 68.

¹⁴²MAREŠ, P., c. d., s. 44.

¹⁴³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 69.

¹⁴⁴Tamtéž, s. 72.

¹⁴⁵MAREŠ, P., c. d., s. 44.

Krise se nevyhnula ani další důležité části páteře celkového hospodářství Spojených států, a to bylo bankovníctví. Celkově byl systém bank v USA ve svém základu stavěn na menších a středně velkých bankách. Proti hospodářské panice, kterou krize vyvolala, tak byly tyto banky menšího charakteru daleko méně odolné. První náznaky toho, že bankovní sektor začíná mít problémy, se objevily na konci roku 1930. Ty naštěstí rychle odezněly, anebo je dokázal trh a hospodářství dočasně a pouze částečně vstřebat.¹⁴⁶ Panika se po bankách šířila velmi rychle a situace se znovu začala zhoršovat. Již bylo zřejmé, že bankám se krize také nevyhne, škody budou velké a cesta z problémů dlouhá. Jenom během jediného měsíce, listopadu roku 1930, zbankrotovalo 256 bank. Celkově během celého roku 1930 padlo 1 352 bank, které se staraly o vklady v celkově hodnotě okolo 853 miliard dolarů.¹⁴⁷

Právě malé a střední banky byly postiženy krizí velmi silně. Špatně na tom byly banky lokalizované v severo-západních oblastech, dále pak státy na jih od Atlantického oceánu.¹⁴⁸

Pod tlakem spolupracovníků, kteří měli na prezidenta vliv a zastávali důležité pozice ve federální agendě, byla v prosinci 1931 zřízena Korporace pro financování obnovy (*Reconstruction Finance Corporation, RFC*).¹⁴⁹ Vláda této korporaci poskytla finanční podporu, která činila 500 miliard dolarů. Zároveň federální vláda garantovala příležitost k využívání úvěru až do výše dvou miliard dolarů. Korporace pro financování se také po svém zřízení stala jedním z podpůrných nástrojů administrativy prezidenta Hoovera pro bankovní sektor, ale také pro zasažené oblasti pojišťoven a železnic. Snaha, nejprve postavit na nohy tyto důležité části pro chod států, byla zřejmá. Nechat sektory klesnout na dno, by mohlo způsobit spirálu reakcí a pádů dalších provázaných odvětví. Pomoc se vztahovala také na podnikatelský sektor, který se měl po stabilizování postarat o oživení finanční činnosti a zároveň zabrzdit pád životní úrovně pro občany Spojených států.¹⁵⁰

Do vedení Korporace pro financování obnovy se nejprve postavil Charles G. Davis, který měl již zkušenosti s vysokou tuzemskou politikou, neboť v minulosti zastával post viceprezidenta. V létě 1932 se vedení ujal další zkušený politik, a to Atlee Pomerene,

¹⁴⁶TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 73.

¹⁴⁷WATKINS, H., Tom, c. d., s. 55.

¹⁴⁸MITCHELL, B., c. d., s. 128.

¹⁴⁹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 81, ISBN 978-80-7232-472-9.

¹⁵⁰Tamtéž, s. 81.

který byl ve svém dřívějším působení senátorem. Samotná Korporace měla na starost největší rozpočet. A mezi její další úkoly, kromě poskytování úvěrů podnikatelské sféře, patřila i podpora jednotlivým odvětvím hospodářství. Dále pak z jejích zdrojů byly placeny stavby pro veřejné účely. Korporace pro financování obnovy přetrvala i do období demokratické vlády ve třicátých letech.¹⁵¹ Dalším záchranným opatřením měl být přijatý „*Glassův-Steagallův zákon*“.¹⁵² Tento zákon dával větší možnosti pro Federální rezervní systém, který tak mohl peníze, které byly vynakládány, krýt vládními dluhopisy.¹⁵³

S postupující krizí nenarůstal jenom počet padlých bank, ale také rostla nezaměstnanost. Již po pěti měsících od začátku krize, ale především v novém roce 1930, se nezaměstnanost rozrostla z 1,5 miliónů na 3,2 miliónů obyvatel. I přesto prezident neztrácel optimismus a situaci v tuzemské ekonomice se snažil vnímat pozitivně. 7. března 1930 se přímo k hospodářství vyjádřil.¹⁵⁴ Prezident mimo jiné v projevu znovu vyjádřil naději, když řekl: „*Všechny důkazy naznačují, že nejhorší dopady krachu na nezaměstnanost pomínou během následujících 60 dnů se zmírněním sezónní nezaměstnanosti, nabytím síly ostatních jednotek, a pokračující spoluprací mnoha agentur aktivně spolupracujících s vládou na obnovení podnikání a zmírnění tísně*“.¹⁵⁵ I přesto, že se prezident stále snažil o pozitivní komunikaci, nezaměstnanost se stále prohlubovala. Na konci roku 1931 bylo nezaměstnaných již 8 miliónů lidí a po několika dalších týdnech a měsících se ještě prohloubila na 12 miliónů obyvatel bez zaměstnání.¹⁵⁶

Ekonomický propad se na začátku roku 1932 pozastavil, v květnu se opět nezaměstnanost prohloubila. Hladina lidí bez práce v květnu vzrostla na 23,7 %, v září na 27,9 %, nicméně v prosinci se stabilizovala na 22,3 %. Prezident Hoover se ocital pod stále silnějším tlakem, aby učinil daleko ráznější akce, než byly schváleny doposud. Administrativa v roce 1932 předložila a Kongres potvrdil zákon, který se týkal daňové oblasti. Tento

¹⁵¹Tamtéž, s. 82.

¹⁵²SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR a Liberální institut, 2009, s. 19, ISBN 978-80-7357-489-5.

¹⁵³ Tamtéž, s. 19.

¹⁵⁴MITCHELL, B., c. d., s. 51.

¹⁵⁵HOOVER, Herbert, *Statement Regarding Business and Unemployment*, March 7, 1930, UVA/MILLER CENTRE, Source: (not specified), Presidential Speeches, Herbert Hoover Presidency, <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-7-1930-statement-regarding-business-and-unemployment>[cit.. 2020.]

¹⁵⁶ WATKINS, H., Tom, c. d., s. 55.

nový daňový zákon v obrovské míře zvyšoval daňové sazby. Standardní vládní daně z příjmů jednotlivých lidí se zdvojnásobovaly.¹⁵⁷

Obyvatelům Spojených států se na začátku třicátých let začalo zdát, že krizové období snad nikdy neskončí a prosperita se znovu nevrátí. Automobilová značka Ford musela v roce 1931 sáhnout k drastickým omezením a propouštění. Výplatní výměry klesly nejdříve ze 7 na 6 dolarů a poté dokonce na 4 dolary denně. Stále ještě se nedařilo zastavit pokles výroby, kdy z Fordových továrních linek sjelo v roce 1932 jen 400 000 automobilů.¹⁵⁸

¹⁵⁷ SMILEY, G., c. d., s. 18–19.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 20.

3. Franklin Delano Roosevelt 1882–1936

3.1. Rodinné kořeny a předci Franklina Delano Roosevelta

Franklin Delano Roosevelt se stal prezidentem, který zastával svůj úřad nejdéle ze všech svých předchůdců a dosavadních nástupců. Vytvořil velký odkaz, který oceňovali i jeho zarytí nepřátelé. Svým pozitivním přístupem byl inspirací a měl velký vliv i na republikánskou opozici. Podařilo se mu znovu obnovit úřad prezidenta USA jako instituce. Prezident Roosevelt se stal ztělesněným odhodláním Spojených států zvítězit ve druhé světové válce a stal se jedním ze symbolů svobody bojujících za demokratický svět. Když z tohoto světa odcházel, bylo již jisté, že USA a jeho spojenci ve druhé světové válce zvítězí a i přesto, že se konce války již nedožil, stal se jedním z hlavních vítězů celého tohoto světového konfliktu. Těsně před jeho skolem a následně po jeho úmrtí již Spojené státy stály znovu na vrcholu jako světová supervelmoc, která měla náskok před svými nepřáteli, nejen v technologiích a zbraňových systémech, ale také v nevyčerpatelné vojenské i pracovní síle a nekonečných zásobách všech surovin.¹⁵⁹

Jeho spolubojovník, ministerský předseda Velké Británie Winston Churchill, na něj vzpomínal se slovy: „Zemřel na křídlech vítězství, ale viděl je a slyšel, jak šustí“.¹⁶⁰ I další budoucí prezident, který také zanechal svůj trvalý a nesmrtelný odkaz v dějinách Spojených států tentokrát z řad Republikánské strany, Ronald Reagan vzpomínal na prezidenta Roosevelta také s velkou úctou a pokorou, když mimo jiné řekl: „Během „Hovorů od krbu“ se jeho silný, laskavý a sebejistý hlas ozýval po celé zemi a svou výmluvností přinášel národu, uchvácenému bouří, útěchu a posilu a dával nám jistotu, že se vyližeme z každé patálie“.¹⁶¹ Prezident Reagan na Franklina Delano Roosevelta vzpomínal i ve svých pamětech, kde uvedl: „Když jsem poprvé ve svých jednadvaceti letech volil, dal jsem svůj hlas Franklinu D. Rooseveltovi“.¹⁶²

Původ rodiny, ze které pocházel budoucí prezident Franklin Delano Roosevelt, můžeme vysledovat až do 17. století. V této době připlul na severoamerický kontinent Holanďan

¹⁵⁹JUNKER, Detlef., *Franklin Delano Roosevelt*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Praha: PROSTOR 2008, s. 363.

¹⁶⁰ENRIGHTOVÁ, Dominique, *Moudrost a vtip Winstona Churchilla*, 1. vyd. Praha: Rozmluvy/Leda 2012, s. 110. ISBN: 978-80-7335-302-5

¹⁶¹HUMES, C., James, *Vtip a moudrost Ronalda Reagana*, 1. vyd. Praha: Ideál 2008, s. 45. ISBN: 978-80-86995-08-3

¹⁶²REAGAN, Ronald, *život jednoho Američana*, 2. vyd. Praha: Prostor 1998, s. 117. ISBN: 80-85190-85-0

Claes Martenzen van Roosevelt. Usadil se na území budoucích Spojených států a začal farmařit. Na stejném místě v jeho tradici pak pokračovaly i další generace jeho potomků.¹⁶³ Byl kalvinistou a stal se zakladatelem dynastie Rooseveltů, která později zrodila i dva prezidenty USA.¹⁶⁴ V průběhu 17. století postupně oblast východního pobřeží dnešních Spojených států obsadila vojska britského impéria. V nově se rozrůstající kolonii pokračoval růst, jak po demografické tak i hospodářské stránce.¹⁶⁵

Rodina Rooseveltů se podobně jako další osadníci velmi rychle poangličtila a její členové v budoucnu pracovali na velmi vlivných pozicích a zastávali důležitá místa, nejen v politických oblastech.¹⁶⁶ Vnukové Claese Johannes a Jacobus stáli později u zrodu dvou větví rodiny Rooseveltů. Potomci Johanna vytvořili linii, ze které se později zrodil Theodore Roosevelt, který se stal také prezidentem. Z linie potomků Jacobuse se později narodil Franklin Delano Roosevelt.¹⁶⁷

Jedna větev Rooseveltů koupila statkářské pozemky okolo Oyster Bay přímo na Long Islandu. Druhá větev se pak usadila a zakoupila pozemky, tentokrát však v Hyde Parku, severním směrem od New Yorku. Politická orientace obou větví se rozcházela na opačné póly politického spektra. První linie Rooseveltů se politicky orientovala spíše k Republikánské straně, ze které pak pocházel prezident Theodore Roosevelt. Druhá linie se stranicky přikláněla k Demokratické straně a do ní se narodil Franklin Delano Roosevelt.¹⁶⁸

Boje za nezávislost se nevyhnuly ani rodině Rooseveltů. Do boje za zcela nový stát se zapojil i dávný předek Franklina Delano Roosevelta, Isaac Roosevelt. Stal se členem tehdy ještě provinciálního Kongresu a v roce 1777 již zasedal v Senátu v New Yorku.¹⁶⁹ Během bojů se rodinné příjmení definitivně mění na Roosevelt.¹⁷⁰

¹⁶³ BLAHOŽ, Josef, *Opuštěná cesta*, Praha 1983, s. 7.

¹⁶⁴ BUDÍN, Stanislav, *Portréty F. D. Roosevelta*, Praha, 1965, s. 9.

¹⁶⁵ BLAHOŽ, J., c. d., s. 7.

¹⁶⁶ BUDÍN, S., c. d., s. 9.

¹⁶⁷ BLAHOŽ, J., c. d., s. 7.

¹⁶⁸ BUDÍN, S., c. d., s. 9.

¹⁶⁹ BLAHOŽ, J., c. d., s. 7.

¹⁷⁰ PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 1., dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfxzM1MDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@sdv-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit. 10.08. 2020.].

Isaac Roosevelt měl mnoho dětí a jedním z jeho synů byl James, který byl pradědečkem Franklina Delano Roosevelta.¹⁷¹ Dědeček Franklin Delano Roosevelta se zabýval medicínou.¹⁷² Tatínek James znovu navázal na tu část rodiny, která se zabývala obchodem. Tatínek James Roosevelt byl celkem dvakrát ženatý. První manželství přivedlo na svět syna Jamese.¹⁷³ První žena však zemřela v době, kdy jejímu manželovi bylo 48 let.¹⁷⁴

Po této tragédii postihla rodinu i další hrozná událost, když jejich rodinný domov v Albany zachvátil ničující požár. Po této události se James Roosevelt rozhodl pro zakoupení velkých pozemků okolo Hyde Parku. Nový domov nebyl příliš vzdálený od dřívějšího rodinného domu, stál jen pár mil od řeky Hudson.¹⁷⁵

Kromě samotné zemědělské činnosti se James Roosevelt věnoval také chovu koní na závodní akce a pěstováním kvalitního dobytka. Ve své obchodní činnosti byl příslušníkem i jedné společnosti, která se specializovala mimo jiné na železniční přepravu.¹⁷⁶ Stal se viceprezidentem společnosti „*Delaware Hudson Railroad*“¹⁷⁷ a podílel se na stavbě Severní pacifické dráhy, která byla plně zprovozněna v roce 1882.¹⁷⁸ Po čtyřech letech od smrti své první ženy se v roce 1880 poznal s tehdy 26 letou Sarou Delanovou. Ani poměrně větší věkový odstup obou manželů nezabránil svatbě a později i šťastnému soužití.¹⁷⁹ Jamesi Rooseveltovi bylo v době svatby 52 let.¹⁸⁰ Z Jamesova druhého manželství se narodil jediný syn Franklin Dealno Roosevelt.¹⁸¹ James se znal s mnoha vlivnými osobami tehdejší doby, jako byl jeden z prezidentů USA, James Buchanan.¹⁸²

¹⁷¹ BLAHOŽ, J., c. d., s. 9.

¹⁷² PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 2., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfxzM1MDYyNF9fQU41?sid=1b68c84b-7eac-40be-8f28-bfaa6e2ba5cf@sessionmgr4006&vid=9&format=EB&rid=1> [cit. 13.08. 2020.].

¹⁷³ BLAHOŽ, J., c. d., s. 9.

¹⁷⁴ BUDÍN, S., c. d., s. 9.

¹⁷⁵ BLAHOŽ, J., c. d., s. 9.

¹⁷⁶ BUDÍN, S., c. d., s. 9.

¹⁷⁷ BLAHOŽ, Josef, *Opuštěná cesta*, 1. vyd., Praha 1983, s. 10.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 10.

¹⁷⁹ BUDÍN, S., c. d., s. 9-10.

¹⁸⁰ BLAHOŽ, J., c. d., s. 9.

¹⁸¹ JUNKER, D., c. d., s. 364.

¹⁸² PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 5., dostupné z:

Rodina Sary Delanů je také velmi zajímavou kapitolou, která výrazně ovlivnila život jejího syna Franklina. U zrodu rodiny Delanů stál původně vlámský občan Filip de la Noy, který v průběhu první poloviny 17. století odcestoval na severoamerický kontinent. Následující generace se pak zaměřovali především na námořní přepravu, obchod a dopravu. Rodina Delanů se stala velmi úspěšnou nejen ve Spojených státech, ale také v zahraničí, jako byla například Čína. Sara Delanová také svého otce doprovázela na pracovních jednání po světě.¹⁸³ Po dvou letech od svatby se jim narodil Franklin.¹⁸⁴

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfXzM1MDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@sidc-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit. 10.08. 2020.].

¹⁸³ BLAHOŽ, J., c. d., s. 9.

¹⁸⁴ BUDÍN, S., c. d., s. 10.

3.2. Mládí Franklina Delano Roosevelta.

Podle předků a příbuzných prezident pocházel z velmi bohaté a vážené rodiny. Rodištěm budoucího prezidenta se stal Hyde Park, nedaleko řeky Hudson na pomezí New Yorku a Albany, kde se 30. ledna v roce 1882 narodil. Maminka budoucího prezidenta, Sara, tedy také pocházela ze zámožné rodiny.¹⁸⁵ Jak matka, tak i otec děti vychovávali a vedli k mravním ideálům a hodnotám, které byly velmi typické pro výchovu ve Spojených státech. Při výchově se kladl důraz na smysl pro spravedlnost, čestnost a dobro.¹⁸⁶

James Roosevelt byl mimo další aktivity také velmi činný na Wall Streetu. Jeho sousedé patřili podobně jako rodina Rooseveltů k velmi vlivným lidem z nejvyšších kruhů. Jednalo se o rodiny Astorů, Ogdenů, Rogersů nebo Vanderbiltů.¹⁸⁷ Jedním z Rooseveltových blízkých přátel již z dob mládí byl chlapec z další rodiny Rogersů.¹⁸⁸

Byl velkým milovníkem zvířat. Měl jak velmi laskavé a milující rodiče, tak sourozence. Otec vštěpoval malému chlapci rysy a způsoby chování džentlmenů na nejvyšší úrovni. Bratr, který byl o 28 let starší, než Franklin, se k němu choval jako jeho druhý otec. Otec oba syny vedl i k aktivním sportovním činnostem. Franklin Delano Roosevelt, tak v době příjemného a teplého počasí jezdil na koni a kole, a za zimního období bruslil a na plachetnici brázdil studené vody řeky Hudson. Matka ho ochraňovala a zahrnovala láskou.¹⁸⁹ Často také s radostí hrával se členy služebnictva různé hry. Zprvu velmi těžce nesl porážky, jeho matka ho však vedla k tomu, že je potřeba si i po prohře udržet dobro ve svojí vlastní mysli.¹⁹⁰

Franklin Delano Roosevelt pocházel z jedné z nejmocnějších, nejvlivnějších, nejbohatších elitních aristokratických rodin, která měla své kořeny v USA. Kromě zázemí mělo jméno Roosevelt ve světě i v USA velmi dobrý zvuk, protože vzdáleným

¹⁸⁵JUNKER, D., c. d., s. 364.

¹⁸⁶PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 3., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfXzM1MDYyNF9fQU41?sid=1b68c84b-7eac-40be-8f28-bfaa6e2ba5cf@sessionmgr4006&vid=9&format=EB&rid=1> [cit. 13.08. 2020.].

¹⁸⁷JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, Praha 1985, s. 17.

¹⁸⁸MAŠKA, E., c. d., s. 5.

¹⁸⁹JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 18.

¹⁹⁰MAŠKA, Eduard, *Kdo je F. D. Roosevelt*, Praha 1946, s. 6.

příbuzným byl právě i někdejší prezident Theodor Roosevelt, který již svůj úřad zastával.¹⁹¹

Dětství prezidenta Roosevelta bylo po všech stránkách velmi šťastné.¹⁹² Otec Franklina byl velkým milovníkem nejen opery a divadla, ale i cestování.¹⁹³ Se svými rodiči Franklin býval často na cestách daleko od svého domova. S otcem a matkou navštívil Velkou Británii, Německo a Francii.¹⁹⁴ V Německu tehdy desetiletý Franklin Roosevelt navštěvoval po dobu šesti týdnů i obecnou školu za účelem zdokonalení se v německém jazyce.¹⁹⁵ Byla to škola v Bad Nauheimu.¹⁹⁶ Velmi dobře znal i Švýcarsko, které také několikrát navštívil.¹⁹⁷ Své jazykové znalosti zlepšoval nejen cestováním, ale také svým vzděláním, které neprobíhalo v klasické škole. Chlapec měl guvernanky, které ho právě mimo jiné učily i cizím jazykům.¹⁹⁸

První guvernanka byla dáma, která se jmenovala Reinhardtová, učila malého Franklina Delano Roosevelta právě němčině a zároveň i obecným znalostem. Poté ve výuce pokračovala paní Sandozová. Díky její výuce se mladý žák Franklin Roosevelt naučil francouzsky.¹⁹⁹

Velmi ho začal zajímat zeměpis, začal také se sbíráním známek, kde navázal na svého otce, který byl také vášnivým sběratelem.²⁰⁰ Jeho matka výchovu syna v žádném ohledu nechtěla podcenit a velmi se snažila o jeho dobré vzdělání. Ve věku od sedmi do čtrnácti let probíhala výuka pouze doma. V době vyučování byl denní režim velmi pevně stanoven. Od ranního vstání v sedm hodin až do čtyř hodin odpoledne, kdy výuka končila. Mezi touto dobou měl chlapec čas na odpočinek a jídlo.²⁰¹

¹⁹¹MAREŠ, P., c. d., s. 44.

¹⁹²BUDÍN, S., c. d., s. 10.

¹⁹³JUNKER, D., c. d., s. 364.

¹⁹⁴MAŠKA, E., c. d., s. 6.

¹⁹⁵JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 20.

¹⁹⁶PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 3., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzM1MDYyNF9fQU41?sid=1b68c84b-7eac-40be-8f28-bfaa6e2ba5cf@sessionmgr4006&vid=9&format=EB&rid=1> [cit.. 13.08. 2020.].

¹⁹⁷BLAHOŽ, J., c. d., s. 12.

¹⁹⁸BUDÍN, S., c. d., s. 10-11.

¹⁹⁹JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 20.

²⁰⁰MAŠKA, E., c. d., s. 6.

²⁰¹JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 19.

Otec měl velmi mocné a známé kontakty. Když bylo Franklinu Delano Rooseveltovi pět let, byl prezidentem Spojených států prezident Cleveland. James Roosevelt vzal svého syna na návštěvu do Bílého domu, aby se seznámil se samotným prezidentem USA.²⁰²

Otec Franklina se s prezidentem Cleverlandem znal dlouhá léta, už když budoucí prezident zastával post guvernéra.²⁰³ Kromě prezidenta Cleverlanda se také ještě jako chlapec potkal i s řadou dalších významných lidí, jak z politických, tak i ze společenských kruhů. Již od té doby, co se naučil číst, se z něj stal velký milovník knih a četby obecně. V četbě, kterou miloval až do své smrti, a ke které se neustále s láskou vracel, objevoval knihy, které se zabývaly také jeho další vášní, a tou bylo moře. Měl velmi dobrou paměť. Jeden příklad z dětství to velmi dobře dokládá, když mu jeho matka četla knihu nahlas, malý Franklin si mezitím prohlížel své milované známky. Měla matka pocit, že jí syn absolutně nevnímá a zkritizovala ho za to. Nicméně chlapec velmi pohotově řekl z paměti poslední věty z knihy a dodal: „*Styděl bych se, kdybych nedokázal dělat dvě věci najednou*“²⁰⁴

Kromě samotné řeky Hudson, kde se rád projížděl na lodi, velmi miloval ostrůvek Campobello, kde rodiče zakoupili pozemek a postavili zde letní domek. Franklin Delano Roosevelt miloval zdejší přírodu a zároveň brázdil zdejší vody s otcem na jachtě. Ve svých šestnácti letech se mladý hoch stal vlastníkem jachty, která nesla jméno „*New Moon*“.²⁰⁵ Jak při volnočasových aktivitách, tak i v četbě, se znovu vracel k tomu, co Franklin Delano Roosevelt miloval, až do konce svých dní, a to bylo moře. Jeho rodina ho však do budoucna směřovala na dráhu člověka, který se bude zabývat obchodem. Když mu bylo čtrnáct let, bylo definitivně rozhodnuto, že již půjde do školy.²⁰⁶

²⁰²JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, 1. vyd. Praha: Svoboda 1985, s. 19.

²⁰³PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 6., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfxzM1MDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@sdv-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit. 10.08. 2020.].

²⁰⁴JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, 1. vyd. Praha: Svoboda 1985, s. 20.

²⁰⁵JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, 1. vyd. Praha: Svoboda 1985, s. 21.

²⁰⁶Tamtéž, s. 22.

3.3. Školní léta budoucího prezidenta

Teprve ve věku čtrnácti let bylo rozhodnuto, že je čas, aby Franklin poznal nástrahy okolního světa. Začal navštěvovat školu v Grotonu, velmi blízko města Boston. Rodiče chtěli zajistit, že bude navštěvovat tu nejlepší školu ve svém okolí. Škola Groton byla stále velmi lukrativní školou pro syny z těch nejlepších rodin ve Spojených státech. Byla založena presbyteriánským knězem Endicottem Peabodym, který byl také přítelem rodiny Rooseveltů. Kromě Franklina školu navštěvoval i John Pieront Morgan, který byl mezi členy školní rady a později řídil jeden z největších bankovních domů na Wall Streetu.²⁰⁷ Mezi dalšími později významnými žáky této školy byli mimo jiné Averell Harriman nebo Dean Acheson.²⁰⁸ Po svém nástupu v jenom ze svých prvních dopisů ze školy pro rodiče v září roku 1896 napsal mimo jiné: „...*Jsem přece jen ve 3. A ... Dobře prospívám z latiny, řečtiny, filozofie a francouzštiny; trochu jsem pozadu v algebře, ale ne víc než ostatní.*“²⁰⁹

Budoucí prezident byl velmi snaživým žákem a vynikal v řečnických projevech, které se v prezidentském úřadě pro něj staly tak ikonickými.²¹⁰ V Grotonu získal Franklin také velké schopnosti vyjadřování a umění vést diskuze a argument.²¹¹ Ve škole v Grotonu studoval Franklin Delano Roosevelt čtyři roky. Byl dobrým sportovcem.²¹²

V roce 1900 ukončuje úspěšně svá studia na Grotonské škole.²¹³ Tato škola dala prezidentovi vstřícný postoj k lidem a věrnost ke službě svým spoluobčanům.²¹⁴ Roosevelt byl přijat na další velmi prestižní místo, a to přímo na Harvardskou univerzitu.²¹⁵ Harvardská univerzita nebyla jedinou možností, kterou Franklin se svou rodinou zvažoval. Jeho velká láska k moři vedla k úvaze, že se přihlásí na elitní školu Annapolis, která byla jednou z nejlepších námořnicko-vojenských akademií. Snil o tom,

²⁰⁷BUDÍN, S., c. d., s. 11.

²⁰⁸JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 24.

²⁰⁹BLAHOŽ, Josef, *Opuštěná cesta*, 1. vyd., Praha 1983, s. 13.

²¹⁰MAŠKA, E., c. d., s. 6.

²¹¹JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 26.

²¹²BUDÍN, S., c. d., s. 11.

²¹³BLAHOŽ, J., c. d., s. 15.

²¹⁴ PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 5., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfxzM1MDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@fdc-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit. 10.08. 2020.].

²¹⁵MAŠKA, E., c. d., s. 6-7.

že se stane námořníkem. Po rozhovoru se svým otcem, se kterým konzultoval další postup, Franklin Delano Roosevelt souhlasil s otcovým návrhem a vstoupil na Harvardskou univerzitu.²¹⁶ Otec 7. prosince roku 1900 zemřel a ve své závěti svěřil veškerou péči o syna své manželce napsal: „*Stanovím tímto svou manželku jediným poručníkem mého syna Franklina Delano Roosevelta a přeji si, aby zůstal pod vlivem matky*“.²¹⁷ Matka Franklina se přestěhovala do Bostonu, aby tak mohla být synovi více nablízku.²¹⁸

Studium na univerzitě přineslo Rooseveltovi nové možnosti pro osobní růst. Ihned po nástupu se zapojil, jak do vzdělávacího procesu univerzity, tak do činností v rámci univerzity. Velkou vášní se pro něj stal sport. Byl členem několika klubů, mimo sportovní se stal i členem klubů společenských. Velmi často se zúčastňoval diskuzí v jednotlivých kroužcích na různá témata. Přispíval do časopisů vydávaných na univerzitě.²¹⁹ Velmi aktivně se snažil pomoci při redigování univerzitního časopisu.²²⁰ Spolupráci s tímto časopisem zahájil již v podzimních měsících roku 1900.²²¹ Byl členem univerzitní samosprávy a později byl zvolen za jeho předsedu.²²²

Převzal odpovědnost za celý časopis, když se stal jeho vydavatelem. V čele časopisu se vyjadřoval k aktuálním sportovním událostem na univerzitní půdě a pokoušel se o oživení silného sportovního sebevědomí mezi studujícími.²²³ Časopis se soustředil převážně na sportovní témata a bylo pro něj typické hlášení čerstvých zpráv fotbalových utkání.²²⁴

Mezi předměty, které navštěvoval, patřila francouzská a anglická literatura, ekonomie, geologie nebo rétorika.²²⁵ Nicméně závěrečné zkoušky po úspěšném absolvování třetího ročníku, Franklin Delano Roosevelt skládal z historie a státovědy. I přesto, že již

²¹⁶BUDÍN, S., c. d., s. 11-12.

²¹⁷JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, 1. vyd. Praha: Svoboda 1985, s. 28.

²¹⁸PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 10., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlymtfxzM1MDYyNF9fQU41?sid=1b68c84b-7eac-40be-8f28-bfaa6e2ba5cf@sessionmgr4006&vid=9&format=EB&rid=1> [cit.. 13.08. 2020.].

²¹⁹BLAHOŽ, J., c. d., s. 16.

²²⁰MAŠKA, Eduard, *Kdo je F. D. Roosevelt*, 1.vyd. Praha 1946, s. 7.

²²¹JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 29.

²²²BLAHOŽ, J., c. d., s. 19.

²²³MAŠKA, E., c. d., s. 7.

²²⁴LUDWIG, Emil, *Roosevelt*, Kladno 1947 s. 30.

²²⁵JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 28.

univerzitu v Harvardu vystudoval, zůstal na univerzitě ještě jeden rok. Docházel na postgraduální kurzy a pokračoval v práci pro univerzitní časopis.²²⁶

V roce 1904 se rozhodl pro další životní krok, a to pro studium práv na Kolumbijské univerzitě.²²⁷ Na Kolumbijské univerzitě studoval Franklin Delano Roosevelt až do roku 1907. Velký dojem na něj udělaly nové způsoby studia, které začaly pronikat do práv a věd, které se pak promítaly i do řízení státu a politiky jako celku.²²⁸

Další důležitou událostí v životní etapě budoucího prezidenta byla svatba. 17. března roce 1905 se oženil se svou velkou láskou Eleanor. Svatba proběhla za přítomnosti významných hostů, jeden z nich ovšem celé svatbě dodával velkou prestiž, Theodore Roosevelt.²²⁹ Anna Eleanor Rooseveltová se stala jednou z nejvýraznějších prvních dam v historii Spojených států a jeho oporou.²³⁰ Ve třicátých letech a během druhé světové války se stala velmi váženou a obdivovanou dámou. Zúčastňovala se mnoha společenských aktivit, bojovala za práva žen a podporovala chudé obyvatele Spojených států.²³¹

V roce 1907 ukončil Franklin Delano Roosevelt na Kolumbijské univerzitě svá studia. I přesto, se rozhodl, že bez získání právního diplomu, složí zkoušky v newyorském kolegiu právníků. Zkoušku úspěšně složil a byl zaměstnán jako koncipient-praktikant se zaměřením na advokacii v advokátní kanceláři „*Carter, Ledyard, and Milburn* „.²³² Advokátní kancelář sídlila přímo na Wall Street č. 54. Franklin Delano Roosevelt se s velkou vášní účastnil jednotlivých soudních řízení a měl velký zájem se setkávat se svědky, odpůrci a žalobci, kteří byli součástí případů.²³³ Zároveň však začal pociťovat, že právnícká oblast nakonec nebude to, co bude vykonávat až do smrti. Začal vědět přesně, kterou cestou se vydá a byla to cesta politická. Často vzpomínal na svého příbuzného Theodora Roosevelta, který to nakonec dotáhl až na tu nejvyšší funkci ve Spojených státech, na post prezidenta. Tam začaly mířit i všechny sny a síly Franklina

²²⁶ BLAHOŽ, J., c. d., s. 19.

²²⁷ JUNKER, D., c. d., s. 365.

²²⁸ BLAHOŽ, J., c. d., s. 20.

²²⁹ JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 36.

²³⁰ FREITAGOVÁ, Sabine, Eleanor Rooseveltová, in: GASSERT, P., – MAUCH, Ch. (K vydání připravili), První dámy Ameriky od Marthy Washingtonové po Hillary Clintonovou, Mnichov: Brána 2000, s. 117.

²³¹ JUNKER, D., c. d., s. 365.

²³² JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, 1. vyd. Praha: Svoboda 1985, s. 38.

²³³ Tamtéž, s. 38.

Delano Roosevelta.²³⁴ Franklin se svou chotí byli poměrně častými hosty prezidenta Theodora Roosevelta v Bílém domě. A díky tomu, z jaké rodiny pocházel, si zvolil svou budoucí politickou dráhu.²³⁵

²³⁴Tamtéž, s. 39.

²³⁵JUNKER, D., c. d., s. 365.

3.4. Politická kariéra do roku 1936

Franklin Delano Roosevelt se rozhodl spojit svou politickou kariéru s jednou ze dvou nejsilnějších stran ve Spojených státech. Rozhodnul se zastupovat Demokratickou stranu. V roce 1910 přišla jeho první politická zkušenost, přijal nabídku své domovské strany a kandidoval v 26. senátorském volebním obvodu ve státě New York. Vstoupit do tohoto volebního boje v tomto konkrétním okrsku svědčí o poměrně velké vnitřní síle, kterou měl po celý zbytek života.²³⁶ Demokratické straně se dařilo ve volbách vítězit v samotném městě New York, ovšem zemědělské oblasti okolo města a venkov v tomto státě ovládala většinou Republikánská strana.²³⁷ U každých voleb se demokraté stále a stále potýkali s tímto problémem, jak získat voliče na venkově. Franklin Delano Roosevelt věděl také, a proto se rozhodl, že svou hlavní sílu bude věnovat debatami se zemědělci.²³⁸

26. volební obvod byl tradičně spíše republikánský a někteří demokraté brali tento obvod za předem ztracený. Franklin Delano Roosevelt se však výzvy nezalekl a souhlasil, že zde bude kandidovat. Voliči byli především zemědělci, které trápily konkrétní problémy. Na tyto problémy se zaměřil a přinesl do volební kampaně i zcela nové prvky kontaktů s voliči. Jednotlivé potencionální voliče objížděl automobilem a přímo se s nimi setkával a debatoval s nimi.²³⁹ Automobil byl červený vůz půjčený od firmy Maxwell, který Franklin Delano Roosevelt nechal vyzdobit vlaječkami, a znovu a znovu vyrážel mezi voliče na venkov.²⁴⁰ Začal zde působit jeho šarm a pozitivní nálada, kterou si přenášel i do následujících kampaní.²⁴¹

Díky tomu, že začal používat automobil, vyvolal patřičný rozruch a připoutal na sebe pozornost. Zároveň z automobilismu a pokračující mechanizace v tuzemském

²³⁶ BLAHOŽ, J., c. d., s. 23.

²³⁷ BUDÍN, S., c. d., s. 25.

²³⁸ JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 41.

²³⁹ BLAHOŽ, J., c. d., s. 23.

²⁴⁰ JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 41.

²⁴¹ PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 14., dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzM1MDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@sdv-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit. 13.08. 2020.].

zemědělství udělal téma, o kterém s farmáři vedl diskuze. Mezi dalšími tématy byla vysoká celní sazba, proti které se postavil a dále pak proti vyšším úvěrovým měrám. Dále se silně vymezil proti korupčním praktikám na politickém poli v USA.²⁴²

Franklin Delano Roosevelt zvítězil nad svým protikandidátem Schlosserem s výsledkem 15 708 hlasů proti 14 568 hlasů. Roosevelt se tak stal teprve druhým demokratem, který zvítězil v tomto okrsku od konce občanské války.²⁴³

Po vítězné kampani se Franklin Delano Roosevelt, v podzimních měsících roku 1911, seznámil s Woodrow Wilsonem. Ve stejný rok se konaly volby do Sněmovny reprezentantů za stát New York a Roosevelt podpořil politiky liberálního typu a zasazoval se také za volební práva pro ženy. Po setkání s Wilsonem se Roosevelt stal jeho příznivcem a podporovatelem v následujících volebních bojích. V době setkání již Wilson zastával poměrně vysoké politické místo, byl guvernérem státu New Jersey.²⁴⁴

Rok 1912 byl znovu ve znamení voleb do Senátu. Roosevelt se znovu vrhl do další náročné kampaně, ale velmi rychle musel zpomalit, protože ho postihl tyfus. Vedení kampaně převzal jeho kolega a přítel Luis Howe, který uspěl a Roosevelt takto znovu volby vyhrál. Díky tomuto vítězství Roosevelt začal zastávat post předsedy výboru, který se soustředil na agrární politiku.²⁴⁵ Právě v letech 1911 až 1912 se Demokratická strana, podobně jako ta Republikánská, připravovala na prezidentskou volební kampaň. Kandidátem se stal Woodrow Wilson. Roosevelt se rozhodl plně podpořit Wilsonovu kandidaturu, ale byl omezován stále trvající nemocí.²⁴⁶ Pracoval tedy ze svého lůžka na dvou kampaních současně, jedna byla za jeho znovuzvolení a druhá na podporu Wilsona, obě dopadly úspěšně pro Roosevelta. Roku 1912 zvítězil Wilson ve volbách a hledal náměstka Ministerstva námořnictva.²⁴⁷ Místo bylo nabídnuto Rooseveltovi, který souhlasil a v březnu 1913 převzal tuto funkci.²⁴⁸ Této pozice si velmi vážil, protože se již od dětství zabýval mořem, válečným námořnictvem a technologiemi k jejich rozvoji.²⁴⁹

²⁴²BUDÍN, S., c. d., s. 25.

²⁴³JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 42–43.

²⁴⁴BLAHOŽ, J., c. d., s. 25.

²⁴⁵BUDÍN, S., c. d., s. 28.

²⁴⁶MAŠKA, E., c. d., s. 9.

²⁴⁷JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 50–51.

²⁴⁸Tamtéž, s. 52.

²⁴⁹PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America's Presidents Series*, Nova Science Publishers, Inc: 2009, New York, s. 28., dostupné z:

Do jisté míry se mu splnil jeho sen z dětských let. Nyní měl na starost jeho dva milované koníčky, námořnictvo a moře. Ve funkci se začal zasazovat o rozšíření námořnictva a námořní pěchoty. Námořníci a vojáci v námořnictvu byli již poměrně početní, v lednu 1914 jich bylo 65 000 a na vojenské námořnictvo se dávalo 144 milionů dolarů ročně. Roosevelt však chtěl, aby námořnictvo bylo schopno, jak efektivní defenzívy obou pobřeží a oceánu pro případ války, tak i ofenzívy a ochraně obchodních lodí Spojených států.²⁵⁰

Při vypuknutí 1. světové války je Roosevelt spíše na straně těch, kteří prosazují zásah Spojených států do konfliktu. Snaží se, aby námořnictvo bylo na konflikt dobře připravené, a proto věnuje velkou energii vyzbrojování.²⁵¹ Ještě během války se vydal na cestu do Evropy a po jejím skončení dohlíží na odchod námořnictva zpět do přístavů v USA. Domů se vrátil v roce 1919 a snažil se shánět podporu pro Společnost národů.²⁵² V roce 1920 přijal nominaci své domovské strany, aby kandidoval jako viceprezident ve volbách na prezidenta, ale zde přichází první větší porážka a vítězství republikánů.²⁵³ I přes tuto porážku Roosevelt vedl kampaň velmi aktivně. Procestoval Spojené státy a díky tomu navázal další politické kontakty a voličům se vtiskl do paměti.²⁵⁴

Roosevelt se načas stáhl z nejvyšší politiky a dostával mnoho nabídek k práci v jiných odvětvích od svých přátel.²⁵⁵ Stal se viceprezidentem ve společnosti, která se zabývala vklady. Nicméně Roosevelt byl již v této době známý a tak i jeho novému zaměstnání se věnoval tisk v USA, který mimo jiné uváděl: „*Franklin D. Roosevelt bývalý asistent Ministerstva námořnictva a Demokratický kandidát na Vice prezidenta byl zvolen více prezidentem Fidelity and Depository Company.*“²⁵⁶

Rok 1921 byl však zlomový i v jeho soukromém životě, protože onemocněl dětskou obrnou. Nemoc, kdy již nebylo možné, že by znovu chodil stejně jako dříve, měla kromě

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzM1MDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@sdv-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit. 10.08. 2020.].

²⁵⁰JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 54.

²⁵¹BLAHOŽ, J., c. d., s. 33.

²⁵²MAŠKA, E., c. d., s. 10.

²⁵³JUNKER, D., c. d., s. 366.

²⁵⁴BUDÍN, S., c. d., s. 37.

²⁵⁵JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 88.

²⁵⁶*The Washington herald.* (Washington, DC) 5.1. 1921, p. 6., citováno z the Library of Congress, dostupné z: <https://www.loc.gov/resource/sn83045433/1921-01-05/ed-1/?q=Franklin+Delano+Roosevelt&sp=6&r=0.02,-0.168,1.045,0.664,0> [cit. 23.07. 2020.].

fyzického strádání i psychické dopady. V tuto strašlivou chvíli se naplno rozvinul jeho charakter a síla.²⁵⁷

Je zde patrné vše, co ho později bude velmi silně charakterizovat. Nekonečný optimismus, víra v sebe sama a bojovný duch až do konce života. Roosevelt se svou rodinou zahájil okamžitě velmi důkladné léčení, pravidelně cvičil, plaval, a přestože vše musí být postupné, se Roosevelt po znovu nabírání sil snažil chodit o berlích a holi. Kromě rodiny a přátel je mu velkou oporou jeho paní Eleanor. Léčba trvá dlouhé měsíce, a i přesto, že se již plně jeho nohy nikdy neuzdravily, zbytek těla byl posílen neustálým cvičením, po morální stránce byl Roosevelt patrně nejsilnější. Od letních měsíců roku 1922 již znovu plně pracuje.²⁵⁸ Roosevelt také začal pravidelně jezdit do *Warm Springs*, kde odpočíval a pokračoval v rekonvalescenci. Toto místo bylo jedním z jeho nejmilejších a zároveň místem, kde také v roce 1945 zemřel.²⁵⁹

Plný návrat na politickou scénu přišel v roce 1924 na sjezdu Demokratické strany v New Yorku.²⁶⁰ V roce 1928 se Roosevelt znovu pustil do volební kampaně na post guvernéra státu New York. Snažil se znovu o co nejosobnější kontakt s voliči a podporu pro demokratického kandidáta na prezidenta Alfreda Smitha.²⁶¹ Roosevelt se vrátil na politické výsluní vítězstvím, když zvítězil v boji o post guvernéra státu New York. Nicméně i přes jeho triumf se nepodařilo získat pro Demokratickou stranu Bílý dům, kde stále vítězili republikáni.²⁶² Po uplynutí volebního období plné práce pro stát New York se Roosevelt znovu rozhodl kandidovat a znovu triumfoval. Zvítězil, když získal většinu 725 000 voličů a již patrně vnitřně cítil, že další kampaň bude již vedena za cílem zvítězit v prezidentských volbách.²⁶³

Po vypuknutí hospodářské krize se již Roosevelt pevně rozhodl kandidovat na nejvyšší úřad a v roce 1932 ohlašuje svůj záměr oficiálně.²⁶⁴ Po poměrně těžkých bojích o nominaci v rámci strany se Roosevelt stal kandidátem Demokratické strany v boji o Bílý

²⁵⁷BLAHOŽ, J., c. d., s. 43.

²⁵⁸Tamtéž, s. 44.

²⁵⁹HOUCK, D., W., Kiewe, A., *FDR's Body Politics: The Rhetoric of Disability*, College Station: Texas A&M University Press 2003 s. 34., dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzEwMjQwN19fQU41?sid=f8db897a-0244-4f3a-a82f-17ea22e4d590@sessionmgr4006&vid=2&format=EB&rid=1> [cit. 10.08. 2020.].

²⁶⁰BUDÍN, S., c. d., s. 45.

²⁶¹JAKOVLEV, N., N., c. d., s. 112.

²⁶²Tamtéž, s. 116.

²⁶³Tamtéž, s. 131.

²⁶⁴BLAHOŽ, J., c. d., s. 66.

dům.²⁶⁵ Republikánská strana znovu nasadila do boje stávajícího prezidenta Hoovera, nicméně krize již byla v plném proudu a velice mu stěžovala cestu. Triumf Roosevelta byl poměrně značný, získal 22 miliónů hlasů, prezident Hoover obdržel 15 miliónů hlasů.²⁶⁶ Mnoho lidí při Rooseveltovu vstupu do úřadu přemýšlelo, jakým prezidentem asi Roosevelt bude, zda se do Washingtonu vrátí politika z dob prezidenta Wilsona nebo se vydá cestou svého předka prezidenta Theodora Roosevelta či půjde čistě vlastní cestou.²⁶⁷

V úřadu se snažil o energickou politiku a znovu obnovení víry v demokracii. Vnitrostátně své první funkční období pojal tak, že stát je povinen zajistit alespoň základní pomoc všem lidem. Prezident se pokusil spojit lidi dohromady, protože krize nebrala ohledy na politickou příslušnost. První období bylo ve znamení velkého množství zákonů na podporu tuzemského hospodářství.²⁶⁸

Při vstupu Roosevelta do úřadu před ním stál velmi těžký úkol, zvládnout krizi a zároveň udržet demokracii USA v pevném postavením. Roosevelt se při svém druhém volebním vítězství a nástupu do druhého funkčního období musel vypořádat s další hrozbou, která ho znepokojovala. Od roku 1933 to byl fašismus, se kterým musel ve válce bojovat dlouhé čtyři roky. Roosevelt se pro mnohé stal obrazem naděje na vítězství, které lidem vydrželo až do dnešních dnů, kdy je jeho odkaz stále velmi silný.²⁶⁹ Při charakterizaci svých filozofických postojů a ideologického směřování sám sebe Franklin Roosevelt definoval slovy: „*Já jsem křesťan a demokrat*“.²⁷⁰

²⁶⁵BUDÍN, S., c. d., s. 56.

²⁶⁶Tamtéž, s. 57.

²⁶⁷BORGLUM, Gutzon, *The New Deal*, in: *The North American Review*, Published by: University of Northern Iowa, Vol. 235, No. 4 (Apr., 1933), pp. 350–353, s. 352, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/25114196?seq=3#metadata_info_tab_contents [cit. 20.07. 2020.].

²⁶⁸MAŠKA, E., c. d., s. 14.

²⁶⁹JUNKER, D., c. d., s. 367.

²⁷⁰DEGLER, N., Carl, *The New Deal*, in: DEGLER, N., Carl. (eds.), *The New Deal* Chicago 1970, Burns and MacEachern, A New York Times Book s. 5, Library of congress catalog card number: 73-78319.

4. New Deal 1933–1936

4.1. První ochranná opatření

Když prezident Roosevelt v roce 1933 převzal úřad, začala se psát nová éra v dějinách této země. Roosevelt již při svém inauguračním projevu vystupoval velmi odvážně a zároveň povzbudivě a pronesl svá slavná slova: „*Jediné z čeho musíme mít strach je strach samotný bezejmenný*“.²⁷¹ Prezidentův inaugurační projev byl z jeho strany velmi dobře podaný. Byl schopen ukázat, že s ním opravdu přijde změna k lepšímu, a že je zde nové vedení, které jim účinně pomůže.²⁷² Prezident Wilson dokázal mobilizovat své občany k boji v 1. světové válce. Podobně postupoval i Franklin Roosevelt, kdy se mu podařilo přesvědčit většinu obyvatel, že krize se dotkne každého, a proto třeba se proti ní spojit a bojovat. Roosevelt ve svých prvních sto dnech začal se složením své administrativy. Velmi viditelnou změnou v historii Spojených států bylo jmenování první ženy Francis Perkinsonové na post ministryně. Roosevelt věděl, že je potřeba nejprve uklidnit hospodářský sektor, a proto na některých vyšších pozicích na Ministerstvu financí zůstali zaměstnanci ještě z období vlády Herberta Hoovera. Celé Ministerstvo financí dostal na starost bývalý člen Republikánské strany William Woodin, kterého později vystřídal Henry Morgenthauem jr.²⁷³ Protože situace byla opravdu do té doby neznámá, musela do jisté míry nová administrativa jít cestou částečných experimentů. Pomocné programy, které budou úspěšné, zachovat, a ty které úspěšné nebudou, rychle upravit tak, aby byly efektivní.²⁷⁴

²⁷¹ROOSEVELT, D., Franklin, *First Inaugural Address*, March 4, 1933, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Franklin D., Roosevelt presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-4-1933-first-inaugural-address>[cit. 31.05. 2020.]

²⁷²HIMMELBERG, Robert F., *The Great Depression and the New Deal*, Greenwood Press, 2001, s. 12. dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzc1Mjg1X19BTg2?sid=df29e115-f395-401e-abba-660488b051a8@pdc-v-sessmgr01&vid=1&format=EB&rid=1> [cit. 20.07. 2020.].

²⁷³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 108.

²⁷⁴RAUCHWAY, Eric. *The Great Depression and the New Deal: A Very Short Introduction*, New York 2008, s. 56, dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzIxODA1N19fQU41?sid=df29e115-f395-401e-abba-660488b051a8@pdc-v-sessmgr01&vid=4&format=EB&rid=1> [cit. 20.07. 2020.].

Krizí byly samozřejmě zasaženy i města ve Spojených státech, a kromě samotné pomoci ze strany federální vlády, bojoval s krizí každý, kdo byl schopen a jak mu to dovolovaly okolnosti. Jedno z největších měst v USA, Colorado, se ve třicátých letech snažilo hledat zdroje, kde jen bylo možné. Mohlo částečně těžit z dobrého hospodaření, kdy se dařilo částečně udržet vyrovnaný rozpočet města, a zároveň se však pokoušelo získat vládní pomoc formou grantů různého určení. Muselo však sáhnout k poměrně nepopulárnímu kroku, tedy zvýšit daně.²⁷⁵

V době nástupu prezidenta Roosevelta do svého prvního funkčního období, v roce 1933, byl již pátým rokem velvyslancem Československa ve Spojených státech Ferdinand Veverka. Tento úřad zastával již od listopadu 1928.²⁷⁶ Ve stejném čase, kdy se formovala nová administrativa a Republikánská strana odchází do opozice. Ferdinand Veverka byl již velmi zkušeným člověkem z diplomatické oblasti a měl za sebou řadu pozic v diplomatických institucích. Ve svém úřadu zůstal až do roku 1936 a stal se tak nejdéle úřadujícím velvyslancem Československé republiky v USA. Práci na tomto postu se Ferdinand Veverka dostal pravděpodobně až na samotnou špičku svojí dráhy v diplomacii i profesní kariéře.²⁷⁷

Velvyslanci se podařilo navýšit diplomatické akce včetně širších a častějších kontaktů v rámci Spojených států. Došlo k prohloubení vzájemné ekonomické činnosti. Vzájemné cesty podnikatelů, politiků nebo novinářů ze Spojených států do Československa a opačně narostly. Velvyslanec Veverka úřad převzal v době prezidentského období Herberta Hoovera. S tímto republikánským prezidentem a s některými členy jeho administrativy se několikrát setkal osobně. Za svého úřadování na velvyslanectví zažil dva prezidenty. Prezidenta Hoovera a prezidenta Roosevelta. Republikánského prezidenta viděl spíše kriticky. Jeho pohled na jeho demokratického nástupce prezidenta Roosevelta viděl spíše pozitivně. I s ním se osobně potkal.²⁷⁸ Osobní kontakt se podařilo navázat i s ministrem

²⁷⁵WICKENS, F., James, *The New Deal in Colorado*, in: *Pacific Historical Review*, Published by: University of California Press, Vol. 38, No. 3 (Aug., 1969), pp. 275–291, s. 284, dostupné z: https://www.jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3636100?origin=crossref&seq=10#metadata_info_tab_contents [cit. 21.07. 2020.].

²⁷⁶POLIŠENSKÁ, Milada, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I. Díl: 1918-1938, 1. svazek: Ministerstva, legace a diplomaté, Praha 2012, s. 322.

²⁷⁷Tamtéž, s. 332.

²⁷⁸Tamtéž, s. 333.

zahraniční Cordellem Hullem.²⁷⁹ Prezident Roosevelt se v Československu těšil poměrně pozitivnímu obrazu, který zesiloval s hrozbou nacismu.²⁸⁰

Nově vytvořenému kabinetu se věnuje i Ferdinand Veverka, ve své zprávě, kde mimo jiné konstatuje: „*Přiznává se však, že Roosevelt snažil se získati do svého kabinetu osoby vlivné a zkušené, ale že není vždy tak snadné do kabinetu je získati*“.²⁸¹ Je přirozené, že pro vztahy USA a ČSR velvyslanec Veverka věnuje pozornost také novému ministru zahraničí Cordellu Hullovi. Velvyslanec konstatuje: „*Senátor Cordell Hull je znám jako zastávce všeobecného desetiprocentního snížení celních sazeb*“.²⁸² Celkově velvyslanec Veverka hodnotí složení kabinetu spíše směrem ke konzervativnější orientaci, která má však ve svých řadách i liberální členy. Především se jedná o Francis Perkinsonovou, Henry Wallace nebo senátora Walshe či Harolda Iclése.²⁸³ O kabinetu nového prezidenta se velvyslanec zmiňuje i těmito slovy: „*Nový kabinet jako celek možno označiti za konzervativní. Obavy z Rooseveltova radikalismu, které za volební kampaně byly republikány šířeny, ukázaly se býti bezpodstatnými*“.²⁸⁴ Samotného názvu, kterým je celý ekonomický program nazván, si všímá nejen velvyslanec, ale i jeho spolupracovníci, kteří uvádějí: „*Pro jeho nový program, řád nebo režim, se zde užívá celkem výstižného názvu „New Deal*“.²⁸⁵

Jedna z prvních oblastí, na kterou se prezident a jeho tým zaměřil, byl bankovní sektor. Ten se nacházel ve velmi obtížné situaci, některé státy již začaly sahat po

²⁷⁹Tamtéž, s. 334.

²⁸⁰Tamtéž, s. 355.

²⁸¹Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Zpráva běžná číslo 5., *Zpráva Ministerstvu zahraničních věcí v Praze, Jména členů Rooseveltova kabinetu...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 2., dne 24.2.1933.

²⁸²Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Zpráva běžná číslo 5., *Zpráva Ministerstvu zahraničních věcí v Praze, Jména členů Rooseveltova kabinetu...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 2., dne 24.2.1933.

²⁸³Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Zpráva běžná číslo 5., *Zpráva Ministerstvu zahraničních věcí v Praze, Jména členů Rooseveltova kabinetu...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 4., dne 24.2.1933.

²⁸⁴Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Zpráva běžná číslo 5., *Zpráva Ministerstvu zahraničních věcí v Praze, Jména členů Rooseveltova kabinetu...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 4., dne 24.2.1933.

²⁸⁵Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti III. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec–září 1933, Všeobecná politická situace*, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 4-5, dne 7-10.10. 1933.

bankovních prázdninách. Na burze vládl chaos a prázdniny pro banky se začaly šířit dále, své bankovní instituce uzavřeli v sedmnácti státech v rámci celé unie. K tomuto opatření byla nucena sáhnout i jedna z klíčových tepen celého bankovního sektoru v USA, tedy New York. Do velkého tlaku se dostal i samotný dolar, ruku v ruce s dolarem se snížilo množství rezervního zlata.²⁸⁶ Dočasně byla mimo provoz nejen burza v New Yorku, ale i burza v Chicagu. Kolem 10 000 bankovních domů napříč zemí bylo pro občany uzavřeno. Nový prezident začal jednat velmi aktivně.²⁸⁷

V neděli 5. března 1933 Roosevelt vydal dva velmi důležité dokumenty. Jeden svolával na 9. března Kongres ke speciálnímu zasedání, a druhý využil zákon z roku 1917, který byl označován jako „*Trading with enemy act*“.²⁸⁸ Tímto zákonem prezident učinil dvě zásadní, přesto jen dočasná, rozhodnutí. Za prvé se zastavily transakce prováděné ve zlatě a zároveň se vyhlášovaly bankovní prázdniny na federální úrovni pro celé Spojené státy.²⁸⁹ Kabinet prezidenta Roosevelta pracoval v průběhu svých prvních sta dnů opravdu velmi rychle. Od 9. března do 16. června prezident předložil přibližně 15 návrhů a všech 15 návrhů prošlo schvalovacím procesem. Již během dvou týdnů se zdálo, že nálada v zemi se velmi rychle změnila a tato pozitivní změna byla přisuzována právě novému prezidentovi.²⁹⁰

Zastavení transferů se týkalo také stříbra a zároveň byla povinnost koncentrovat jak zlaté, tak stříbrné rezervy do místních federálních poboček rezervního systému. Tyto dva dekrety, o svolání Kongresu a vyhlášení bankovních prázdnin, se staly prvními činy v rámci nové administrativy. Samotné prázdniny pro banky pak byly naplánovány na 4. dny. O tom, že by mohly být vyhlášeny bankovní prázdniny, uvažoval již prezident Hoover, měl i připravený návrh. Nicméně po nových volbách k tomuto aktu přistoupila již nová administrativa. Bankovní prázdniny měly hned několik cílů. Měly pomoci hospodářskému sektoru, aby se úplně nerozpadl a zároveň připravit instituce na nové zákony, které měly následovat. Nová vláda měla i několik bodů, kterých se chtěla v této oblasti držet. Měla to být možnost regulování obchodu s cennými papíry, celková reforma bankovní oblasti a tím mělo být umožněno přijetí takového efektivního zákonodárství,

²⁸⁶ TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 109.

²⁸⁷ Tamtéž, s. 110.

²⁸⁸ LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, New York 1963, Harper&Row, Publishers, s. 42, Library of congress katalog card number: 63–12053.

²⁸⁹ Tamtéž, s. 42.

²⁹⁰ LEUCHTENBERG, E., William, *New deal and global war: 1933–1945*, New York 1964, s. 11.

kteřé by pomohlo při zápasení s deflací. Do jisté míry tím, že se prezident rozhodl bankám udělit prázdniny, získal více volného času k přípravě dalších kroků k oživení hospodářství a přípravě zákonů. Federální vláda dostala díky prázdninám banky pod svůj dohled a zároveň tak banky mohla rozdělit na čtyři skupiny podle toho, v jaké kondici se bankovní domy nacházely.²⁹¹

Pro Československo bylo důležité tento krok sledovat především kvůli vzájemně měně, ale také v rámci obchodu a dalších hospodářských náležitostí. Informace o vyhlášení bankovních prázdnin se dostaly i do Československa. Velvyslanec Ferdinand Veverka do Prahy zaslal zprávu o vyhlášení bankovních prázdnin, kde sděloval: „Oficiálně jsem dostal ujištění, že se jedná o opatření přechodné.“²⁹²

Jednou z velkých zbraní, kterou dokázal prezident Roosevelt pozitivně využít, bylo rádio. V této době bylo rádio jedním z vrcholu technologického pokroku a ve Spojených státech se těšilo velké podpoře. Celá rodina se sešla u rádia, nejen aby se pobavila, ale také aby si vyslechla nejnovější zprávy z USA a ze světa. Nejinak tomu bylo i večer v neděli 12. března 1933, kdy u svých rádií poslouchalo okolo 60 miliónů obyvatel USA. Důvodem bylo, že prezident Roosevelt přednesl dnes již své legendární a historicky první „hovory od krbu.“²⁹³ Prezident se svým typickým vlídným projevem snažil představit lidem, co se právě děje v bankách po celých Spojených státech. Snažil se uklidnit své spoluobčany ujištěním, že jsou všichni na jedné lodi. Zároveň obyvatele znovu nabádal, aby se nebáli vložit peníze zpět do bank a znovu jim začali věřit.²⁹⁴ Roosevelt ke konci svých prvních hovorů vyzval ke sjednocení a bojovnému duchu, když

²⁹¹TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 110-111.

²⁹²Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, *Zavřeni Bank...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 1., podáno: 6/3 20/36 Washington, došlo MZV: 7/3 9/12 Došlé číslo odd. B. 147/33.

²⁹³LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, New York 1963, Harper&Row, Publishers, s. 44, Library of congress katalog card number: 63–12053.

²⁹⁴Tamtéž, s. 44.

prohlásil: „*Důvěra a odvaha jsou základem úspěchu při realizaci našeho plánu*“.²⁹⁵ Svůj projev zakončil slovy: „*Společně nemůžeme selhat*“.²⁹⁶

Bankovní prázdniny tak ukázaly, že prezident nechce banky plně převést do státního vlastnictví, ale co nejdříve je otevřít pro širokou veřejnost. Prázdniny pro banky měly také za úkol zjistit zdravotní stav jednotlivých poboček, a ty které by byly zdravé okamžitě zpřístupnit obyvatelstvu. Na speciálním zasedání Kongresu 9. března 1933 se podařilo během osmi hodin přijmout Zákon o nouzové pomoci bankovní soustavě „*Emergency Banking Act*“.²⁹⁷ Těchto osm hodin mělo opravdu bleskový průběh, kdy se podařilo prezidentovi návrh předložit a poté jej prodiskutovat a nakonec podepsat. Byla zde patrná věrnost nové hlavě státu a víra v co nejrychlejší spuštění pomocných opatření pro zemi.²⁹⁸ Nálada válečného charakteru byla i ve Sněmovně reprezentantů. Ta prezidentův návrh přijala poměrně s nadšením a s podobnou atmosférou, jako když Spojené státy vstupovaly do první či druhé světové války. Sněmovna jednala velmi rychle a zákon prošel za přibližně třicet osm minut.²⁹⁹

Samotný zákon přenášel na prezidenta poměrně velké množství pravomocí, především v bankovních a měnových sektorech. Zákon dále rozděloval banky na čtyři skupiny, podle zdravotní dané banky. V první skupině se ocitly všechny banky, které byly schopné se okamžitě znovu otevřít. Těchto bank byla přibližně polovina ze všech uzavřených po celé zemi. Tyto banky měly na starost okolo devadesáti procent depozit z celých USA. Všechny byly plně otevřeny v polovině března. Do druhé skupiny byla zahrnuta přibližně čtvrtina z celého počtu bank. Tyto banky mohly vyplatit vklady pouze do určené výše. Třetí skupina byly banky, které zůstávaly pod speciálním vládním

²⁹⁵ ROOSEVELT, D., Franklin, Fireside Chat 1: On the Banking Crisis, March 12, 1933, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Franklin D., Roosevelt presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-12-1933-fireside-chat-1-banking-crisis> [cit..03.06. 2020.].

²⁹⁶ROOSEVELT, D., Franklin, Fireside Chat 1: On the Banking Crisis, March 12, 1933, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Franklin D., Roosevelt presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-12-1933-fireside-chat-1-banking-crisis> [cit..03.06. 2020.].

²⁹⁷TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 111., ISBN 978-80-7232-472-9.

²⁹⁸Tamtéž, s. 111.

²⁹⁹LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, New York: Columbia University Press, 1995, s. 51.

dohledem, nicméně jim bylo povoleno přijímat nové vklady od občanů a mohly obyvatelům zaplatit depozita pouze tolik, kolik bylo do banky vloženo. Poslední čtvrtou skupinou byly banky, které nebyly schopné se v nejbližší době otevřít a tyto banky zůstaly stále uzavřené i poté, co skončily bankovní prázdniny, pro tyto instituce se prázdniny prodloužily do odvolání. Některé banky jako vybrané pobočky v Kalifornii měly zůstat v některých oblastech uzavřené, ale po poradě s ministerstvem financí se prezident rozhodl, že i tyto banky budou nakonec otevřeny.³⁰⁰Po uplynutí jedenácti dní po uzavření bank se znovu otevřelo přibližně 75 % všech bankovních institucí napříč zemí.³⁰¹

Pro prezidenta se situace kolem bank a vyhlášených prázdnin staly jedním z jeho prvních úspěchů od nastoupení do úřadu. Po třech týdnech, co skončily pro část bank prázdniny, do nich bylo vloženo 1,2 miliardy dolarů. Hrozbu úplného krachu v bankovním sektoru se tak podařilo odvrátit. Podobně jako dolary na tom bylo i zlato. Ke konci března bylo do bank vloženo zlato za zhruba 630 miliónů dolarů. K tomuto úspěchu přispěly právě prezidentovy první hovory, kde se mu podařilo pozitivní rétorikou přesvědčit své spoluobčany, že zase mohou bankám důvěřovat.³⁰²Obyvatelé vkládaly svou hotovost do bank průběžně, až do začátku roku 1935. Banky se snažily během třicátých let větší obnosy hotovosti ukládat do rezerv. Jakmile se hospodářská situace částečně uklidnila, pády téměř ustaly. Mezi roky 1934 až 1940 bylo nuceno zavřít 448 bank, tedy okolo 64 bank za jeden rok. Byl to znak návratu ke stabilitě, protože ještě v roce 1931 bylo uzavřeno 2294 bank a v roce 1932 1486 bankovních institucí. Bylo tedy možné od roku 1930 ukázat odraz ode dna a zlepšení.³⁰³

Československý pohled na znovuotevření bank byl reprezentován velvyslancem Veverkou, který k tomuto tématu zaslal do Prahy dokument, ve kterém napsal: „*V bankovní situaci po očistě slabých bank je neočekávaný klid. Vklady se vracejí a zde se domnívají, že nový pokus dosáhne úspěchu, nenastane-li nepředvídaný otřes*“.³⁰⁴ Velvyslanec se ve své politické zprávě za leden až březen 1933 zmiňuje o větších pravomocech pro prezidenta v oblasti hospodářství. Dále pak o Rooseveltově schopnosti

³⁰⁰TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 112.

³⁰¹SMILEY, G., c. d., s. 72.

³⁰²TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 112-113.

³⁰³SMILEY, G., c. d., s. 72.

³⁰⁴Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, *V bankovní situaci...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 1., podáno: 14/III 14,10 Washington, došlo MZV: 14/III, Došlé číslo odd. B. 183/33.

přesvědčit své obyvatele o nutnosti rychlé reakce v bankovním sektoru. Velvyslanec k Rooseveltově úspěchu uvedl: „*K jeho akci pomohla jeho veliká popularita a to, že volil cestu k odvolání k celému národu, předneseného radiovou adresou, a apelem na jeho důvěru, a vylíčil mu s absolutní otevřeností potřebu výjimečného opatření, které žádal*“.³⁰⁵

Velmi důležitým spojníkem, nejen pro krajany v USA, ale i pro vztahy mezi oběma zeměmi, byl Antonín Čermák. Jeho smrt byla velkou ztrátou. Velvyslanec Veverka ve své zprávě uvedl: „*Čermákovou smrtí utrpěla československá Amerika a zvláště Chicago velkou ztrátu. Není naděje, že se najde v dohledné době jiný krajan tak vlivný, aby se stal přední politickou osobností jako byl Čermák.*“³⁰⁶

Jedním z velkých programů, která prosazovala demokratická administrativa, bylo zrušení prohibice. Zrušením prohibice by se podařilo získat do státní pokladny další příjmy, které by se daly poté použít v pomocných programech. Prezident zde měl částečně ztíženou pozici, protože prohibici nemohl zrušit sám se schválením zákona. Podle Ústavy Spojených států bylo nutné přijmout dodatek. Prezident Roosevelt začal nejdříve opatrně, podařilo se mu schválit zákon „*Beer and Wine Revenue Act*“.³⁰⁷ Prezident znovu velmi rychle přešel do energické politiky v této záležitosti a požadoval rychlou akci ke změně zákona, který přispěl k zavedení prohibice tedy ve „*Volsteadově zákonu*“.³⁰⁸ Narůstajícího tlaku na zrušení prohibice si všimá ve své zprávě i doktor Josef Němeček, který konstatuje: „*Pro odvolání osmnáctého ústavního dodatku o prohibici rozhodlo se již třicet jeden států Unie. Do listopadu čeká se, že se vysloví celkem třicet devět států pro zrušení prohibice, tedy dvoutřetinová většina nutná ku změně ústavy.*“³⁰⁹

³⁰⁵ Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, Nouzový bankovní a měnový zákon*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 16., dne 13.4. 1933.

³⁰⁶ Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, III. Vnitřní věci, Krajanské věci*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 28., dne 13.4. 1933.

³⁰⁷ TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 114., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁰⁸ LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, New York 1963, Harper&Row, Publishers, s. 46, Library of congress katalog card number: 63–12053.

³⁰⁹ Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit III. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec–*

Díky tomuto zákonu bylo možné v restauračních zařízeních znovu začít prodávat pivo, které mělo obsah alkoholu 3,2%, spolu s tímto bylo povoleno zahájit výrobu a distribuci alkoholických nápojů na území USA. Prezidentův zákon se podařilo znovu velmi rychle prosadit a po úspěšné ratifikaci byl přijat i jedenadvacátý dodatek k Ústavě, kdy tak skončila prohibice i na federální úrovni.³¹⁰

O tom, jak velké téma byla prohibice pro Spojené státy, si znovu ve své zprávě všímá i velvyslanec Československa. Proti zavedení zákona o možnosti prodávat pivo byli někteří politici, především z řad opozice, nicméně i přesto se znovu podařilo zákon rychle prosadit. O finančních výhodách nově přijatého zákona a o možnosti prodeje piva se velvyslanec Veverka vyjádřil takto: „Zvětšuji se tím nejen příjmy federální vlády cca o 150 milionů dolarů ročně na daních, ale pomáhá se tím i financím, obci a jednotlivých států, které mohou zdaňovati nový nápoj dodatečně. Současně opatřuje se nový trh pro zemědělce, a zaměstnání pro mnoho set tisíc lidí, nejen ve výrobě piva, ale i v průmyslech pomocných. Zásahem tímto Rooseveltova popularita v nejširších vrstvách obyvatelstva velmi vzrostla, ježto opatření prosadil proti dosti značné opozici parlamentní“.³¹¹

Během bankovních prázdnin a rychlosti přijímání nových opatření měla vláda čas k vytvoření širšího pomocného rámce v tuzemském hospodářském sektoru. Již na konci března roku 1933 byla zřízena „Správa pro zemědělské úvěry“.³¹² Ta měla na starosti všechny instituce, které již existovaly nebo právě vznikly za účelem nabídky úvěrů pro zemědělský sektor. Kongres také schválil uvolnění financí na další pomocné programy, především na refinancování agrárních hypoték. Tímto prezident přikročil k pomoci zemědělcům, které považoval za jednu ze složek hospodářství, které pomůžou k oživení celkové ekonomiky. Tímto způsobem se podařilo do letního období následujícího roku refinancovat 20% hypoték, které čekaly na své zaplacení. Pro tuto chvíli se jednalo především o pomoc větším farmářům.³¹³

září, 1933, *Vnitřní věci, Zrušení prohibice*, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 27., dne 7-10.10. 1933.

³¹⁰TAJOVSKÝ, L., c. d. s. 114.

³¹¹Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, Beer Bill*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 17., dne 13.4. 1933.

³¹²TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 115., ISBN 978-80-7232-472-9.

³¹³ Tamtéž, s.115.

Dalším návrhem, který se podařilo prezidentovi a jeho zástupcům prosadit, byl vznik Federální korporace pro úvěry majitelům domů, které měly jak farmářům, tak majitelům domů umožnit odlehčení od dluhů, které vznikly při hypotékách. Cílem bylo, aby lidé nepřišli o své nemovitosti a zároveň, aby se snižovaly dluhy. Dne 27. května 1933 prošel Kongresem Zákon o cenných papírech a díky tomuto zákonu se začalo s intenzivnější regulací kapitálového trhu.³¹⁴

Velmi důležitým krokem ke znovunabytí důvěry v hospodářském sektoru v USA bylo schválení „*Glass-Steagallova bankovního zákona*“.³¹⁵ Ten prošel schvalovacím procesem a byl aktivován v červnu 1933. Znovu se rozšířily pravomoci federálního systému. Došlo k oddělení komerčního a investičního odvětví v bankách. Komerční banky zároveň dočasně nemohly operovat se spekulacemi a depozity.³¹⁶ Zároveň byly od sebe odděleny banky komerční a státní, kdy se měla zvýšit bezpečnost u obou sektorů při vložení peněz ze strany občanů.³¹⁷

V návaznosti na tento zákon, vznikl institut federálního pojištění vkladů. To, co po sobě v oblasti bankovního a hospodářského sektoru Roosevelt a jeho tým zanechali, bylo zřízení Federální depositní pojišťovny „*Federal Deposit Insurance Corporation*“, FDIC.³¹⁸

Zřízením této instituce byly bankovní vklady jištěny do výše 2500 dolarů. O dva roky později došlo k navýšení na 5000 dolarů. Jedním z hlavních cílů bylo předejít krachu bank. FDIC se nakonec stalo jedním z mnoha pilířů celého pomocného programu. Po půl roce od svého spuštění bylo jištěno již 97 % všech komerčně orientovaných bank. Završením celkové bankovní reformy byl poté rok 1935, kdy byl přijat „*Bankovní zákon*“.³¹⁹ Tehdy byla posílena role federální vlády nad bankovní soustavou. Některé rozhodovací pravomoci o měnové a finanční politice byly přesunuty z Wall Streetu do

³¹⁴SMILEY, G., c. d., s. 76.

³¹⁵TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 116., ISBN 978-80-7232-472-9.

³¹⁶Tamtéž, s. 116.

³¹⁷KENNEDY, M. David, *What the New Deal Did*, in: *Political Science Quarterly*, Published by: The Academy of Political Science, Vol. 124, No. 2 (Summer 2009), pp. 251–268, s. 255, dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=0f05b768-e60c-41bb-905e-2764c65a8d4f%40sdc-v-sessmgr03> [cit.. 20.07. 2020.].

³¹⁸TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 116., ISBN 978-80-7232-472-9.

³¹⁹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 117., ISBN 978-80-7232-472-9.

hlavního města Washingtonu.³²⁰ Podobně jako v bankovníctví se federální dozor dostal i k obchodování na burze. I přesto, že prezident musel přistoupit v těchto oblastech k regulační politice a většímu dohledu federálního úřadu. Neznamenal to, že by bylo soukromé podnikání v USA ohroženo. Samotné regulační úřady, které měly jednotlivé body na starosti, měly ve svém čele vlivné a úspěšné podnikatele. Ti se snažili podnikatelský sektor připravit na nastalé změny.³²¹

Bankám a tuzemskému trhu se tedy po skončení prázdnin a částečné regulaci dařilo o něco lépe. Mnohem méně bank se uzavřelo a více jich přežilo. Když končilo první prezidentské období Franklina Roosevelta v roce 1936 a začalo druhé, poprvé po 59 letech žádná z národních bank se natrvalo neuzavřela.³²²

³²⁰ Tamtéž, s. 116-117

³²¹ Tamtéž, s. 119.

³²² BADGER, Anthony J. *The New deal: the depression years, 1933–40*, New York 1991, s. 73.

4.2. Pomocné programy veřejných prací

Jedním z velmi výrazných programů, jak pro obyvatelstvo zajistit práci, se stalo vytvoření Občanských sborů na ochranu přírody „*Civilian Conservation Corps*“, CCC.³²³ Tento program v sobě zahrnoval především dva důležité faktory. Nabízel veřejné práce prospěšné pro celý stát a zároveň zvyšoval zaměstnanost. Kongres uvolnil na tento program půl miliardy dolarů, které byly směřovány do jednotlivých států. V prvních okamžicích byly ihned zaměstnání mladí lidé. Věk mužů se pohyboval okolo 18–25 let. Mladí muži pak v táborech, kde vládl částečně vojenský režim, pracovali v parcích, lesích, rekreačních oblastech nebo na poškozené krajině za plat 30 dolarů měsíčně. Z této výplaty bylo rodinám zasíláno okolo 22-25 dolarů.³²⁴

Zájem ze stran veřejnosti byl poměrně veliký. Již na jaře 1933 bylo v tomto programu přihlášeno 25 000 válečných veteránů z první světové války. Dále pak okolo 25 000 lesníků a pracovníků přímo z oboru. Největší část však tvořili nezaměstnaní mladí muži, kterých bylo v programu okolo čtvrt miliónu. Ke konci celého projektu zde pracovalo okolo 3 miliónů lidí. Díky tomuto pomocnému programu se podařilo zasadit okolo tří miliard nových stromů. Dále bylo nataženo a zprovozněno 85 000 mil telefonního kabelu. Bylo postaveno mnoho cest a lesních tras.³²⁵ Tyto tábory byly částečně oblíbené i ve státě Wyoming. Kde bylo i několik různých táborů podle svého zaměření. Když byl v roce 1942 projekt ukončován, někteří lidé chtěli, aby byl projekt prodloužen.³²⁶

Samotná výsadba stromů byla velmi důležitou součástí celého programu a mnoho nových stromů bylo vysazováno nejen tam, kde probíhala těžba, ale zároveň i na místech, kde žádné stromy předtím sázeny nebyly.³²⁷ Ještě v roce 1935 bylo v tomto programu okolo 500 000 převážně mladých mužů.³²⁸ Některé tábory, ve kterých se pracovalo, v přírodě nebyly stále. Je to patrné na Long Islandu, kde lidé podobně jako v celé zemi pracovali

³²³TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 128, ISBN 978-80-7232-472-9.

³²⁴Tamtéž, s. 128.

³²⁵LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, s. 268.

³²⁶LARSON, A. T., *The New Deal in Wyoming*, in: *Pacific Historical Review*, Published by: University of California Press, Vol. 38, No. 3 (Aug., 1969), pp. 249–273, s. 260, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3636099?origin=crossref&seq=12#metadata_info_tab_contents [cit. 20.07. 2020.].

³²⁷LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, s. 269.

³²⁸TAJOVSKÝ, L., c. d. s. 129.

na stavbě a údržbě parků, pláží, historických budov nebo kanalizací. Nicméně tábory zde nebyly umístěny celoročně a nastálo.³²⁹

To, že Kongres tento zákon schválil a kolik lidí bylo na počátku do toho projektu zapojeno, informuje do Prahy velvyslanec Veverka, který píše: „8./ *Zvláštním zákonem zřízen byl rovněž za účelem výpomoci v nezaměstnanosti tak zv. “Civilian Conservation Corps“ čítající 275,000 osob, který byl zaměstnán v amerických lesích.*“.³³⁰

Počet lidí, kteří byli součástí tohoto programu, byl již tak veliký, že se jim začalo přezdívat „*Rooseveltova stromová armáda*“.³³¹ Program byl zároveň snahou lépe zvládat požáry v lesích, neboť muži stavěli i pozorovatelný, které byly schopné efektivněji hlásit požáry, s kterými bylo nutné bojovat.³³² Celý tento pomocný program nakonec přetrvál přes celá třicátá léta a ukončen byl v roce 1940 a definitivně zrušen v roce 1942.³³³

V podobném duchu pomoci mladým mužům se pokračovalo i v roce 1935 v červnových dnech byla zřízena Správa pro pomoc mladistvým „*National Youth Administration*“, NYA.³³⁴ Tento pomocný projekt pokračoval v podobném duchu pomoci jako Občanské sbory na ochranu přírody. Nicméně se více zaměřoval na muže, kteří měli částečné nebo vůbec žádné vzdělání v oborech, které byly spjaty s přírodou. V tomto programu se nejvíce uplatnili právě studující občané nebo ti, co právě dokončili svá studia.³³⁵ Jak celý Rooseveltův záchranný program pokračoval a dostával se do podvědomí lidí, nebyl již považován pouze za předvolební heslo, ale stal se pro obyvatele zosobněním naděje.³³⁶

³²⁹HUVANE-LUPINSKIE, Lorraine and SINGER, Alan, *The Great Depression and the New Deal on Long Island, New York*, in: OAH Magazine of History, Published by: Oxford University Press on behalf of Organization of American Historians, Vol. 16, No. 1, The Great Depression (Fall, 2001), pp. 26–29, s. 28, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/25163483?seq=3#metadata_info_tab_contents [cit. 20.07. 2020.].

³³⁰Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit II. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období duben–červen 1933, Činnost Kongresu*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 15., dne 15.7. 1933.

³³¹LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, New York: Columbia University Press, 1995, s. 268, ISBN 9780231082983.

³³²LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, s. 174.

³³³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 128.

³³⁴TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 129, ISBN 978-80-7232-472-9.

³³⁵Tamtéž, s. 129.

³³⁶BRINKLEY, Alan, *The New Deal and the Idea of State*, In: FRASER, Steve and GERSTLE, Gary. (eds.), *Therise and fall of the New Deal order, 1930-1980*, Princeton university press, Princeton, New Jersey, 1989., s. 85.

Poté, co byl přijat Zákon o nouzové pomoci „*Federal Emergency Relief Act*“,³³⁷ se z něj stal jeden z hlavních opěrných sloupů celého prvního New Dealu v oblasti veřejných prací. Zákon zřídil Federální správu nouzové pomoci „*Federal Emergency Relief Administration*“, FERA.³³⁸ Do čela se postavil jeden z Rooseveltových nejbližších spolupracovníků, Harry Lloyd Hopkins. Dotovány byly jednotlivé státy unie přes federální zdroj. Počáteční částka byla půl miliardy, nicméně později se navyšovala. Jednotlivé státy se však také podílely na projektech z vlastních zdrojů. Pod vedením Harryho Hopkinse se finance přesouvaly převážně do vzniku nových pracovních míst. V tomto programu tak našlo zdroj svých příjmů okolo 7000 mostů nebo 5000 veřejných budov. Částka okolo dvou miliard dolarů směřovala na krátkodobé projekty. Program byl nakonec zčásti omezen v roce 1935.³³⁹ Léta 1934 až 1935 byla zároveň fází k přechodu od prvního *New Dealu* k druhému. Velmi blízko byly druhé prezidentské volby, pokud chtěl prezident Roosevelt pokračovat v programu, tak musel vyhrát.³⁴⁰

16. červen se stal pro první *New Deal* zlomovým datem i v očích prezidenta Roosevelta. Byly totiž přijaty zákony, které se staly důležitými pilíři celého prvního *New Dealu*. Jedním z velmi charakteristických zákonů byl Zákon o národní průmyslové obnově. Díky jeho schválení byly vytvořeny další instituce. Velmi důležitou se stala Správa veřejných prací „*Public Works Administration*“, PWA.³⁴¹ Ta vznikla, aby poskytla finanční prostředky pro účely staveb, které byly velmi důležité pro veřejnost. Především škol, dálnic, pošt, přehrad nebo domovů s nízkými náklady na provoz.³⁴² Na tento program bylo vyhrazeno 3,3 miliardy dolarů.³⁴³ Peníze z tohoto projektu byly také použity na stavbu zoologických zahrad v San Franciscu nebo v San Antoniu.³⁴⁴

Program mělo po administrativní stránce na starosti Ministerstvo vnitra pod vedením Harolda Ickese. V rámci tohoto opatření se dále budovaly elektrárny a nemocnice. Jedna

³³⁷TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 129, ISBN 978-80-7232-472-9.

³³⁸TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 129, ISBN 978-80-7232-472-9.

³³⁹Tamtéž, s. 129-130.

³⁴⁰ RAUCH, Basil, *The New Deal: What was it?* In: KELLER, Morton, (eds.), *The New Deal: What was it?*, New York ; Chicago ; San Francisco ; Toronto ; London : Holt, Rinehart and Winston 1963., s. 29.

³⁴¹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 130, ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁴²TAJOVSKÝ, c. d., s. 130.

³⁴³BADGER, A., c. d., s. 66.

³⁴⁴ LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, s. 256.

z největších přehrad ve Spojených státech Fort Peck ve státě Montana byla také vybudována díky pomoci ze strany tohoto programu. Správa veřejných prací se podílela i na dostavbě metra v Chicagu. Modernizace části armádního vybavení, zde také našla pomocnou ruku.³⁴⁵ V rámci tohoto programu nikdo přímo na fyzickou práci zaměstnáván nebyl. Byla však důležitým prvkem pro poskytování především finančních zdrojů na projekty, které financovala až do výše 70 %.³⁴⁶ Ministr Ickes se ukázal jako velmi schopný organizátor. Nicméně spuštění některých plánů muselo být prodlouženo. Harry Hopkins se proto rozhodl pro vytvoření Správy pro veřejně prospěšné práce *Civil Works Administration, CWA*.³⁴⁷

Harrymu Hopkinsovi se podařilo získat 400 miliónů na tento program.³⁴⁸ Byl vytvořen čistě jako federální projekt. Zaměstnanci a dělníci měli přímo federální platy. Důležitou charakteristikou tohoto programu bylo zaměstnat co nejvíce mužů, kteří práci neměli, anebo si ji v tomto roce nestačili najít. Uprostřed ledna bylo v tomto rámci zaměstnáno 4 230 000 lidí. Bylo postaveno 40 000 škol, 3 500 hřišť a sportovních prostor, okolo 1000 nových letišť. Zároveň bylo opraveno, vylepšeno nebo nově postaveno okolo 500,000 milí nových cest.³⁴⁹ Po uplynutí půl roku Správa pro veřejné prospěšné práce investovala částku okolo 950 miliónů dolarů, které byly rozloženy do 180 000 různých staveb a dalších programů. Část lidí program kritizovala, protože v něm viděla příliš velké riziko na plýtvání zdrojů. Nicméně prezident Roosevelt a Harry Hopkins si za programem stáli dál a argumentovali tím, že se podařilo dočasně zabezpečit práci lidem, kteří již v zimních měsících práci nemají.³⁵⁰

I přesto, že se objevila kritika, prezident Roosevelt se snažil pokračovat v nastaveném kurzu i mimo jiné, protože se v roce 1935 začaly blížit prezidentské volby. Prezident Roosevelt si byl dobře vědom, že je potřeba pokračovat v programech jako doposud. V květnu 1935 byla vytvořena Správa pro podporu zaměstnanosti „*Work Progress Administration*“, WPA.³⁵¹

³⁴⁵LEUCHTENBERG, E., William, *New deal and global war: 1933–1945*, New York 1964, s. 14.

³⁴⁶TAJOVSKÝ, c. d., s. 130.

³⁴⁷TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 130, ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁴⁸BADGER, A., c. d., s. 197.

³⁴⁹LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, s. 121.

³⁵⁰TAJOVSKÝ, c. d., s. 131.

³⁵¹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 131-132, ISBN 978-80-7232-472-9.

Do čela byl znovu postaven Harry Hopkins, který získal pro tuto Správu pro podporu zaměstnanosti částku okolo 4,8 miliardy dolarů. Ty měly směřovat nově nejen na manuálně pracující občany, ale nyní i částečně do dalších pracovních odvětvích. Důležitým cílem bylo zformovat, co možná nejrychlejším způsobem, milióny pracovních příležitostí. Od začátku roku 1935 se prezident snažil znovu apelovat, aby prostředky všech pomocných programů byly vynaloženy efektivně. Program se nakonec stal jedním z nerozsáhlejších pomocných rámců v *New Dealu*. Částka, kterou disponoval, se později dostala až k 5 miliardám. Když v roce 1941 Spojené státy vstoupily do války, zaměstnával tento program skoro osm miliónů lidí a přímou vládní podporu tak celkově čerpalo zhruba 30 miliónů lidí. A v rámci mezd a další pomoci pak díky Správě pro podporu zaměstnanosti bylo vyplaceno 2 112 000 dolarů. Po uplynutí 6 let dosáhly celkové výdaje do 1 410 000 projektů. Převážně tyto částky směřovaly do staveb a oprav mostů, kterých bylo vybudováno okolo 124 000, bylo také zprovozněno a postaveno 651 000 km silnic a ulic, 125 000 veřejných staveb, 8 200 parků a uvedeno do provozu bylo okolo 853 letišť. Harry Hopkins v rámci Správy pro podporu zaměstnanosti uvolnil na další stavby částku okolo 11,4 miliard. Měsíční výplata se pohybovala okolo 52,14 dolarů.³⁵² Zároveň bylo postaveno nebo opraveno 2 500 nemocnic a 5 900 školních budov.³⁵³

V zahraniční oblasti a zprávách z USA se již od roku 1933 začala objevovat nacistická hrozba. Rok 1934 byl rok nástupu nejen prezidenta Roosevelta do úřadu, ale také nástupu nacistů k moci v Německu. Právě nová situace v Německu a pozvolna rostoucí hrozba ze strany nového režimu, který se dostal k moci, začal vzbuzovat obavy které posilovaly v jednotlivých kruzích společnosti i ve Spojených státech. Nový kancléř začíná s masivním zbrojením a je patrné, že poté co stabilizuje svou moc doma, začne s expanzivní politikou v zahraničí. S touto novou zahraniční politikou začíná i pozvolný tlak ze strany Německa na Československo. Reakcí USA na tuto změnu si všímá i velvyslanec Veverka, který konstatuje: *„Nikdy nebyl středoevropský problém a naše postavení v něm diskutováno v tisku americkém tak zevrubně, jako minulé dva měsíce. V této souvislosti dlužno zdůrazniti, že americký tisk bez výjimky projevuje obavy o samé*

³⁵²Tamtéž, s. 132-133.

³⁵³ LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, s. 125-126.

existenci Republiky v případě, že by Německo nabylo znovu zbrojením a důsledným prováděním expansivního programu volné ruky ve Střední Evropě.“³⁵⁴

Rok 1934 se ukázal být také velmi důležitý především v obchodních vztazích mezi USA a Československem. S příchodem Roosevelta do Bílého domu byla zahájena snaha o vytvoření nových projektů. Vylepšení či případné předělání základů v obchodních vztazích a smlouvách mezi Spojenými státy a dalšími státy, ke kterým patřilo i Československo. Zahájení těchto nových postupů bylo přijato, když byl schválen Zákon o recipročních obchodních dohodách „*Reciprocal Trade Agreements Act*“.³⁵⁵

Podle tohoto zákona se USA snažily nově připravované smlouvy a smlouvy dojednávané, případně předělávané smlouvy, upravit podle stejných základů. Stanovit stejný rámec pro všechny státní útvary, se kterými se smlouvy a konzultace o nich vedou. V následujícím roce, 1935, byl tento formát již plně aktivní. Na jednání s Washingtonem se připravovala i Praha. podobně jako ostatní státy, kterých se smlouva týkala. Již na konci roku 1934, 20. prosince, byla zaslána zpráva z Prahy na velvyslanectví v USA s úkoly, které je potřeba provést. Úkoly spočívaly především ve zjištění, které národy již mají rozpracovány obchodní smlouvy a konzultace, zároveň do jaké hloubky se již tyto rozhovory dostaly, a v jaké fázi jsou tyto smlouvy. Podle těchto kritérií odhadnout, kdy začnou konzultace s Československem.³⁵⁶ Tomuto zákonu, který je pro Československou republiku důležitý, se věnuje i velvyslanec Ferdinand Veverka, který konstatuje: „*Dne 12. června podepsal president dodatek k tarifnímu zákonu udělující mu plné moci k projednávání recipročních smluv a k změně celních sazeb až na 50 % dosavadních.*“³⁵⁷

Ve Spojených státech se mezitím ještě v květnu roku 1933 prezidentovi a jeho administrativě podařilo prosadit jeden z největších programů v rámci New Dealu. Byla

³⁵⁴Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovoluji si předložit I. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období leden–březen 1934, Všeobecná situace politická*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 9., dne 10.4. 1934.

³⁵⁵POLIŠENSKÁ, Milada, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I. Díl: 1918-1938, 2. svazek: Priority, diplomatická praxe a politický kontext, 1. vyd. Praha: LIBRI, 2014, s. 137, ISBN 978-80-7277-494-4.

³⁵⁶Tamtéž, s. 137.

³⁵⁷Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovoluji si předložit II. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období duben, květen, červen 1934, II. Obchodní politika, Obchodní politika Spoj., Států a dodatek k tarifnímu zákonu.*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 23., dne 10.7. 1934.

vytvořena Správa údolí řeky Tennessee „*Tennessee Valley Authority*“, TVA.³⁵⁸ Cílem bylo končit celkovou industrializací a elektrifikací celé oblasti řeky Tennessee.³⁵⁹ Celý projekt zároveň zahrnoval i další oblasti, kromě samotných přehrad se dále zabýval celkovou protipovodňovou ochrannou, rozvodným vedením a otázkami navigace.³⁶⁰ Projekt byl jedním z největších, který se za poslední léta začal uskutečňovat.³⁶¹

Právě pro regiony se tento program měl stát rámcem při svém dalším růstu.³⁶² Program jako takový nezasahoval jen do oblasti řeky Tennessee, ale i do dalších států, kterými řeka protéká, především tedy Virgínií, Georgií, Kentucky, Mississippi, Severní Carolínou, Alabamou.³⁶³ Prezident Roosevelt se o oblast zajímal i před svou inaugurací, kdy slíbil uvedení do plného provozu již dokončenou „*Wilson Dam*“.³⁶⁴

Region měl být podle prezidenta hospodářsky oživen, mělo dojít k rozvoji dopravy a infrastruktury. Peníze na tento projekt přicházely především z federálních zdrojů. První půl miliardy dolarů bylo posláno od Správy veřejných prací. Nejdůležitějším bodem celého programu mělo být vybudování dalších příjmů elektriny. Za dvacet let se podařilo zprovoznit dvacet zcela nových přehrad a opravit pět starších. Přehrady dokázaly zásobovat velké množství území v sedmi státech unie. Došlo ke zvětšení samotného řečiště, díky čemuž došlo ke zlevnění lodní dopravy. Byl vybudován 1000 kilometrů dlouhý úsek určený ke splavu. Lodě se tak mohly dostat až do industriálních oblastí v Knoxville. Díky větším zdrojům energie bylo možné na konci 30. let využít k rozšíření produkce a výroby hliníku v druhé světové válce. Zároveň se energie, která byla ve zdejších elektrárnách vyrobena, využila při výrobě atomové bomby. Při samotných stavbách přehrad a elektráren a dalších souvisejících prací získalo práci okolo 40 tisíc lidí. V roce 1942 celkově všechny přehrady a elektrárny v rámci tohoto programu vyrobily více energie než jiná zařízení v USA.³⁶⁵ Projekt jako takový vyvolal u části

³⁵⁸TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 134, ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁵⁹Tamtéž, s. 134.

³⁶⁰SCHLESINGER, M., Arthur, Jr., *The coming of the new deal: the age of Roosevelt*, Boston, 1988, s. 330.

³⁶¹LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, s. 230.

³⁶²BADGER, A., c. d., 170.

³⁶³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 136.

³⁶⁴TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 137, ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁶⁵Tamtéž, s. 138.

obyvatel a politiků kritiku. Nicméně v roce 1936 Nejvyšší soud program ztvdil jako ústavní. Sám prezident byl na celý program velmi hrdý. Podařilo se i snížit cenu elektřiny, kdy v roce 1940 byla levnější o 23 %, než tomu bylo před spuštěním celého projektu.³⁶⁶

³⁶⁶Tamtéž, s. 139.

4.3. Program na obnovu agrárního sektoru v USA.

Zemědělská oblast se stala jednou z klíčových oblastí, kde se prezidentův program velmi silně promítnul. Do jisté míry zůstal v některých aspektech součástí ekonomiky Spojených států do dnešních dnů. Federální vláda se rozhodla pro částečný zásah do agrárních výrobků.³⁶⁷ Když krize udeřila v plné síle, byly ohroženy miliony zemědělců a lidí, které pracovaly v tomto průmyslu nebo na něj byly navázány. Samotný agrární program stál především na přesvědčení Roosevelta a jeho týmu, že pokud se podaří postavit na nohy zemědělství, bude znovu obnoven jeden z pilířů celé ekonomiky. Protože zemědělci byli krizí postiženi v podstatě dvakrát. Museli čelit omezení spotřeby a nákupu potravin od obyvatel a zároveň poklesu produkce tuzemského hospodářství.³⁶⁸

Federální vláda se snažila pomoci farmářům regulací a zvýšením ceny. Pomocné programy byly poměrně široké a zahrnovaly, jak již zmíněnou regulaci výroby, tak byly uzavřeny smlouvy o odbytu nebo se vyplácely podpory. Pomocné programy v agrárním sektoru byly pro farmáře dobrovolné a nejdříve bylo nutné, aby zemědělec souhlasil se snížením své vlastní úrody a výroby. Mohl tedy odmítnout, nicméně poté neměl nárok na pomoc ze strany státu. Pokud souhlasil, měl právo na vyplacení odškodného za omezení své produkce. Ministerstvo zemědělství se pokoušelo, o co možná nejvyšší ceny tím, že by se podpořila snížená výroba.³⁶⁹ Rooseveltova administrativa a její pomocný program pro farmáře se stával z přijetí zákona „*Farm Relief Act*„.³⁷⁰ Československé velvyslanectví v čele s velvyslancem Veverkou o nově spuštěných zákonech znovu podával do Prahy zprávy v tomto znění: „*Již ve svých volebních řečech Roosevelt označil pomoc zemědělství za základ k řešení hospodářské krise nejen americké nýbrž i světové*“.³⁷¹

Ve stejném roce pokračují kontakty na diplomatické úrovni mezi Washingtonem a Prahou. Samotné vztahy mezi Československou republikou a Spojenými státy americkými se v roce 1933 vyvíjely v přátelském duchu. Ve své zprávě tuto tematiku

³⁶⁷TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 140.

³⁶⁸Tamtéž, s. 141.

³⁶⁹SMILEY, G., c. d., s. 79.

³⁷⁰TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 144., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁷¹Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovoluji si předložiti I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, Pomoc zemědělcům*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 17., dne 13.4. 1933.

popisuje Chargé d'affaires, doktor Josef Němeček těmito slovy: „Vzájemný poměr Spojených Států a Československa jest velmi dobrý a od nastoupení nové administrativy možno říci i velmi srdečný. V rámci zamýšlené nové politiky obchodní nabízí se nám uzavření smlouvy obchodní, jakož i konsulární. V dluhové otázce stanovisko vlády jest velmi benevolentní a jest tu upřímná snaha, usnadniti i nám konečné vyřešení tohoto ožehavého problému na stejné bási jako s Angličany. Na Prahu dívá se nová administrativa jako na důležité středisko nové středoevropské politiky“.³⁷²

To, co se do jisté míry stalo symbolem pro celý pomocný program pro farmáře v USA, bylo přijetí zákona, který vytvořil Úřad pro regulaci zemědělství „*Agricultural Adjustment Administration*“ AAA.³⁷³Tento systém stál na třech pilířích, jak pomoci farmářům. Rozšiřování agrárních úvěrů, možnost čerpat vládní subvence a systémová paritní cenová hladina.³⁷⁴ Federální vláda nyní také měla možnost od farmářů kupovat jejich přebytky a převzít povinnosti i za uskladnění tohoto odkupu. V ruku v ruce byly vytvořeny dotační programy na pomoc při exportu na světové trhy. V rámci pomocných programů se dočasně nerozrůstala zemědělská plocha určená pro osev. Zároveň docházelo i k redukci hospodářského dobytka.³⁷⁵Jak v Kongresu, tak ve Sněmovně se vedly o zákonech, jak pomoci agrárnímu sektoru, velké diskuze. Především konzervativněji orientovaní politici argumentovali pocitem strachu, že se „*Amerika vydává na cestu do Moskvy*“.³⁷⁶

12. května 1933 se podařilo zákon prosadit.³⁷⁷I tento program byl na dobrovolné bázi pro farmáře. Aby program mohl efektivně běžet, bylo potřeba součinnosti mezi zemědělci a federální vládou.³⁷⁸Federální vláda určila množství polí určené k osevu, určených plodin, zároveň stanovila určitý počet kusů farmářských zvířat v jednotlivých farmách. Podle druhu plodin, které farmáři pěstovali, byli vyzváni ke snížení své produkce. Znovu se tímto vyzváním zemědělci nemuseli řídit a nemuseli dodržovat limit,

³⁷²Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit III. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec-září, 1933, U.S.A. a Československo*, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 24., dne 7-10.10. 1933.

³⁷³TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 144., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁷⁴Tamtéž, s. 145.

³⁷⁵Tamtéž, s. 146.

³⁷⁶TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 144., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁷⁷LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932 – 1940*, s. 51.

³⁷⁸BADGER, A., c. d., s. 157.

nicméně poté neměli nárok na náhradu od vlády.³⁷⁹ Podle státních předpokladů nemělo být oseto okolo 25 % ploch, což zahrnovalo sto miliónů akrů půdy. Přibližně po uplynutí třech měsíců od schválení zákona bylo již zaoráno okolo deseti miliónu akrů země. Někteří farmáři produkci snížili, ale někteří se rozhodli, že budou produkovat plodiny v plné míře bez omezování.³⁸⁰ V letech 1932 až 1936 se příjem jednotlivých farem zvýšil téměř o 50 %. Pro farmáře se dobře v těchto letech vyvíjely i ceny, které se zvedly o dvě třetiny.³⁸¹ Podobné koncepty na pomoc agrárnímu sektoru byly již ve dvacátých letech. Předchozím administrativám se však nezdařilo je převést do praxe.³⁸²

To, co do jisté míry trápilo Spojené státy v několikaletých vlnách, bylo i počasí. Ve třicátých letech přišlo obrovské sucho, které zasáhlo oblasti Apalačských hor a hor Skalistých. Sucho bylo nejhorší za poslední desítky let. Státy jako Jižní a Severní Dakota, Montana, Kansas, Texas a mnoho dalších, bojovaly nejen se suchem, ale také s prашnými bouřemi, které ničily farmářům ornice.³⁸³ Byly zasaženy téměř všechny státy na středozápadě a v oblasti Velkých plání.³⁸⁴

Problémů se suchem v USA si ve své zprávě všímá i Chargé d'affaires doktor Josef Němeček, který píše: „Podle statistiky Departmentu zemědělství zasaženo bylo suchem více než polovice území Spoj. Států se 400.000 rodinami. Katastrofální jeho účinky projeví se zvláště v Missouri, Oklahomě a v Texasu. Federální vláda provedla na podporu postižených krajů rychlou podpůrnou akci v ohromných rozměrech. Vystoupila nebo dala převést dobyt看 do méně postižených krajů, poskytla úlevy, atd.“³⁸⁵

Nicméně ve zprávě je také konstatován i částečný pozitivní fakt pro zemědělce. Kdy se ve zprávě konstatuje: „Po období sucha dostavily se však počátkem září hojně deště, takže podzimní osev byl zachráněn. Ač škody způsobené v celku ohromné, zprávy tisku v tom směru byly přehnané. Naopak se nyní ukázalo, že sucho farmářům prospělo

³⁷⁹TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 147.

³⁸⁰Tamtéž, s. 147.

³⁸¹SCHLESINGER, M., Arthur, Jr., c. d., s. 71.

³⁸²SMILEY, G., c. d., s. 81.

³⁸³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 148.

³⁸⁴SMILEY, G., c. d., s. 81.

³⁸⁵Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit III. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období červenec-září 1934, II. Hospodářská část., Sucho a farmáři.*, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 17., dne 10.10. 1934.

*zvýšením ceny sena / s \$4.-na \$16.- za tunu/, jednak příznivou cenou stanovenou pro dobytek vykupovaný vládní akcí.*³⁸⁶

Poté, kdy bouře částečně ustaly, napáchaly další škody obrovská hejna kobylek, které zničily to, co z úrody zbylo. Své domovy opustilo okolo 400 000 lidí. Někteří farmáři přestali s omezováním produkce a porážkami hospodářských zvířat. Tato katastrofa nicméně pomohla farmářům, protože díky suchu se ceny zvyšovaly. U některých produktů se ceny i zdvojnásobily, týkalo se to především kukuřice, pšenice nebo bavlny. Naopak některé státy měly i na dále problémy, a to až do vstupu USA do druhé světové války. Někteří zemědělci na tom byli opravdu zle. Vláda proto přistoupila k pomoci farmářům, kteří museli začít znovu budovat svá hospodářství a pole.³⁸⁷ Program byl nakonec počátkem ledna v roce 1936 Nejvyšším soudem částečně pozastaven a vláda musela zrušit federální zpracovatelskou daň.³⁸⁸

Československé úřady v USA o prohlášení části zemědělských a průmyslových pomocných programů za neústavní informovaly do Prahy těmito slovy: *„Naproti tomu zrušení AAA ponechalo v zemědělství zmatek, který není možno odstraniti, aniž by nebyla zavedena současně nová forma regimentace zemědělská, která by byla v soulase s ústavou Spoj. Států. Projednáván jest nový tzv. “Soil Consumption Act“, který má nahraditi AAA a udržeti plánování v zemědělství nadále“.*³⁸⁹

³⁸⁶Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti III. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období červenec-září 1934, II. Hospodářská část., Sucho a farmáři.,* Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 17., dne 10.10. 1934.

³⁸⁷TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 148.

³⁸⁸Tamtéž, s. 149-150.

³⁸⁹Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-18I, r. 1936, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *V příloze dovolují si předložiti periodickou zprávu politickou čís. I. za leden-březen 1936 v šesti exemplářích, C.K. III. Hospodářská část, Hospodářství vnitřní,* Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 26., dne 21.4. 1936.

4.4. Rekonstrukce průmyslu ve Spojených státech

Prezident Roosevelt každým jednotlivým programem, který on a jeho tým představil, sledoval pomoc jednotlivým sektorům v USA. Programy veřejných prací měly za cíl zmenšení nezaměstnanosti. Správa údolí řeky Tennessee charakterizovala masivní podnikatelskou činnost, nejen soukromých lidí, ale federální vlády. A v neposlední řadě agrární sektor vnímal prezident jako klíč k obnovení tuzemské ekonomiky jako celku. V červnu 1933 byl přijat zákon, který měl obsahovat cíle všech ostatních zákonů, ale hlavně směřoval k obnově průmyslu. Byl to Zákon o obnově průmyslu „*National Industrial Recovery*“*NIRA*.³⁹⁰

Prezident Roosevelt zprvu se zákonem váhal, neboť administrativa byla v tomto bodě rozdělena. To, co nakonec celou věc velmi rychle rozpohybovalo, bylo přijetí v dubnu 1933 „*Black-Conneryho zákona*“.³⁹¹ Ten se stal poměrně populárním, neboť předkládal zvýšení zaměstnanosti vymezením maximálního počtu hodin v pracovním týdnu. Prezident již schválený zákon vetoval, ale byl si vědom, že vláda musí přijít s vlastním řešením. Vláda se rozhodla jednat co nejrychleji a vydala uklidnění směrem k velkým firmám a společnostem, že nebude chtít jít do ostrého střetu, ale spíše bude usilovat o vzájemnou spolupráci mezi státním a soukromým sektorem.³⁹² Velmi důležitou součástí pomoci průmyslu byla i pomoc automobilismu, který byl nedílnou součástí výroby. Zhruba v polovině třicátých let byl již automobilový průmysl plně etablovanou složkou průmyslu a zaměstnával poměrně značnou část lidí i v dalších odvětvích.³⁹³

Roosevelt se přiklonil k podpoře návrhů Obchodní komory a Národního sdružení průmyslníků „*National Association of Manufacturers*“.³⁹⁴ Ti předložili několik návrhů

³⁹⁰ TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 150., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁹¹ TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 151., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁹² Tamtéž, s. 151.

³⁹³ COOPER, Russell, HALTIWANGER, John, *Automobiles and the National Industrial Recovery Act: Evidence on Industry Complementarities*, in: *The Quarterly Journal of Economics*. 108(4): 1043-1071, MIT Press, 1993, s. 1048, dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=d3a65f83-a5a3-40cd-a8a6-b42fcd90472b%40sessionmgr4006>[cit. 24.07. 2020.].

³⁹⁴ TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 151., ISBN 978-80-7232-472-9.

na industrializaci nového plánování vládní administrativy a soukromé sféry a ohraničení místa pro spolupráci obou subjektů.³⁹⁵

Zákon o obnově průmyslu v sobě obsahoval od každého atributu z této dohody svou část. Podnikatelům se podařilo prosadit částečně možnost kooperativního podnikání. Odbory tlačily hlavně na zvýšení minimálních platů nebo diskutovaly nad pracovním týdnem a jeho délkou. Zákon vyznačil dva hlavní body, které měly být splněny do dvou let. Prvním bodem byla záchrana industriálního podnikání vyhlášením kodexu čestné konkurence „*codes of fair competition*“.³⁹⁶ Druhým bodem byl nárůst kupní síly lidí v USA prostřednictvím nových pracovních míst a sociální legislativy. Životně důležitými orgány byla Správa veřejných prací, která měla na starost rozpočet 3,3 miliardy dolarů a spolu s ní Národní správa pro obnovu „*National Recovery Administration*“ NRA.³⁹⁷

Národní správu pro obnovu vedl generál Hugh Samuel Johnson. Na této správě ležela povinnost bdít nad dodržováním hlavních cílů celého Zákona o obnově průmyslu.³⁹⁸ Prezident Roosevelt a generál Johnson se velmi aktivně zapojili do podpůrné kampaně celého projektu, jejíž znakem se stal modrý orel. Poté co byl zákon ze strany prezidenta podepsán, generál Johnson se znovu s podporou prezidenta snažil přesvědčit co nejvíce občanů, podnikatelů a pracovníků v průmyslu o zapojení do projektu a jeho kodexu. Důraz byl mimo jiné kladen na patriotismus lidí v USA. Bylo doporučováno, aby zákazníci nakupovali v obchodech a firmách, které používají znak modrého orla a jsou tak do programu zapojeny. Jak prezident, tak generál argumentovali nutností, zapojit co nejvíce lidí, díky kterým se podaří znovu pro dělníky získat pracovní příležitosti. Podnikatelé, kteří používali znak modrého orla, byli bráni jako silní vlastenci, kteří se snaží pomoci své zemi z krize.³⁹⁹ Lidem se znovu začala vracet naděje v tuzemské hospodářství a zároveň i v podnikatelského ducha.⁴⁰⁰

Generál Johnson však také musel čelit záporným reakcím na jeho působení ve funkci. Tlak byl nakonec tak silný, že se rozhodl na svou funkci rezignovat.⁴⁰¹ Odchodu generála Johnsona se věnoval i ve své zprávě Chargé d'affaires doktor Josef Němeček, který uvádí:

³⁹⁵Tamtéž, s. 151–152.

³⁹⁶TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 152., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁹⁷TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 152–153., ISBN 978-80-7232-472-9.

³⁹⁸ Tamtéž, s. 153.

³⁹⁹ SMILEY, G., c. d., s. 88-89.

⁴⁰⁰ SCHLESINGER, M., Arthur, Jr., c. d., s. 175.

⁴⁰¹ SMILEY, G., c. d., s. 91-92.

„Několikrát ohlašovaná resignace generála Hugh S. Johnsona jako administrátora NRA /National Recovery Administration/, úřadu to zřízeného prezidentem v červnu minulého roku ku provádění zákona o národní průmyslové obrodě /NIRA/ stala se skutečností teprve koncem měsíce září. President přijav resignaci ocenil v obvyklém děkovném dopise vřele odvalu, nadšení a energii s jakou gen. Johnson provedl jako administrátor reformy a změny dlouho již nutné ve struktuře hospodářského a sociálního života. Vyhradil si současně jeho další spolupráci. S gen. Johnsonem odchází z administrativy a veřejného života vzdor svým chybám-jedna z nejmarkantnějších osob “Nového Dealu“.“⁴⁰²

Od roku 1936 také pokračují již započaté obchodní dohody mezi Československem a USA. Vztahy se i přes možné neshody zdály být stabilní a nakloněny dalším vzájemným debatám. Československý velvyslanec píše v roce 1936 o obchodně politických vztazích, které se týkají i automobilového průmyslu mezi oběma zeměmi, toto: *„V úpravě politického poměru mezi Československem a Spoj. Státy nenastalo zatím v poslední době změn. V platnosti zůstává provisorní obchodní smlouva ze dne 29. března 1935, kterou vzájemně zajištěny byly obchodní výhody. Memorandum vlády Spoj. Států ze dne 27. listopadu 1935, kterým byly předneseny stížnosti do pokračujících našich diskriminací a které poukázalo zejména na nutnost modifikace článku IV. smlouvy, dle kterého připuštěna byla zásadně možnost preferenčního systému v dunajském basinu, bylo s naší strany zkoumáno, pokud jest možno rozvázati naši úmluvu s Francií o dovozu automobilů a refundaci cel. Výsledkem toho byla nová úprava kontingentů pro dovoz automobilů do Československa. Otázka definitivní nové úpravy našeho obchodně politického poměru jest předmětem dalšího jednání se státním departmentem.“⁴⁰³*

V rámci pomocného průmyslového programu byly částečně novelizovány a upraveny platnosti Sherhamanových protitrustových zákonů z roku 1890. V roce 1935, kdy prezident vítězí ve volbách a zasahuje Nejvyšší soud, dochází k revizi stávajícího směřování v tomto programu. V letech 1933–1936 zde byla snaha o spolupráci mezi vládou a soukromým sektorem, poté spolupráce dočasně ochladla. Samotný kodex

⁴⁰²Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Resignace gen. S. Johnsona a reorganizace NRA*, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 1., dne 1.10. 1934.

⁴⁰³Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-18I, r. 1936, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *V příloze dovoluji si předložit periodickou zprávu politickou čís. I. za leden–březen 1936 v šesti exemplářích, C.K. III. Hospodářská část, Obchodně politický poměr USA-ČSR*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 31-32., dne 21.4. 1936.

umožnil vzniknout novému pojetí konkurenčních pravidel. Tímto se mělo zabránit záporným akcím na trhu, a nebezpečným výkyvům, které mohly vyústit k nárůstu nezaměstnanosti. Federální administrativa byla ve shodě s podnikatelským sektorem, že jedním z možných příčin krize mohl být nekontrolovaný boj.⁴⁰⁴

Ve stejném roce, kdy prezident Roosevelt obhájí své první funkční období a vstupuje do druhého, pokračují pomocné průmyslové programy. I v Československu se řeší volba nástupce prezidenta Masaryka. Této události se nemohli nevšimnout ani ve Spojených státech. Jejich reakci zaznamenal ve své zprávě Chargé d'affaires doktor Josef Němeček takto: „*Odstoupení prezidenta Masaryka a zvolení Dra Eduarda Beneše za nového prezidenta mělo v americkém tisku a veřejnosti rozsáhlý ohlas. Nebylo časopisu ani amerického ani krajanského, aby o změně jakož i o obou osobnostech nepřinesl řadu neobyčejně sympatických projevů.*“⁴⁰⁵

V průmyslové oblasti v USA byl zvláště hmatatelný vliv federální vlády v záležitostech a tvorbách cen a dohled nad nimi. Dále přerozdělování kvót v podnicích. Zároveň neměl být povolen prodej, který by klesl pod výrobní náklady.⁴⁰⁶ Kodexy v letech 1934 a 1935 byly ze strany podnikatelů spíše přijímány.⁴⁰⁷ Na začátku roku 1935 se zúčastnilo alespoň k určité kooperaci 96 % zaměstnavatelů. Někteří menší podnikatelé si stěžovali na příliš velkou moc větších firem. Tlak vedl k odvolání generála Johnsona a jeho nahrazení Donaldem Richbergem.⁴⁰⁸ Celkově rostla nespokojenost s tímto opatřením jako dočasnou brzdou v rozvoji. V roce 1935 Nejvyšší soud rozhodl o neústavnosti celého projektu. Tím, že se Nejvyšší soud dostal do dočasného sporu s vládou, bylo do jisté míry i završením prvního New Dealu jako celku.⁴⁰⁹ Prezident Roosevelt se začal znovu připravovat na obhájení svého mandátu a snažil se znovu získat své voliče. Ve volbách do Kongresu v roce 1934 se Demokratické straně také dařilo. A tak i přes spory s Nejvyšším soudem a některé kritice pomocných programů se podařilo Rooseveltovi znovu zvítězit.⁴¹⁰ To, že ve Spojených státech znovu zavládla předvolební atmosféra, a jaké šance má současný

⁴⁰⁴TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 153.

⁴⁰⁵Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, A3 14, I-IV, PZ č.1-14, PPZ č. I-IV, r. 1935, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *V příloze dovoluji si předložit IV. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období říjen-prosinec 1935, Zahraniční politika, Československo, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 23., dne 13.1. 1936.*

⁴⁰⁶TAJOVSKÝ, c. d., s. 154.

⁴⁰⁷Tamtéž, s. 155.

⁴⁰⁸Tamtéž, s. 156.

⁴⁰⁹Tamtéž, s. 157.

⁴¹⁰Tamtéž, s. 159.

prezident Roosevelt se zmiňuje i velvyslanec Ferdinand Veverka, který píše: „Rozhodujícím jest, že Roosevelt dovedl získati zemědělce, a též zaměstnanectvo i organisované dělnictvo jest mu velmi příznivě nakloněno.“⁴¹¹

Ve stejném roce, 1934, se konaly volby nejen v USA, ale také v Československu. Prezidentské volby vzbudily pozornost nejen v politických kruzích, ale také jednotlivých médií ve Spojených státech. Vyslanec Veverka k této otázce píše ve své zprávě: „Volba prezidenta vzbudila v celém americkém tisku velkou pozornost. Událost to byla neobyčejně příznivě komentována jako doklad pokračující konsolidace Československa a zásluhy presidenta o to byly zvláště zhodnoceny. Rovněž abrahámoviny ministra Dra Beneše daly podnět k ocenění jeho díla osobnosti v tisku i veřejných projevech“.⁴¹²

V letech 1934 až 1936 se Rooseveltova vláda ve zbytku volebního období orientovala více na menší podnikatele a sociálně slabší vrstvy lidí. Proti stávajícímu se postavila konzervativní opozice, která se obávala přílišného odklonu na levé spektrum. Zároveň i více doleva orientované křídlo v demokratické straně chtělo, aby se *New Deal* orientoval radikálně doleva. Prezident Roosevelt si byl vědom, aby vyhověl oběma stranám, že musí souhlasit s kompromisem.⁴¹³ Je zřízen Úřad pro ekonomické zabezpečení „*Committee on Economic Security*“.⁴¹⁴ Tím vznikl prostor pro pomoc starým lidem, zdravotně postiženým občanům nebo dětem, které potřebovaly pomoci.⁴¹⁵

V lednu 1935 již prezident navrhuje prohloubit sociální zabezpečení a připravit nové vládní programy pro nezaměstnané. Zároveň se snažil v podnikání udržet rozumnou míru konkurence. V předvolebním roce se tak Roosevelt rozhodl svoje voliče hledat především ze sociálně slabých vrstev, střední třídy a části bohatších vrstev. V letních měsících byly

⁴¹¹Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, A3 14, I-IV, PZ č.1-14, PPZ č. I-IV, r. 1935, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *V příloze dovoluji si předložiti třetí periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec-září 1935, Vnitřní politika, Příprava na prezidentské volby*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 8., dne 17.10. 1935.

⁴¹²Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti II. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období duben, květen, červen 1934, III. Zahraniční politika, Československo*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 34., dne 10.7. 1934.

⁴¹³TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 162.

⁴¹⁴TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 162., ISBN 978-80-7232-472-9.

⁴¹⁵BADGER, A., c. d., s. 227.

ještě schváleny dva zákony, Národní zákon o pracovněprávních vztazích „*National Labor Relations Act*“ *NLRA*⁴¹⁶ a Zákon o sociálním zabezpečení „*Social Security Act*“ *SSA*.⁴¹⁷

Tomuto zákon se i v části své zprávy věnoval velvyslanec Veverka, kde zmínil: „*Zákon který jest důležitým mezníkem v sociálním vývoji Spoj. Států jest prvním krokem k stabilisaci poměrů a k zajištění osob neschopných anebo nemajících práci.*“⁴¹⁸ Národní zákon o pracovněprávních vztazích, někdy též nazýván „*Wagner–Conneryho zákon*“⁴¹⁹ byl do jisté míry kompromisem, který především charakterizoval vztahy mezi zaměstnanci a jejich nadřízenými. Obsahoval několik bodů, mezi které patřilo právo zaměstnance na odborové sdružování nebo se také akce neúčastnit. Nadřízený nesměl do nároků zaměstnanců zasahovat. Byly rovněž zakázány podnikové odbory. Zaměstnanci získali právo na volbu svých zástupců ve výborech. Zaměstnancům se také vyhradilo právo na kolektivní vyjednávání. V roce 1937 byl zákon Nejvyšším soudem uznán ústavním.⁴²⁰ Druhým důležitým bodem byl Zákon o sociálním zabezpečení, který prezident nazval vrcholem celého *New Dealu*.⁴²¹ Zákon zavedl starobní pojištění.⁴²² Kromě pomoci starým lidem se zákon vztahoval také na děti a manželky, kterým měl v případě nutnosti poskytnout materiální a finanční pomoc.⁴²³ Starobní pojištění mělo být vztaheno na 22 miliónů zaměstnanců.⁴²⁴

Zaměstnanci i zaměstnavatelé přispěli do fondu úplně stejnou částkou. Tímto zákonem se také zaváděla podpora v nezaměstnanosti.⁴²⁵ Když byla zahájena druhá prezidentská kampaň, velmi dobře se Rooseveltovi podařilo nejen si udržet stávající voliče a případně získat nové, ale zároveň mu hlas odevzdalo také velké množství mladých voličů, kteří mohli poprvé volit právě v jeho druhé prezidentské kampani. Mnoho těchto mladých

⁴¹⁶TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 165., ISBN 978-80-7232-472-9.

⁴¹⁷TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 165., ISBN 978-80-7232-472-9.

⁴¹⁸Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, A3 14, I-IV, PZ č.1-14, PPZ č. I-IV, r. 1935, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *V příloze dovoluji si předložit třetí periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec-září 1935, II Hospodářská politika*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 12., dne 17.10. 1935.

⁴¹⁹TAJOVSKÝ, Ladislav. *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*. 1. vyd. České Budějovice: KOPP, 2014. s. 166., ISBN 978-80-7232-472-9.

⁴²⁰Tamtéž, s. 166.

⁴²¹Tamtéž, s. 167.

⁴²²Tamtéž, s. 168.

⁴²³ LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, s. 269.

⁴²⁴TAJOVSKÝ, L., c. d, s. 169.

⁴²⁵Tamtéž, s. 170.

voličů bylo potomky nově příchozích lidí, kteří se odstěhovali do USA. Část těchto dětí, která se již narodila ve Spojených státech, se rozhodla dát svůj první hlas Demokratické straně.⁴²⁶

Ve volebním klání se stávajícímu prezidentovi podařilo přesvědčit ještě větší množství voličů. Prezident znovu mandát obhájil a získal 60,8 % hlasů, zvítězil tak ještě silněji než v roce 1932. Franklin Delano Roosevelt tak mohl zahájit své druhé funkční období. Viceprezidentem se stal znovu John Nance Garner. Roosevelt tedy vkročil do druhého volebního období s ještě silnějším mandátem.⁴²⁷

⁴²⁶KELLER, Morton, *The New Deal: A New Look*, in: *Polity*, Published by: The University of Chicago Press on behalf of the Northeastern Political Science Association, Vol. 31, No. 4 (Summer, 1999), pp. 657–663, s. 662, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3235241?origin=crossref&seq=6#metadata_info_tab_contents [cit. 20.07. 2020.].

⁴²⁷TAJOVSKÝ, L., c. d., s. 176.

5. Závěr

Po 1. světové válce se USA stáhly do izolace, nicméně po hospodářské a technologické stránce zažívaly obrovský rozkvět ve všech směrech i ohledech. Dvacátá léta se stala velmi úspěšným obdobím, které reprezentoval finanční úspěch, technologické novinky, automobilismus a pokračující elektrifikace. Lidem přinesl více volného času, který obyvatelé investovali každý podle svého uvážení. Prosperita se zdála být věčná a pevná. Můžeme říci, že dvacátá léta do jisté míry utvořila a nastavila mentalitu obyvatel USA navzdory krizi, která poté přišla. Dvacátá léta také částečně zformovala Spojené státy do podoby, ve kterých je známe dnes. Masivní spotřeba obyvatelstva, velká chuť utrácet, začala táhnout tuzemskou ekonomiku a zároveň se stala důležitým prvkem při konjunkturu dalších let. Dvacátá léta ukázala obrovské možnosti, individuální odvahy začít podnikat a vytvořit úspěšný podnik. Lidé také objevili příležitost investovat na Wall Street, kde se otevřely obrovské příležitosti k dalšímu zhodnocování svých peněz. Peníze měli lidé díky celkové konjunkturu tuzemského hospodářství. Někteří lidé uložili velkou část svého majetku a měli štěstí, že dokázali vydělat i dvojnásobné množství původního vkladu. Někteří tolik štěstí neměli a po dopadu krize ztratili někdy i celý majetek.

Velká krize, která poté udeřila, tyto dobré časy téměř zastínila. Udeřila nejen na Spojené státy, ale i na celý svět s obrovskou silou. Otřásla nejen světovým hospodářstvím, ale také do jisté míry samotným demokratickým a kapitalistickým systémem v USA. V Evropě tohoto otřesu a krize využili radikální strany. Ve Spojených státech se nicméně podařilo prezidentovi Rooseveltovi přesvědčit voliče, že změna k lepšímu může vést přes reformy, které nezmění celý politický systém v zemi. Krize se stala obrovským šokem a pro některé lidi i koncem naděje na zlepšení svých dosavadních životních priorit. Do té doby nepoznaný šok takovýchto rozměrů se stal pro obyvatele v USA zosobněným traumatem. Krize byla také vedle války, která se znovu blížila k plážím Spojených států, jednou z nejhorších nočních můr stávající generace.

Budoucí prezident, původem z velmi prestižní rodiny, s dobrým a pro lidi velmi oblíbeným příjmením, byl efektivně schopen odhadnout danou situaci a nálady voličů. Stejně jako se prezident snažil dostat USA z té nejhorší krize, byl to i pro něj samotného velký návrat. Zahájil svou cestu k zesílení nejen po fyzické, ale i psychické stránce po velmi těžké nemoci, která mohla skončit i smrtí. Prezident předvedl velkou houževnatost

a snažil se s nemocí vyrovnat. Po částečném uzdravení se znovu plně vrhnul do pracovní zátěže.

Důvodů, proč byl prezident takto atraktivní pro voliče, můžeme jistě nalézt celou řadu. Jeho schopnost se nevzdávat a být stále pozitivně naladěný, využít nových technologií během kampaně a prezidentství. Dále pak silný rodinný původ a překonané nesnáze jistě musely hrát svou větší či menší roli u řad voličů různých společenských vrstev. Můžeme říci, že i historické načasování krize a války vytvořily Rooseveltův nesmrtelný odkaz. Válka a krize se staly událostmi, se kterými se dokázal Roosevelt vyrovnat pro část občanů úspěšněji, pro druhou část méně. Ovšem i část jeho odpůrců na něj mohla vzpomínat v dobrém. Když Roosevelt přebíral úřad, stála jeho zem samozřejmě před možností totálního kolapsu, později i hrozbou války. Prezidentovi se ovšem podařilo v letech 1933 až 1936 částečně uklidnit vrstvy obyvatelstva, aby nezanevřely na demokratický systém a její ideály. Prezidentovi se pak opakovaně podařilo úspěšně vítězit v následujících prezidentských volbách, a když v roce 1945 prezident zemřel, byla krize pouze velmi nepříjemnou vzpomínkou a to, že Spojené státy a jeho spojenci zvítězí v druhé světové válce, bylo na dosah ruky.

Samotné vztahy mezi Československem a USA byly v letech prvního funkčního období v dobré kondici a na korektní úrovni. Důležitými tématy byla především ekonomika, dluhy, vzájemný obchod a styky s občany Spojených států, jejichž dávné kořeny ležely v Československu. Můžeme říci, že vztahy byly přátelské, avšak ještě ne tak prohloubené, jako za druhé světové války nebo od devadesátých let až do současnosti, kdy jsou jak Česká a Slovenská republika se Spojenými státy v přímém spojeneckém svazku. Do jisté míry i ve třicátých letech byly vztahy spíše opravdu přátelské a nevládla ani na jedné straně válečná nebo agresivní nálada vůči danému státu. Vládla vzájemná politická důvěra s kladnými budoucími hospodářskými vyhlídkami. Do jisté míry i ochota řešit případné nesrovnalosti formou přátelských konzultací. Samotný prezident Spojených států byl v Československu oblíben již v době předválečné, svůj trvalý odkaz a vděk obyvatel Československa získal za druhé světové války a následně po jejím skončení. Důležité prvky, které pomáhaly a přispívaly k tomu, že vztahy mezi oběma zeměmi byly na dobré úrovni, byly i osobnosti, které Československo mělo ve třicátých letech. Především osobnost prezidenta Tomáše Garriguea Masaryka, který se těšil ve Spojených státech dobré pověsti. Druhou osobností byl budoucí nástupce prezident Eduard Beneš, který byl také vnímán kladně.

Můžeme nalézt i různé pohledy na konec celého projektu na obnovu Spojených států zasažených krizí. Kdy se lidé přiklání k tomu, že samotný program skončil v letech 1939 nebo 1940, kdy USA znovu začaly s masivním zbrojením a přeorientováním celého hospodářství. Druhá část je spíše přesvědčena, že je to definitivně vstupem země do válečného konfliktu.

Debata, do jaké míry a zda byl celý program, který prezident představil, úspěšný, je stále poměrně živá i v dnešních dnech. Má svou řadu příznivců, kteří se kloní k tomu, že byl velmi úspěšný. Na druhé straně má své zaryté odpůrce, kteří v něm vidí až přílišný socialistický projekt. Na celý program se tedy můžeme dívat jak pozitivně, tak negativně či neutrálně. Program se stal úspěšný především v rovině symbolické a psychické. Prezident Roosevelt a jeho tým dokázali z celého programu vytvořit nejen ekonomický rámeček pro pomoc tuzemského hospodářství, zemědělství, průmyslu či bankovníctví, ale stal se důležitým psychickým symbolem, ke kterému se lidé mohli upřít s nadějí, že znovu bude lépe, a že vláda se snaží pomoci. Zde svou úlohou uzdravit zemi, nejen hospodářsky, ale i psychicky, uspěl a s ním i prezident a jeho administrativa. Lidé také znovu získávali víru i v samotného prezidenta, který svými hovory do rádií a před lidmi, znovu neztrácel svůj dnes již legendární úsměv a dobrou náladu.

Na obou stranách oceánu se nicméně již blížil temný mrak války, který se měl stát další tvrdou zkouškou pro zemi a jejího prezidenta. Nakonec spolu se svými občany dokázal stejně krizi zvládnout i přesto, že se definitivního konce nedožil. Jeho jméno a program se staly do jisté míry odkazem naděje pro své občany a lidi po celém světě. Podařilo se mu také udržet demokratický kurz své země, a spolu s Winstonem Churchillem se mu podařilo porazit nacismus a osvobodit velkou část světa od jejich moci.

NEW DEAL-Literatura

Knihy:

- BADGER, Anthony J. *The New deal: the depression years, 1933–40*, New York 1991.
- BLAHOŽ, Josef, *Opuštěná cesta*, Praha 1983.
- BUDÍN, Stanislav, *Portréty F. D. Roosevelt*, Praha 1965.
- ENRIGHTOVÁ, Dominique, *Moudrost a vtip Winstona Churchilla*, Praha, 2012.
- HUMES, C., James, *Vtip a moudrost Ronalda Reagana*, Praha, 2008.
- JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, Praha 1985.
- KYVIG, E., David, *Daily life in the United States, 1920-1940: how Americans lived through the "Roaring Twenties" and the Great Depression*, Chicago: Ivan R. Dee, 2004.
- LEUCHTENBERG, E., William, *Franklin D. Roosevelt and the New Deal 1932–1940*, New York 1963.
- LEUCHTENBERG, E., William, *Herbert Hoover*, New York, 2009.
- LEUCHTENBERG, E., William, *New deal and global war: 1933–1945*, New York 1964.
- LEUCHTENBERG, E., William, *The FDR years: on Roosevelt and his legacy*, New York: Columbia University Press, 1995.
- LEUCHTENBERG, E., William, *The Perils of Prosperity 1914-1932*, Chicago: University of Chicago Press, 1993.
- LUDWIG, Emil, *Roosevelt*, Kladno 1947.
- MAREŠ, Petr, *Prezidenti Spojených Států*, Praha 1994.
- MAŠKA, Eduard, *Kdo je F. D. Roosevelt*, Praha 1946.
- MITCHELL, Broadus, *Depression Decade from New Era through New Deal 1929–1941*, Volume IX The Economic History of the United States, Holt Rinehart and Winston, New York – Chicago – San Francisco – Toronto – London, Printed in The United States of America 1947, July 1966.

- POLIŠENSKÁ, Milada, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I. Díl: 1918-1938, 1. svazek: Ministerstva, legace a diplomaté, Praha 2012.
- POLIŠENSKÁ, Milada, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I. Díl: 1918-1938, 2. svazek: Priority, diplomatická praxe a politický kontext, Praha 2014.
- SCHLESINGER, M., Arthur, Jr., *The coming of the new deal: the age of Roosevelt*, Boston 1988.
- SMILEY, Gene, *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*, Praha 2009.
- TAJOVSKÝ, Ladislav, *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*, České Budějovice, 2014.
- WATKINS, H., Tom, *The Great Depression America in the 1930s*, Canada by Little, Brown & Company (Canada) limited, Boston, New York, Toronto, London, Printed in the United States of America, Designed by Barbara Werden, 1993.

Články:

- BORGLUM, Gutzon, *The New Deal*, in: *The North American Review*, Published by: University of Northern Iowa, Vol. 235, No. 4 (Apr., 1933), pp. 350–353, s. 352, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/25114196?seq=3#metadata_info_tab_contents [cit.. 20.07. 2020.].
- COOPER, Russell, HALTIWANGER, John, *Automobiles and the National Industrial Recovery Act: Evidence on Industry Complementarities*, in: *The Quarterly Journal of Economics*. 108(4): 1043-1071, MIT Press, 1993, s. 1048, dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=d3a65f83-a5a3-40cd-a8a6-b42fcd90472b%40sessionmgr4006> [cit.. 24.07. 2020.].
- HUVANE-LUPINSKIE, Lorraine and SINGER, Alan, *The Great Depression and the New Deal on Long Island, New York*, in: *OAH Magazine of History*, Published by: Oxford University Press on behalf of Organization of American Historians, Vol. 16, No. 1, The Great Depression (Fall, 2001), pp. 26–29, s. 28, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/25163483?seq=3#metadata_info_tab_contents [cit.. 20.07. 2020.].
- KELLER, Morton, *The New Deal: A New Look*, in: *Polity*, Published by: The University of Chicago Press on behalf of the Northeastern Political Science Association, Vol. 31, No. 4 (Summer, 1999), pp. 657–663, s. 662, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3235241?origin=crossref&seq=6#metadata_info_tab_contents [cit.. 20.07. 2020.].
- KENNEDY, M. David, *Wha tthe New Deal Did*, in: *Political Science Quarterly*, Published by: The Academy of Political Science, Vol. 124, No. 2 (Summer 2009), pp. 251–268, s. 255, dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=0f05b768-e60c-41bb-905e-2764c65a8d4f%40sdc-v-sessmgr03> [cit.. 20.07. 2020.].

- LARSON, A. T., *The New Deal in Wyoming*, in: *Pacific Historical Review*, Published by: University of California Press, Vol. 38, No. 3 (Aug., 1969), pp. 249–273, s. 260, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3636099?origin=crossref&seq=12#metadata_info_tab_contents [cit.. 20.07. 2020.].
- WICKENS, F., James, *The New Deal in Colorado*, in: *Pacific Historical Review*, Published by: University of California Press, Vol. 38, No. 3 (Aug., 1969), pp. 275–291, s. 284, dostupné z: https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3636100?origin=crossref&seq=10#metadata_info_tab_contents [cit.. 21.07. 2020.].

Paměti:

- COOLIDGE, Calvin, *The Autobiography of Calvin Coolidge*, New York Cosmopolitan Book Corporation, 1929.
- REAGAN, Ronald, *život jednoho Američana*, Praha, 1998.

Internetové zdroje:

- Library of Congress, dostupné z: <https://www.loc.gov/>
- HOUCK, D., W., Kiewe, A., *FDR's Body Politics: The Rhetoric of Disability*, College Station: Texas A&M University Press 2003 s. 34., dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzEwMjQwN19fQU41?sid=f8db897a-0244-4f3a-a82f-17ea22e4d590@sessionmgr4006&vid=2&format=EB&rid=1> [cit.. 10.08. 2020.].
- Miller Center of Public Affairs, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches>

- HOOVER, Herbert, *Message regarding the Smoot-Hawley Tariff Act*, June 16, 1930, UVA/MILLER CENTRE, Source:(not specified), Presidential Speeches, Herbert Hoover Presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/june-16-1930-message-regarding-smoot-hawley-tariff-act> [cit.. 2019-2020.].
- HOOVER, Herbert, *Statement Regarding Business and Unemployment*, March 7, 1930, UVA/MILLER CENTRE, Source: (not specified), Presidential Speeches, Herbert Hoover Presidency, dostupné z:<https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-7-1930-statement-regarding-business-and-unemployment> [cit.. 2019-2020.].
- ROOSEVELT, D., Franklin, *Fireside Chat 1: On the Banking Crisis*, March 12, 1933, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Franklin D., Roosevelt presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-12-1933-fireside-chat-1-banking-crisis> [cit.. 03.06. 2020.].
- HIMMELBERG, Robert F., *The Great Depression and the New Deal*, Greenwood Press, 2001, dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxIYmtfXzc1Mjg1X19BTg2?sid=df29e115-f395-401e-abba-660488b051a8@pdc-v-sessmgr01&vid=1&format=EB&rid=1> [cit.. 20.07. 2020.].
- RAUCHWAY, Eric. *The Great Depression and the New Deal: A Very Short Introduction*, New York 2008, s. 56, dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxIYmtfXzIxODA1N19fQU41?sid=df29e115-f395-401e-abba-660488b051a8@pdc-v-sessmgr01&vid=4&format=EB&rid=1> [cit.. 20.07. 2020.].”
- PETERSON, Bennett, Barbara., *Franklin Delano Roosevelt, Preserver of Spirit & Hope, A Volume in the First Men, America’s Presidents Series*, Nova Science

Publishers, Inc: 2009, New York, s. 28., dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzMlMDYyNF9fQU41?sid=2d69319c-7a75-4bf7-8582-249b62bba2e4@sdc-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1> [cit.. 10.08. 2020.].

- *The Washington herald*. (Washington, DC) 5.1. 1921, s. 6., citováno z the Library of Congress, dostupné z: <https://www.loc.gov/resource/sn83045433/1921-01-05/ed-1/?q=Franklin+Delano+Roosevelt&sp=6&r=0.02,-0.168,1.045,0.664,0> [cit.. 23.07. 2020.].
- COOLIDGE, Calvin, *Inaugural Address*, March 4, 1925, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Calvin Coolidge Presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-4-1925-inaugural-address> [cit.. 2019-2020.].
- HOOVER, Herbert, *Inaugural Address*, March 4 1929, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Herbert Hoover Presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-4-1929-inaugural-address> [cit.. 2019-2020.].
- ROOSEVELT, D., Franklin, *First Inaugural Address*, March 4, 1933, UVA/MILLER CENTRE, Source: National Archives, Presidential Speeches, Franklin D., Roosevelt presidency, dostupné z: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-4-1933-first-inaugural-address> [cit.. 31.05. 2020.].

Kolektivní monografie:

- BRINKLEY, Alan, *The New Deal and the Idea of State*, In: FRASER, Steve and GERSTLE, Gary. (eds.), *The rise and fall of the New Deal order, 1930-1980*, Princeton university press, Princeton, New Jersey, 1989., s. 85.
- DEGLER, N., Carl, *The New Deal*, in: DEGLER, N., Carl. (eds.), *The New Deal*, Chicago 1970, Burns and MacEachern, A New York Times Book, Library of congress catalog card number: 73-78319, s. 5.
- FREITAGOVÁ, Sabine, Eleanor Rooseveltová, in: GASSERT, P., – MAUCH, Ch. (K vydání připravili), *První dámy Ameriky od Marthy Washingtonové po Hillary Clintonovou*, Mnichov: Brána 2000, s. 117.
- HACKER, M., Louis, *The Third American Revolution*, In: ROZWENC, C., Edwin, *The New deal: revolution or evolution?*, D. C. Heath and Company, Massachusetts, Lexington, 1959, s. 1.
- JUNKER, Detlef., *Franklin Delano Roosevelt*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Mnichov 2005, s. 363-367.
- RAUCH, Basil, *The New Deal: What was it?* In: KELLER, Morton,(eds.), *The New Deal: What was it?*, New York ; Chicago ; San Francisco ; Toronto ; London : Holt, Rinehart and Winston 1963., s. 29.
- SCHÄFER, P., *Calvin Coolidge*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Mnichov: PROSTOR, 2005, s. 350-355.
- SCHÄFER, P., *Herbert C. Hoover*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Mnichov: PROSTOR, 2005, s. 355.
- SCHÄFER, P., *Warren G. Harding*, in: HEIDEKING, J., – MAUCH, Ch. (eds.), *Američtí prezidenti 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, Mnichov: PROSTOR, 2005, s. 343-347.

Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky:

- Název fondu: Politické zprávy 1918-1977 číslo kartonu/knihy: 456-59, r. 1933, Washington.
- Název fondu: Politické zprávy 1918-1977 číslo kartonu/knihy: 1-16 I-IV, r. 1934, Washington.
- Název fondu: Politické zprávy 1918-1977 číslo kartonu/knihy: A3 14 I-IV, r. 1935, Washington.
- Název fondu: Politické zprávy 1918-1977 číslo kartonu/knihy: 1-18I, r. 1936, Washington.

- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha (MZV ČR), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Zpráva běžná číslo 5., *Zpráva Ministerstvu zahraničních věcí v Praze, Jména členů Rooseveltova kabinetu*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, 24.2.1933.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha (MZV ČR), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, *Zavření Bank*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 1., podáno: 6/3 20/36 Washington, došlo MZV: 7/3 9/12.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha (MZV ČR), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, *V bankovní situaci...*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 1., podáno: 14/III 14,10 Washington, došlo MZV: 14/III, Došlé číslo odd. B. 183/33.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha (MZV ČR), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložit I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, Nouzový bankovní a měnový zákon*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 16., dne 13.4. 1933.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha (MZV ČR), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si*

předložiti I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, Beer Bill, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 17., dne 13.4. 1933.

- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, Pomoc zemědělcům, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 17., dne 13.4. 1933.*
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti I. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období leden–březen 1933, III. Vnitřní věci, Krajské věci, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 28., dne 13.4. 1933.*
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti III. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec–září, 1933, U.S.A. a Československo, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 24., dne 7-10.10. 1933.*
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-18I, r. 1936, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *V příloze dovolují si předložiti periodickou zprávu politickou čís. I. za leden–březen 1936 v šesti exemplářích, C.K. III. Hospodářská část, Hospodářství vnitřní, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 26., dne 21.4. 1936.*
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti II. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období duben–červen 1933, Činnost Kongresu, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 15., dne 15.7. 1933.*

- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Resignace gen. S. Johnsona a reorganisace NRA*, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 1., dne 1.10. 1934.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti I. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období leden–březen 1934, Všeobecná situace politická*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 9., dne 10.4. 1934.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti II. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období duben, květen, červen 1934, III. Zahraniční politika, Československo*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 34., dne 10.7. 1934.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti I. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období leden–březen 1934, Všeobecná situace politická*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 9., dne 10.4. 1934.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti II. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období duben, květen, červen 1934, III. Zahraniční politika, Československo*, Velvyslanec: Ferdinand Veverka, s. 34., dne 10.7. 1934.
- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 1-16, I-IV-r. 1934, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti III. periodickou politickou zprávu v pěti exemplářích za období*

červenec-září 1934, II. Hospodářská část., Sucho a farmáři., Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 17., dne 10.10. 1934.

- Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky Praha ČR (AMZV), Název fondu: Politické zprávy 1918-1977, číslo kartonu/knihy, 456-59,-r. 1933, Washington, Ministerstvu zahraničních věcí v Praze. *Dovolují si předložiti III. periodickou politickou zprávu v šesti exemplářích za období červenec-září, 1933, Vnitřní věci, Zrušení prohibice, Chargé d'affaires a.i., Doktor, Josef Němeček, s. 27., dne 7-10.10. 1933.*